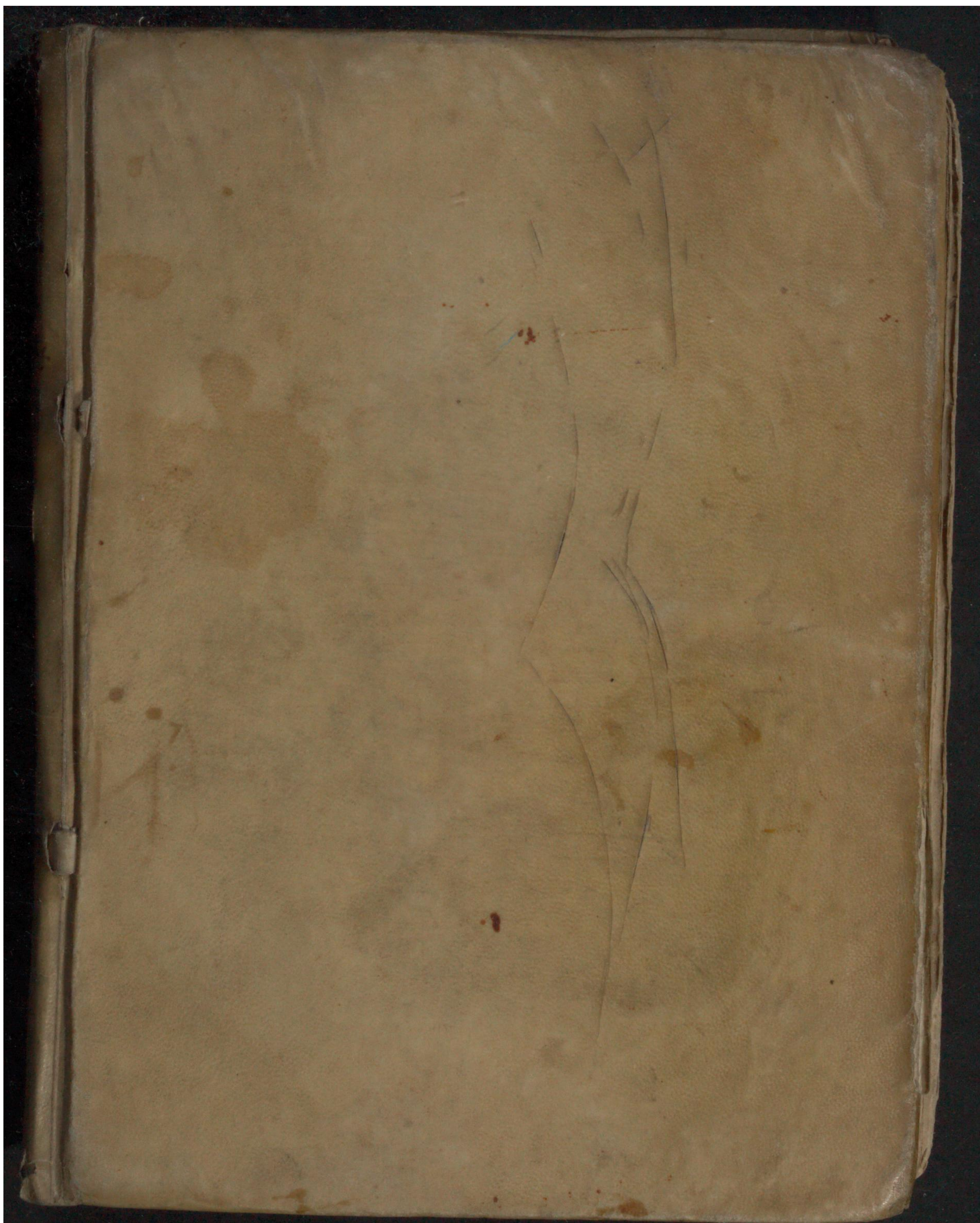
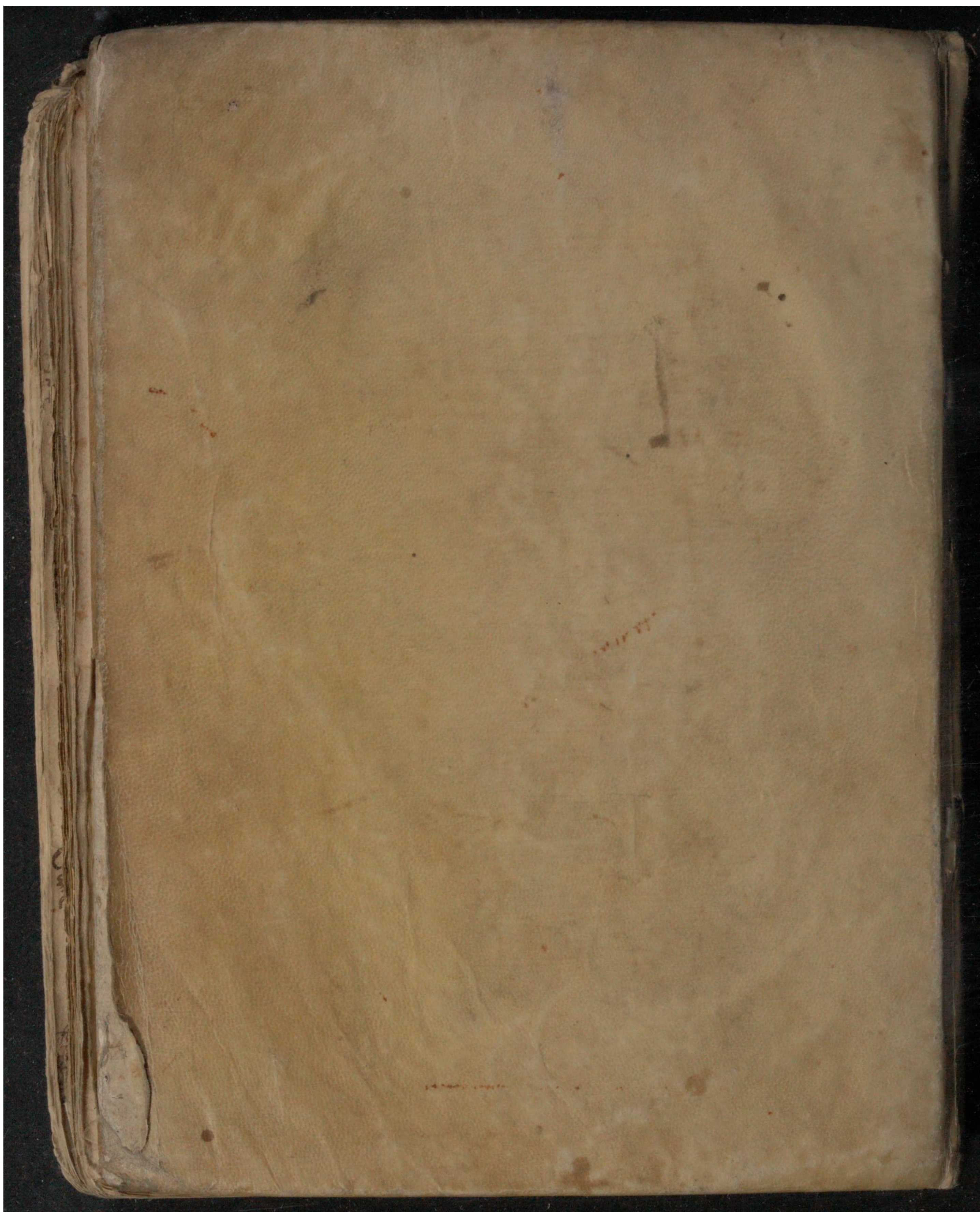

393
G-2

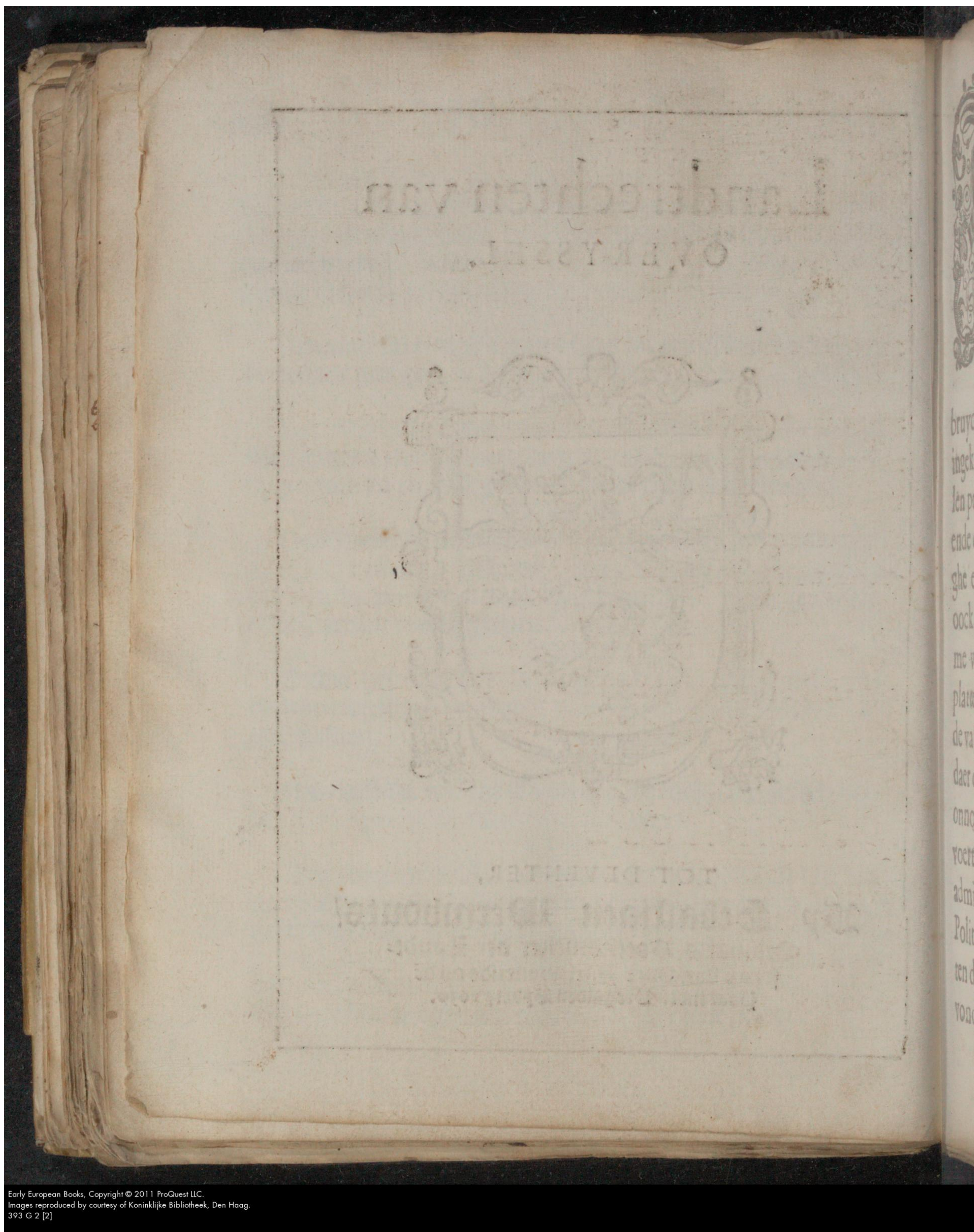
Landtrechten van
OVER-YSSEL.

TOT DEVENTER,

By Sebastiaen Wermbouts/

Ordinaris Boeckdrucker der Landt-
schap van Over-Yssel/ wonende op dē
Poot inden Verguldē Bybel / 1630.

LSo door den langduyrigen Oorlogh ende verloop van tijde, bevonden is, dat int' ſtuck vande Iuſtitie ten platten Lande deſer Provincj van Over-Yſſel, groote miſbruycken ende diſordren van langer hant ſijn ingekropen, ſulcx dat die Lant-rechten in veelen poincten miſduydet ende verdonckert zijn, ende daerom naerdere verklaringe vernieuwinghe ende ampliatie van nooden hebben, dat oock int' adminiſtreren vande Iuſtitie ende forme van procederen voor den Gherichten ten platten Lande geene ghelijcke eenderhande ende vaſte voet ende ordre wort gheobſerveert, daer door die goede Ingheſetenen duckwijls in onnodighe proceſſen ende ſware onkoſten ghevoert worden: ende om hier inne tot beter adminiſtratie van Iuſtitie ende onderhout van Politie behoorlick te verſien: Soo iſt dat die Staten deſer Provincj van Over-Yſſel nodich ghevonden hebben een Formulier van die Lant-

Off den Drost van vrijgheyde gueden. Stadtr. van Utrecht. rubr. 1. § 17.

rechten te doen instellen, het welcke by haer Ed: Mo: naer voorgaende examinatie ende rijpe deliberatie is ghearresteert, ende goet ghevonden in druck uyt te gheven, om van nu voortaē ende gheduyrig in allen poincten ende articulen onderhouden, geobserveert ende naeghekomen te worden; Het welcke by Placaet alomme sal worden ghenotificeert, ten eynde alle Drosten, Amptluyden, Schulten, Richteren, voorts Advocaten, Referenten ende Consulenten, ende alle andere dien het aengaen magh, haer daer nae sullen hebben te reguleren. Gedaen op een Landt-dach binnen Deventer den 12, Martij 1630. Onderstont

Officia publica dignioribus sunt concedenda Gutier. com. qu. 2. c. 11. n. 40.

Ter ordonnantie vande Staten van Over-Yssel.

Absque causa post removeri officiarius, Burg. tr. 9. n. 20. ad cons. Flandr.

Roelinck.

Rescriptum tum demum jurisdictionem delegatam importet, si contineat clausulam, in onse plaetse, off in onse naem, vid. Stijver. 1. 3. obs. 1. ubi plene de rescriptis.

Elffs/ Ad delegatus alium subdelegare post. vid. Fachi. 1. contr. 45. et seq. Costal. in l. ult. ff. de offic. ejus cui mand. vel l. a judice ff. de judic. l. more cum seq. ff. de jurisd. ibiq. Costal.

Inwardt/ Suo tamen periculo. l. 64. C. de decurionib. lib. 10. Papon. lib. 6. tit. 6. arrest. 1. Christin. 5. decis. 26. n. 17. Ad quem substitutum omnia transeunt quae ipse judex potuit, Costal. in l. 1. ff. de offic. ej. cui mand. jurisd. l. 2. C. de offic. ej. q. vic. alic. jud. Et in omnes mandanda Zoes. de jurisd. n. 46. 50.

Het eerste deel.

Van die Drosten/Richters ofte Schulten / Coornoten / Gherichts-schrijvers / Panders ende Gherichts dienaers.

Titulus I.

1.

N den eersten / soo en sal niemant in den Lande van Over-Yssel / tot Drost / Richter / Schultes / ofte tot eenigh ander minder Offici gekoren worden / hy en sy een Lantsate / echt ende recht gheboren / van goeden naem eñ faem / oock nae Staets ghelegentheyt wel ge-erbet ende gegoedet / der Landtrechten redelick ervaren / ende vijfentwintich Jaren sijnes olderdoms / ofte sulcke andere personen die by ons nutte ende bequaem bekent weren / sijnde van de Gereformeerde Religie / doende elck den eedt daer toe staende.

2.

Een jeder Drost / Richter / Schultes eñ ander Officier / Pander / off Gerichts dienaer sal t'Offici daer toe hy beroepen is / tot bevorderinghe van de Heylighe Justitie selfs getrouwelicken bedienen / ende eenen jegelicken goet onvertogen recht laten wedervaren ; sonder t'selve door een Stadtholder te laten bedienen / ten ware uyt erheffelicke redenen / tot kennis van den Drosten / elck in sijn Ampt.

vid. Zu l. i. ff. d. offic. Assess. l. 2. C. eod. Wes. n. ff. eod. n. i. Speculat. late l. i. p. i. tit. d. assess. §. officium 4 princ. et vers. sequ. Mynsi. 4. obs. 30.

Die Richters ende Schulten sullen geene inleydinghe of uytleydinge/ uytganck / noch oplatinghe/ vertichenisse / quijtscheldinghe / quitantien / of andere Judiciele acten doen of ontfanghen / dan in bywesen van twee Coornoten of Gerichts luyden / bequame onbesprokene ende onpartydige personen.

vid. de qualitat. et officio eorum Specul. d. loc. §. debet autem 2. n. i.

4.

Die Schulten ende Richteren sullen alles wat voor haer gerichtelick passeert/ te rechte ende vlytig prothocollieren / ende daerenboven elck/ soo wel die teghenwoordighe als toecomende Schulten binnen den tijt van ses weecken aen haere respective Lant-drosten ghenoechsaem verborgen/ dat t'eyndens haer doot / ontsettinge of verlatinghe haeres Ampts/ haere Gerichts boecken/ als oock die van haer Voorsaten / so sy weten ende onder hebben/ongecancelleert/ ongescheurt/ende wel bewaert / binnen vierthien dagen daer nae in handen van haeren Lant-drosten overgelevert te sullen worden/ om den volgenden Schulten ofte Richteren die weder te behandighen.

vid. Dd. ad l. in. Sac. 30. C. d. donat. Gudel. lib. 4. c. ii. vers. insuper.

5.

Die Richters ofte Schulten sullen haere Ordinaris Rechtdaghen holden daer sulckes bequamelick gheschieden kan/ in die kleyne Steden in of voor op die Stadts huysen/ of in een ander publicq huys / andersins in haere eyghene wooninghen/ alwaer / ende oock nergens anders in particuliere luyder behuysinghen / die extraordinaris Rechtdaghen gheholden/ of die Banck ghespan-

nen

nen sal worden/ ende voor al niet in eenige Wijn- of Bier-Herbergen/ by poene dat die Acten alsoo in die Herberghe ghepasseert/ voor gheene Gerichts Acten gheholden sullen worden ende daer door onduchtigh zijn/ ende tot elcker mael die Hoocheyt daer aen ghebreuckt sal worden twintigh olde schilden.

6.

Geene onse Drosten/ der selver Secretarisen of Schrijvers/ Schulten/ Richters/ noch Onderrichters sullen die schrifturen of ander acten aen haerluyden originelicken in't Gerichte overghegeven of andersins toevertrout/ die Wederparthye of soo haer bedient zijn/ moghen behandighen/ ende mede nae huys laten nemen/ by een poene van vijf goltgulden/ boven reparatie van schade aen die ge-interesseerde parthye/ maer sullen die wederparthye tot sijn versoeck copien daer af geven/ ende voor op't hooft van die gecopieerde schrifturen teeckenen den dach dat die sijn ingebracht/ ende wanneer daer op weder geschreven ende ingedient sal worden.

7.

Indien jemant den Drost/ Richter of Schultes/ daer voor hy van eenen anderen in recht betrocken/ gecitiert/ of angesproken worde/ suspect ofte parthydig hielde/ dat selve sal hy voort int' begin an Ridderschap ende Steden/ of anden Drosten elck in sijn Ampt/ nae gelegentheyt der saken/ by Requeste te kennen geven/ om daerinne te versien naer behooren.

8.

Wanneer jemant tot Richter/ in enes

ander

ander mans ofte Richters plaetse / ghesurrogiert of ghestelt wort / soo sal deselve gesurrogierde Richter / ter plaetsen sijner woninge / of daer anders die ordinaris Rechts dagen gehol-den worden / die Bancke spannen / ende niet daer die suspec-tierde woont : Voor welcken substitueerden Richter parthy-en oock erschijnen sullen / ende hare sake disputeren ten eyn-de toe / als Lantrecht is / sonder dat sy eenigh gherichts gelt meer als anders gewoontlick behoeven te betalen.

9.

Die Gherichts dienaers ende Pan-

ders sullen kennisse moeten hebben van lesen ende schrijven / ẽ van haere boodtschappen die sy doen / ende wat haer daer op in antwoort gegeven wort / pertinente annotatie houden / daer by teeckenende dagh ende datum / wanneer sy deselve gedaen hebben / ẽ sulckes voort aen haer Schultes ofte Richter over-brengen / omme geregistreert te worden / dan sullen geene boot-schappen / daglegginge / pandinge / opbadinge / arrest ofte be-slach aen eenige vaste goederen op begeerent van jemant mo-gen doen / ten sy / dat sy het selve dẽ Richter ofte Schultes eerst hebben te kennen gegeven / ende hy dat vergunnet.

10.

Wtghesondert dannoch Arresten aen

Inheymsche personen / die fugitijf ofte bancquerout zijn / ende an uytheymsche luyden in een ander Gerichte woonachtigh / ende an der selver beyder have ende beweeglicke goederen / die die voorsz. Gerichts dienaers ende Panders / ooc sonder voor-gaende kennisse oppet begeeren van jemant voort doen sullen / als oock andere personen daer toe versocht doen mogen / ende ist noot / de selve voort brenghen aen het Gerichte / of daer die

Richter

Richter ofte Schultes sijn residentie is hebbende.

II.

Ooc sal een jeder Schultes ofte Richter van nu voortaen twee diversche boecken hebben / om in t'eene te teeckenen die contentieuse gerichts handelingen/ Citatien In- ende uytleydingen/ Arresten/ Sententien/ appellatien ende t'vervolgh van dien / met dagh ende dato / In t'ander Cessien/ transporten/ Testamenten/ verschrijvingen van Renthen ende dergelijcken.

Advocatus an possit contra dominum suum causas defendendas suscipere, et et contra patrem, vel patriam Styrer 1.5.1.

Van Advocaten / Procureurs ende Volmachten.

advocatis, procuratoribus &c. eorumque salariis, Styrer 1.c.1. obs. 6.7.

Quales esse debeat Advocati, Et de ipsorum dignitate et privilegiis Vid. Codice Zoesii, cum alleg. ibid. tit. d. advoc. divers. judic. Vide in genere de eorum officio et dignitate Agricol. et Bouriu in tract. d. advocat. Berlich. 1. concl. 9. per tot. Tiraquell. d. nobilit. c. 29. n. 5. Papon. 5. 11. 22.

Titulus II.

... quatenus jus scriptum sequi teneatur, Styrer p.1.c.2. obs. 4.

I.

Carpz. 1. 1. def. 1.

Die Advocaten sullen sijn vrome/ wel-geleerde ende gegradueerde personen/ der Rechten Doctoren / Licentiaten / ofte andere Rechts verstendigen vande Staten deser Provinci om te mogen practiseren toegelaten/ Tot welcken eynde sy (soe wel die bereets in die practique sijn / als die nae desen haer daer toe willen begeven:) an Ridderschap ende Steden Requeste sullen presenteren ende by haere admissie den behoorlicken Eedt doen.

l. nemini iiz. C. eod. Wes. ibid. n. 2. l. 7. C. d. ... sess. et medic.

l. 1 C. d. advocat. divers. ibid. Wes. in comm. n. 2. ante medium. Gail. 1. obs. 21. n. 6.

Matth. d. judic. disp. ult. thes. 55.

2.

Het sal oock Parthyen vrystaen buyten-landtsche oft vrembde Advocaten in haere saecken te ge-

 bruyc-

bruycken / ende van die / haere Schrifturen te laten maken: Mits dat nochtans sodanighe Acten off Schrifturen van Opthe ymische Advocaten / als oock van Inlandtschen ghemaeckt / int' Gerichte niet angenomen sullen worden / bevorens deselve van een geadmittierde Rechts gepromoveerde deser Provinci sullen wesen gerevidiert / en met onderhandt teeckeninge geagnosceert / ende geapprobeert / soe als sy die gedencken te verdedigen.

3.

Die Procureurs sullen mede / alleer sy tot sulcken beroep haer begeven / daer toe van die Staten deser Landtschap wesen geadmitteert / ende sijn vreedelievende bequame personen van tamelicke experientie / ende staen ter goeden naem ende faem / mede wel ende correct schrijven konnen.

4.

Item die Procureurs ordinaris voor die Gerichtbancken den parthyen dienende / sullen gheene schrifturen mogen formeren als in saecke onder die hondert guldens bedraghende / ende wat int' Capitael hooger monteren magh / daerinne sy eenighe stucken maken / sal die procedure daeraff worden gecasseert / ende sullen haere schrifturen ende Acten gelijckfals van haer selfs onderteeckent moeten worden.

5.

Die Advocaten ende anderen / sullen oock haere schrifturen gheholden sijn by articulen te stellen / onder-

onderscheydentlick van malkanderen gheschreven/ ende deselve met Cyffertal nombreren / by poene van drye olde Schilden/ diewelcke die volmechtiger sodanige Schrifture anders gereformeert exhiberende/daer aen sal verbeuren ten proufijte des Richters off Schultes/ende evenwel geholden sijn t'contenu' van desen articul t'achtervolgen.

Die Advocaten als ooc Procureurs/ sullen haer hebben te wachten in haere Schrifturen ende Plaidoyen by monde / jemant te injurieren/ by poene daer dat geschiede in geschrifte/van twee olde Schilden halff voor den Schultes off Richter / halff voor den injurieerden : by mondelinghe plaidoyen halff soe veele / te weten twee ende veertigh stuyvers te verdeelen als voorsz: Voorbeholden niettemin hierenboven den injurieerden noch sijne actie &c. Ghelijck sy dan haer mede sullen hebben te wachten van hersegginghe ende redicten off overvloedighe ende impertinente middelen in die Schrifturen/ off oock in die plaidoyen by monde te ghebruycken.

Die Advocaten ende Procureurs/sullen geene saken annemen om te bedienen / die sy verstaen ongefundeert te wesen / ende daervan die Parthyen getrouwelicken waerschouwen/ Ende indien bevonden wordt eenige Actie off Teghenweer sonder redelick fundament ghescheet/ ende voorgenomen te sijn/ Sal in Claringhe daerop geletet / ende met viif olde Schilden ofte anders nae exigentie vande sake gecorrigeert worden.

Soe verre een Procureur ende Volmechtigher sijnes Parthyen saecken quame te versuymen/ doer dien hy den anghestelden termijn van inbrenghen niet waerneemt/ off oock andersins/ hoe dat mochte sijn: deselve sal geholden wesen alle schade ende Interest sijnen Principalen te beteren.

9.

Off jemant van Partyen arm waer/ ende niet vermochte een Advocaet off Procureur te loonen/ soe sal alsulcke arme persone/ doer last van Ridderschap ende Steden gedient worden/ by alsulcken Advocaet ende Procureur als deselve sullen ordinieren/ ende sullen/ die alsoe gheordiniert sijn t'selve niet moghen weygeren/ teghen alsulcke belooninge als redelicken erachtet sal worden.

10.

Voorts sal oock eenen jederen geoorlooft wesen/ sijn eygen saken op sijn selfs ban ende boete/ als van oldes/ voor te stellen/ te verdedigen/ ende ten eynde te vervolgen. Waerinne vant' Gerichte den selven parthyen alle moghelicke behulp ende vorderinghe ghedaen sal worden.

11.

Procuratien en Volmachts brieven voor Notaris ende ghetuyghen/ soe wel binnen als buyten die Provinci van jemanden ghepasseert sullen nul ende van onweer=

onweerden sijn / ende niet aengenomen worden als die wettelick voor Schepenen in den Steden / of voor Schulten ende Richteren met haere Coornoten off ghetuygen sinnen uyt-gegaen.

12. **Wt-genomen / dat onder haer eygen** handt ende Segel iemant volmachtigh maken mogen / alsulcke grote Personnagien die naer ghemienen rechte daer toe sijn geprivilegiert.

13. **Oock sal gheen Volmachtiger eenen** anderen moghen substitueren / ten sy dat hem sulcx by expresse ende speciale clausule toegheftaen ende vergunnet worde.

14. **Een Advocaet / noch Procureur / en** sal die parthye soe hy anghenomen heeft te dienen / sonder erheffelicke redenen niet verlaten / noch haer parthyen wederdeel in de selve sake dienen / noch eenige secreten angaende die sake openbaren off verhalen / by een poene van dertig olde Schilden / halff voor den Richter off Schultes / ende halff voor die partye / die hy als voorsz. teghen ghedienet / ende voorts by arbitrale correctie.

15.

Niemant sal oock deel hebben in saken daerinne hy parthyen dient/ eenighe actien mogen kopen off Contracten daer over maken; dan sal een jeder met sijn Salaris te vreeden wesen / op poene van vijffentwintig olde schilden/ anden Schultes/ ende wederparthye/elck voor die helste/ te verbeuren/ ende dat evenwel sulcke compacten onduchtigh ende van geener weerden sullen sijn.

16.

Vrouws personen sullē sonder Man/ off anders sonder Mombaer geen Procuratie op jemanden/ als oock niet eenige andere acten int Gerichte bestendiglick konnen passeren: Nochtans sal die Man als Mombaer over sijne huysvrouwe haere goederen ende saecken / soe in als buyten rechte / sonder procuratie daer toe te hebben/ verrichten moghen.

17.

Die Procuratie ofte Volmacht staet jemant vry voor die Litis Contestatie te revoceren / ende niet daer nae / ten sy uyt goede redenen tot kentenisse vant' Gerichte. Maer als die Constituent failleert/oft vluchtigh wort/ daermede wort die macht ende constitutie eenes Volmachtigers / oock nae die Litis Contestatie ge-eyndigt: Ende wanneer een Constituent komt te overlijden/ sal t'Proces van die erffgenamen geresumeert / eñ die Voorspraecke van nyeuwes met volmacht versien moeten worden.

Van

Van uytheyms Gerichte ende
Borge te stellen.
Titulus III.

1.

NIemant sal Gerichte soecken buyten landes in een ander Provinci/ alsoe dat d'eene Ingezetene van dese Landtschap den anderen/off desselffs goederen/ aldaer niet en sal mogen antalen / anholden / arresteren noch besetten / oock sulckes niet sal laten doen by eene poene van vierhondert olde Schilden halff tot onsen behoeff / ende halff voor den geenen die alsoe gearresteert / angetaelt / off sijn goet bekommert were / boven alle vordere schade ende kosten daer voor ghedaen eñ geleeden/ an die goederen des geenen so dese Ordinantie te buyten gaet te verhalen / off an desselfs lijff / met hem in die gevanckenisse te setten / te water ende broot nae older gewoonte.

2.

Wie beruchtigt wort/ dat sulcken bespreck/bekommernisse of antakinghe/ off oock vervolg buyten Landes op jemants van onse Onderdanen off der selver goederen doer sijn bestellinge toequ'eme / die magh hem daer van met eede / rades / dades ende van alles toedoens ontschuldighen.

3.

Oock en sal niemants onser Ondersaten sijn actien off Crediten hem van jemant in desen Lande woonachtigh competerende/ an eenen anderē Uytheymschen/

ten

ten waere dan mede sijne wille/ die dat aengienghe/ verkopen/ oversetten/ noch cederen mogen in eenigerley wijse/ by een poene van viertigh olde Schilden tot onsen behoeff / en verbeurte van sodane actien of Crediten ten prouffijte vanden Debiteur.

4.

Als een vremdde persoon / eenen Ingesetenen deser Provinci / of oock iemants die uytheymsch is/ voor recht begeert an te spreken/ die sal schuldigh wesen suffisante cautie off borge te stellen / t'selve Gerichte onderworpen sijnde/ voor allen kosten schaden ende Interesten / ende om der selver saken willen nergens anders meer te sullen spreecken/ en t'Gewijsde vol te doen off nae te komen.

5.

Die geene soe met eenigh Erff-huys

recht begeert te spreken / ende Erff-huys goederen soecket/ als een erff-gename mede in te winnen / sal alle wege soe wel binnen Jaer ende dagh / als daernae / schuldig wesen by inganck sulcker saken het Erff-huys te verborghen / ter plaetsen daer t'selve ghevallen is / voor Schulden / Loften/ Testamenten/ Legaten ende andere lasten / om die mede pro rata tot sijn andeel te dragen ende te betalen. Dan sal nochtans in cas van onvermogentheyt/ mette cautie juratoir mogen volstaen / ter tijt hy recht-rijcke wort / off in die sacke triumpheert. Latende inmiddels des Erff-huyses goederen off onder den Besitter in Sequestratie verblijven.

Van Inganck des Rechtens/ hoe men t'Recht beginnen sal/ ende van Dagh-legginghe.

Titulus IV.

In onsen Lande van Over-Yssel/ sullen alle civile saken voorghenomen worden met een ghebeurlicken Inganck van Rechte/ als te weeten: met citatie ofte dagh legginge/ arrest / off besate/ pandinge ende inleydinge/ ende met geen andere.

2\.

Met dagh-legginge worden an t'Gerichte gebracht in personele actien/ vã wegen schade / schuldt ende loftenisse / die niet pandtbaer en sinnen / allerley personen met malkanderen in een Gerichte geseten / die men ghewoonlick is metten Gerichts dienaer off Pander eenen sekeren dagh ende tijt peremptorie te bestemmen/ om t'erschijnen voor t'Gerichte ende die Ansprake t'anhooren.

3\.

Dienstluyden off Riddermatige personen/ voorts haer Huys-vrouwen/ Weduwen ende kinderen/ soe lange sy sich haeres standes gemees holden / worden geladen off dagh gelegt/ met wasch-teeckens ofte dages brieven ter hooger Bancke/ Ten waer sy haer vryheit uytdruckelicken hadden gerenuncieert/ ende vertegen off dat sy oock voor t'Gerichte/ daer onder sy woonden ofte ghecontraheert hadden/ dagh gelegt worden / In welcken beyden vallen / sy

C

haer

14.

haer eyghen willekeur ende t'Gerichte vande plaetse haerer wooninge volghen sullen.

4.

Alle Citatien/ ofte Weetebrieven sullen inholden die redenen off oorsaecke vande antevangene procedure.

5.

Voorts sullen alle die geene/ die met dagh legginge personelick voor de hooghe off leege Bancke ghebracht worden / ter oorsaken van suyvere obligatie off Schult-brieven/ by haer selffs ghepasseert / op versoeck vanden Citant ofte Crediteur / in den selven Gerichte geholden sijn / haer schrift oft handt-teecken te kennen / of te ontkennen/ sonder dat sy dagh of tijt van beraedt daerop sullen hebben te genieten: Als oock een Weduwe ofte erff-genaame/ die schuldt haer van dooder hant ankomende / doen sullen: ten ware sy met Eede verclaerden / t'handt-teecken niet te kennen / noch vande schuldt te weeten.

6.

Voor-vluchtige personen/ Item suyden die men niet en weet te vinden/ off waer sy woonē/ magh men by Edicten an de drye naeste Kerspels Kercken van t'Gerichte / daer die saecke dienen sal te rechte verdagen.

7.

Alle conjuncte personen/malkanderen tot int' vierde graedt van Bloet-verwantschap/ofte Swagerschap

gerschap bestaende/sullē by gelegentheit / daer soe haest geene volmacht solde konnen uyt-ghebracht worden / sonder hebbende last of procuratie / onder cautie de rato, voor malkanderen in rechte mede toegelaten worden te agieren.

8.

Soe wie voor een ander wilde intervenieren / sal t'selve mogen doen / mits stellende cautie voor t'gewijsde / Ende soe hy dan by Sententie quame te succumberen / sal die Triumphant hem soe wel an den Principael / als an den Intervenient mogen verhalen.

9.

Die volmachten van Kerspelen sullen in saken haer Gemeente angaende / gheconvenieert ende daer voor angesproken mogen worden.

Van Arrest ofte Besate.

Titulus V.

MEt besate ofte Arrest sal men mogen procederen tegens uyt-heymsche personen / ende op derselver goederen / eñ niet tegen Inheymschen / Te verstaen die in een Kerspel ende onder een Gerichte geseten ofte woonachtigh sijn / Ten ware dat de selve latiteerden / ende sy of haere goederen vluchtende ofte drijvende waren / ende daermede in een ander Gerichte wilden vertrecken.

hodie quis in loco delicti, contractus, aut destinatae solutionis conveniri potest, nisi ibi inveniatur. Burg. ad cons. Flandr. 2. n. 5. et 23. Christ. 2. decis. 164. Gail. 2. obs. 36. n. 17. ...

16.

2.

Die Burgeren ende Ingesetenen van die drie Hooft-Steden off haere goederen/sijn niet arrestabel/ Ten ware sy van haere vryheit expresselick hadden vertegen/ off ghearresteert worden ter plaetsen/daer sy hadden ghecontraheert.

3.

Men sal oock niet binnen die Jaar-Marckten noch op Kermisse dagen/ buyten-luyden off haere goederen besetten moghen/ dan voor schuldt op sulcke tijt ende plaetse ghemaeckt / uytghenomen Bancqueroutiers ende die haere goederen tot nadeel van die Crediteurs hebben versteecken.

4.

Die eenigh goet/binnen sijnen huyse off bewaernisse ghearresteert sijnde/ daer nae liet wech dragen off versteecken/is schuldigh t'selve weder anden dagh te brenghen/ of voor die weerdye vandien in te staen.

5.

Daer jemants eenige arresten wilde doen op Scheepen/ an/ off vande Wal leggende / sal genoegh wesen / dat den Schipper of Bootsluyden sodanigh arrest wort anghesegt / Sonder datmen die Schepen sal behoeven te ontroeren. contra stadtr. 3. t. art. 9.

6.

Die Gearresteerde sal borge stellen of Borghe blijven na older ghewoonte / ende die Schultes ofte Richter ...

17.

Richter ontfangende eenen olden schildt / sal gheholden wesen den Gearresteerden daer voor te bewaren / off by verwaerlosinghe den Aanlegger ende Arrestant sijnen bewijsslicken hinder ende schade vergoeden / daer toe hy oock gheholden ende verplichtet sijn sal / soe hy des versocht wesende eenighen persoon ofte goet voor oogen siende, verweygerde te besetten.

7.

Als den Richter jemant vanden arceste ontslaet / mits borge daer voor nemende / sonder weeten ende consent des Arrestants / ende die Gearresteerde ten dage dienende niet en comparcert / sal die Richter schuldigh zijn die schade bewijsslicken daer doer gheleden binnen den tijt van ses weecken anden Arrestant te betalen.

8.

Alle Arresten an ghereede goederen maghmen by provisie affdoen onder ghenoeghsame verborginghe / ende een uytheymsche Gearresteerde sal vortaen niet schuldigh zijn / andere ende wijdere borghe te stellen / als voor t'geene hy gearresteert is / sonder dat men hem sal konnen verbinden by reconventie / voor geen ander gerichte te sullen spreken ofte agieren.

9.

Die in eenigh Gerichte voor binnen Jaersche pachten / Magen aes / ofte verdient loon ghepandet heeft / sal van die gepandede niet moghen weder arresteert ofte besettet worden / alleer hy eerst wederom in sijn ghewaersam gekomen is / Ten ware dat hy een uytheymsche buyten die Provinci woonachtigh sijn moghte. Ghelijck dan oock een

Quid si injuste quis sit arrestatus? Non potest denuo arrestari vel recommendari, sedante ... relaxandus et pristinae libertati restituendus, Lud. Pegius dec. 133 ... [illegible]

18.

Gearresteerde/ ofte ghearresteert goet door Sententie ontslaghen sijnde / vant' Arrest vry sal zijn den tijt van 24. uren nae t'ontslagh/ alleer die vorige Arrestant daer an van nyeus besate sal mogen doen. Adde Stadtrecht S. 4. art. 19.

10.

Soe verre jemant uyt den Arreste ontwijckt/ die sal verbeurt hebben drye olde schilden.

11.

Sand. 1. 17. 2.

Daer eenige arresten gheschieden an personen in andere Provincien residerende / daer hooger ende meerder breucke van die ontwijckinge betaelt wordt / Sullen deselve oock in dese Provinci tot sodane gelijcke breucke gheholden sijn.

12.

Soe wie ten tweedemael / het ware dan weghen derselver off ander actie wederom ghearresteert/ uyt die Besate ende Arrest ontgienghe / sulckes sal voor ghewalt gerekent/ende arbitralicken gestraffet worden.

13. vid. Swed. cons. 97.

Die Arrestant sal gheholden sijn soe haest doenlick/ende ten langsten binnen vierentwintigh uren/ tegens den Gearresteerden (den welcken hy met / off oock sonder eenige by hebbende beweeghlicke goederen / in persone heeft ghearresteert) sijn ansprake voor den Gerichte te doen/ by poene dat anders t'arrest sal wesen desert.

14.

In saecken / daer een Man met sijn

goet

Per arrestum vel capturam debitoris non adimitur facultas petendi immissionem in ejusdem bona. Dan. Moller. 3. Semestr. 36. n. 2. 3. Coler. d. process. exec. p. 1. c. 8. n. 32. et seqq.

goet doer Besate toe Rechte ghebracht wort / sal die Besate oppet goet tot drye vierthien daghen vervolght worden / eñ daer na binnen vierthien dagen an den eyghenaers een ofte meer / daer van die weete uytgesonden / of anders die Besate voor verlaten / ende als niet gheholden worden.

Et id quidem necessarium, Carpzov. p. 1. c. 29. d. 9. Bürz. 1. dec. n. 44. Wassen. p. 1. c. 1. § 20.

Bona arrestata post factam denunciationem alienata, creditor a tertio possessore vendicare potest, Carpz. 1. 29. 4.

15.

Post impetratum arrestum creditores et judicatum ita demum ad bona arrestata admittuntur, si alio modo non sit vel nequeat debitor eis satisfacere, Carpz. 1. 29. 46.

Daert' gebeurde / dattet besatede goet worde verwonnen / ende executabel verclaert ; soe sal sulckes nae den tijt van ses weecken / binnen Jaer ende dagh mogen worden gheexecuteert ende verkoft / mits voorgaende drye kerckenspraken in die drye naeste Kerspels kercken / van acht dagen tot acht dagen te doene / Met anpleckinge der Billietten van dien / Inholdende mede den dagh ende plaetse / wanneer / ende waer dat goet verkoft sal worden.

Perich. lib. 4. dis. 9. sect. 5. tit. 8.

16.

Ende sal die Verkopinge geschieden gerichtelicken / by barnender keersen uytganck / met Insate ende verhooghen ; alles sonder prejudici vanden upthebbenden Rentheniers. Want die alsoe een goet verwint / kan daer aen niet meer winnen als die beterschap van dien. Des sullen alle Rentheniers daer toe ghevordert sijnde / die Inheymschen binnen ses maenden / ende die uytheymschen binnen Jaer ende dagh gheholden sijn haere Renthe-brieven / of ander behoorlick bescheit / daer af te vertoonen / ende die Verkopers daer van te insinueren. Voorbeholtlick den eygenaer die losse der onbeweeghlicken goederen binnen gelijcken tijt als in die Achmalinge wort gestatueert.

Peck. d. jur. sist. c. 16. n. 11.

Wan-

17\.

Wanneer eenigh verderflick goet bekommert off gearresteert wort/ sal die Arrestant t'selve goet by ghebreck van verborginghe met kennisse / ende ten overstaen vant' Gerichte opentlick ten hooghsten prijse doen verkopen/ende sullen die penningen daer van komende / ondert' Gerichte verblijven tot uytdraght der saken.

18\.

Soe twee of meer personen een dinck ofte goet hadden doen arresteren / sal d'eerste Arrestant worden ghepreferéert/Ten ware dat die Arresten op eenen dagh angelegt mochten sijn: In welcke cas geen prioriteit of voortocht plaetse sal hebben / Maer in eenen desolaten Bodel sullen die ongheprivilegeerde Inheymsche Creditoren binnen ses weecken / ende die uytheymsche binnen drye maenden/ nae dat den Boedel desolaet is gheworden/ d'een nae den anderen beginnende/ ghelijckelick naer advenant der summen concurreren.

Van Pandinghe.

Titulus VI.

1\.

Met pandinghe worden an het Gerichte ghebracht/alle personen/soe wel Riddermatighe als andere/in saken die pandtbaer zijn / als binnen ende buyten Jaersche verscheenen Renthen/ gherichtelick ghecontitueert en verzegelt uyt eenigh goet voor den Richter / daer dat

dat selve onder gelegen is/ ende nae sijn nature behoort/ het sy van eyghelick/ lehen/ Thins off hoffhoerigh goet.

2.

Wits dat even wel die executie der pandinghe/ die eerst den Eyghenaer doer den pander off Gerichts dienaer sal worden gheinsinueert voor de voorsz. Jaerlicksche renten uytet goet verzegelt/ metten dagelickschen Richter/ ter plaetsen daert' goet gelegen is/ sal worden gedaen/ sonder die nature vant' onderpant antesien. Carez: 1. 29. 20.

3.

Insgelijcx sijn pandtbaer liquide Schulden by Hylicx-voorwaerden/ Maegschepdinghe/ off Moetsoens brieven gheconstitueert/ ende beloost/ pachtinghe ende huyringe in ceedulen ghemaeckt/ by partyen bekent/ off behoorlick bewesen/ soe wel buyten Jaersche als binnen Jaersche pachten/ verdient loon/ Magenaes ende kleedinge tot dagelicks lijves nootdruft ghebruyct/ als oock alle gerichtelicke erholdene verwinnen/ Sententien/ ende getareerde kosten. Item handtschriften/ ende andere schulden gerichtelicken bekant in den tijt van twee Jaren/ nae dat die dag daer van om te betalen gekomen is/ ende langer niet.

4.

Ende soe jemant pantkeeringe dede/ Soe sal men partyen dagleggen voor den Schulten/ ende beklagen die pandtweeringhe. Daer sal die geene/ die pandtweeringe ghedaen heeft voor die onverjaerde pacht/ betalinge doen/ ofte bewijsen by sittende Gerichte/ daer die Cleger mede

Quod in executione nulle exceptiones admitti possunt nisi incontinenti sint probabiles et altiorem indaginem non requirant Christin. ad LL. Mechlin. tit. 5 art. 32 n. 6 et 7. Carez. Jurisprud. forens. c. 1 const. 8 defin. 36. rebuff. ad Const. tit. Reg. tom. 1. tract. De liter. obligat. art. 1 gl. 9. num. 5. Et moderni DD. Comm.

Quod adeo verum est, ut si Exceptiones altioris indaginis sint, victus prius solvere debeat, ac tum postea per conductionem indebiti id usum repetere uti docent Goris ad Cons. Velav. Cap. ii. art. 5. num. 3. Berlich. Tract. Concl. parti. concl. 34. n. 36.

te vreden is. Ende soe hy sulckes niet en dede sal den Richter den Clager andermael eenen pander gunnen ende desgelijcx sal men ten derdenmael oock doen: Ende hiereuboven sal men geene oordeelen laten dingen / Ende ten vierdemael mag die Clager panden ten ahme toe / Ende dan sal die Richter den pander stercken dat hy panden bekome / ende die vervolgen als recht is. Ende die pandinge doet ter ahme toe / die sal moghen tweemael panden op eenen dag / soe hy wil / ende dan noch eens / ende noch eens ten vierdemael: Doet dan eener altijt pantkeeringhe / ende worde in den onrechte bevonden / dat sal hem staen op sijn lijff / ende sal als een geweldenaer ghestraft worden / Ende doet hij maer drie pantkeeringen breeckt hy drie olde schilden: Ende die ghepandet heeft wort hy in den onrechte bevondē / breeckt niet / dan hy verliest sijn pandegelt: Maer voor verjaerde pacht magh men neen seggen indien die betaelt is / d'welck die verweerder bewijsen off by ghebreck van ander bewijs met sijnen Eedt sal mogen beholden.

5.

Die Schultes off Richter / sal t'allen

tijden als hy des versocht wort / binnen Jaer ende dagh / nae die pandinge / soe veel een binnen ende buyten Jaer Rente off pacht / ende andere voorsz pandtbare schulden aengaet / Indien die betalinghe by sittenden Gerichte niet bewesen wort / ende beroerende die vordere verjaerde Rente ende pacht / wanneer die Rentgever off huyrder / oock by gebreck van bewijs / den eedt daer voor niet doen wilde / datse betaelt were / den geenen / welck die pandinge ghedaen heeft / executie verleenen ende hem een pander gunnen / om datelick panden te halen eñ te doen slijten voor die onbetaelde pandebare

vare schult/ renthe ende pacht/ verjaert ende onverjaert/ als mede voor die onkosten nae Landt-Rechte.

6.

Alsoe / dat nochtans die voorschreven pandthalinge ende pandtsluytinghe niet eer ghedaen sal worden / (daer ghescliede quade pandtkeeringhe off oock gantsch geene/) als opten vierthienden dagh na opbadinge ende anteygeninge / de welcke te gelijcke opten derden dag/ off binnen vierthien dagen / off oock noch opten vierthienden dag nae die pandinge sal mogen ghescheiden / ende den Schuldenaer geinsinueert moeten worden.

7.

Een Renthesser ende Verpachter magh panden/ ende die pandinge vervolgen/ voor alle achterstedige renthen ende pachten an die levendige have / gewas ende ander gereet goet/ dat op sijn onderpant bevondē wort / oock voor het onverscheenen lopende Jaer renthe/ofte pacht / mede an het stups ofte Schoef daer op staende bespreck doen / Mits doende daer van die weete/als voorsz. anden eygenaer vandien / ende sal alsdan die pachter voor die betalinge eñ daer doer geleedenen schaden moghen genieten ende inholden des Lantheeren vruchten ende pachten/ Oock soe langhe in die pachtingh blijven sitten / tot dat hy voldaen sy/ al schoon die pachtinge moghte wesen ghe-eyndight.

8.

Heeren pachten/ Heerē Schattingen/ ende andere Heeren gelden/ als oock Margengelden / Sul-

gelden / kribbegelden / ende dergelijcke over die Landen behoorlicken uptghesat / sullen met parate executie / sonder die voorschrevene procedure van pandinghe geinnet ende gevordert mogen worden.

Van Athmalinghe ofte Pandinghe anden grondt.

Titulus VII.

1.

SOe die beweeglicke goederen / haeve / Item het kups off die Schoeff op eenigh onderpant voor die verscheenen Renten niet genoegh sijn / sal anden grondt ghepandet / ende die Pandinghe te boecke ofte Signaet ghebragt / ende daer van den eygenaer off sijn gequalificeerde / voort die weete gedaen worden.

2.

Van sulcke pandinghe sal men over ses weecken opbadinghe doen / ende sal allsdan die Schultes ofte Richter daer van an den eyghenaer een ofte meer / die schriftelicke weete doen / daerinne verhalende die oorsake vande pandinge / met inthimatie om de selve af te maken.

3.

Indien die Gedaeghde op off binnen den ses weeckensten dag daer nae / die pandinge niet aff doet / met gelt of met rechte / sal die geene die also gepandet hadde /

an den grondt ge-eygenet worden / ende die Schultes sal van den dag noch eene weete laten uytgaen an alle die geene die oock renthen upt sulcken goet hebben / te verstaene / die men weet an haere personen / ende die men niet en weet met Edicten ande drie naeste Kerspels Kercken / Ende sal die voorsz. weete dienen over ses weecken nae dato der selver. Ten eynde die upthebberen alsdan in den Gerichte erschijnen ende maken eenen Heer desselven goedes / beginnende vandẽ jongsten upthebber / tot dat daer eene Mijnet : de welcke den oltsten voor hem gaende upthebberen moet voldoen / ende betalen twee Jaren renthe / een verjaert ende een binnen Jaers / mettet lopende Jaer / ende niet meer ; al schoon dat zy meer Jaren mogten ten achteren sijn : Blijvende nochtans den jongeren upthebberen / een ofte meer / die haer recht also moghen hebben verlaten / haer wederlosse voorbeholden ende onverkortet / den Inheymschen binnen twee Jaren / ende den uytlandischen binnen vier Jaren ; T'welck oock also van den Eyghenaer sal worden verstaen / die binnen den voorsz. tijt / nae dat hy inheymsch ofte uytheymsch is / sijn vercofte goet sal moghen vryen ende lossen / Mits betalende alle verscheenen ende onbetaelde renten / mitsgaders die gedaene onkosten / tot gerichtelicke taxatie : Sonder dat sodanigh recht van Redemptie an een ander gecedeert off overgedragen sal mogen worden.

4.

Geduyrende die voorschreven twee of vier Jaren respective / sal die Inwinner ofte Mijner van sulcken verwonnen goet / dat selve niet moghen verargeren : Off hy sal sulcx ten tijde vande losse moeten beteren ende vergoeden.

5.

Ende op dat oock die Eygenaer off desselfs Erffgenamen/van sijn goet weder te lossen niet mogen affgeschrickt worden: Sal niemant sulcken verwonnen goet/ met eenigen nodelosen ghetimmer/graven of anders moghen verbeteren / op poene dat hem daer van niet meerder byden Eygenaer of sijn erfgenamen sal worden vergoedet/als t'geene by kennisse van goede Mannen of des Gerichtes / an den goede te doene/nootsakelick was.

Van Inleydinghe.

Titulus VIII.

1.

Met Inleydinge sal worden geprocedeert in Reale Actien / dergestalt / dat / iemant vermeenende totten eygendom eeniges goedes / Thiendens of Thinses gerechtighe te sijn/ sich sal laten inleyden ende specificeeren die eyghentlicke bepalinge en gedeelte des goedes/ voor t'welcke hy d'Inleydinghe laet doen: Sonder dattet nodigh sy t'erschijnē mettet Gerichte ter plaetsen daer t'goet gelegen is.

2.

Volghens welcke Inleydinghe die Schultes of Richter des anderen daeghs sijn dienaer/pander of bode afsenden sal / om den eyghenaer off besitter des goedes / sijn Rentmeester off Volmachtigen met een weete-

brief t'insinueren/ende te verwittighen van de selve inleydinghe: hem daer by wijders ordinerende / indien hy binnen landes is / binnen den tijt van ses weecken / nae insinuatie/ gerichtelicke uytleydinghe te doen ofte laten doen: Ende soe verre hy uytheymsch is in den tijt van twaelf weecken/ Off dat hy anders vande possessie desselven goedes versteecken sal wesen/ Voorbeholden sijn recht ten petitoir.

Cantr. tit. 5. art. 6. Et tit. 3. 5. 4. ... 21. 16. Sand. 3. 10. 3.

So uytleydinghe worde ghedaen/ sal die Schultes of Richter partyen een dag van Rechte leggen / op den welcken dag dienende partyen sullen schuldig sijn cautie of borge te stellen/ d'Anlegger voor die costen / en die verweerder voor die costen / vruchten / schaden ende interessen.

Contra fideiussores judicatum solvi ... executioni mandari sententia contra ipsum principalem lata, sine novo processu vel libello, l. fin. et ibi gl. et DD. et Cyn. ... Bartol. in l. 1. judic. solvi.

Hereditatis petitio ... actio mere realis ... l. 25. § petitio ... l. 27. ff. d. hered. pet. l. 1. ff. ... pars hered. pet. l. 27. 33. ff. d. R. V. ... alleg. a Trentl. 1. ... 2. ... 6.

Hier onder worden mede begrepen en verstaen / alle Erff-huyses saken met den ancleeff van dien/ t'sy van Testamenten/ Erffaytingen/ erff-scheydinge/ cautie van Evictie ende dergelijcke. Wel te verstaene / dat men in Erff-huys saken met inleydinghe oock sal moeten procederen; Al ist / datter gheene onbeweeglicke goederen in den Boedel of Erffhuyse worden bevonden.

Fam. ercisc. and mixta.

Zutph. ad verl. ... goederen. 5.

Ende sal het Erffhuys met den ghevolge van dien geholden worden / niet ter plaetse / daer die val ghecshiet / Maer daer die overledene sijn vaste woonplaetse ende domicilie gehadt heeft. Doch onder Studenten/ Coop gesellen/ Soldaten/ knechten ende maeghden / sampt

Cantr. van Velue tit. 33. art. 1. 2.
Quibus modis domicilium ... Carpz. 1. 3. 10.

X l. un. C. ubi d. hered. agi op. Sand. 2. feud. 3. § 3. n. 1. 2.

ande-

andere personen geen seker domicilie hebbende / ende in dese Provinci stervende / sal die val het Erffhuys maken.

Actio domus mortuariae tam concernit petitorium quam possessorium, prout judicatum coram Coss. [illegible] nominatus in causa Petri Johannis contra viduam Arnoldi Joannis, 1633 [illegible]

6. De jure civili possessio tractatur coram judice rei sitae [illegible]

Alle Erff-huys saken moeten binnen Jaer ende dag / dat is / binnen een Jaer ses weecken eñ drye dagen geinstitueert ofte anghevanghen worden / voor t'Gerichte daer onder het Sterf-huys is gevallen / sonder respect vande ghelegentheit ofte nature der goederen / ende dat die onder een ander Gerichte resorteren: Dan daerinne sal erkant ende gheoordeelt worden / niet na t'recht ofte coustume der plaetsen daer het erff-huys gevallen is / Maer nae nature ende eygenschap eenes jederen goedes / ende na t'recht vande plaetse daer de selve goederen gelegen sijn.

In actione fam. erciscundae [illegible] heredum et rei et actoris partes [illegible], l. 2. §. in familiae [illegible] [illegible] judicatum [illegible]

In val verscheiden Partyen vermeenen tot een Erffhuys gerechtigt te wesen; sullen sy / d'eene soe wel als d'ander / haer daer laten inleyden / ende die Erffhuys goederen by onpartijdigen ghesequestreert worden tot uytdraght vande saecke / eñ voorts op haer wijder anholden / vant' Gerichte eenen sekeren dag anghestemt worden / om haer eysch ende conclusie tegen malkanderen simultanie in te brenghen.

8.

So wie met sulcken Erff-huys recht binnen die voorsz. tijt niet en spreeckt als oock die na die ontfangene weete vande Inleydinge / binnen behoorlicken tijt geen uytleydinge doet: Die sal vande possessie der selver goederen versteecken wesen / ende dannoch evenwel deselve met recht/

recht / ten petitoir / ter plaetsen ende voor den Gerichte / daer onder de selve gelegen sijn / off nae haere nature behooren / int' besonder mogen vervolgen / mits stellende cautie / als in het derde Capittel hier boven is geseyt.

Hoe ende op wat tijt men die Bancke sal spannen ende Recht sitten.

Iudex qualem se gerere debet in dijudicandis causis, Styrer 1. 8. 3.

Titulus IX.

Non impartitur suum officium nisi rogatus 1. 10. 4.

I.

DIe Schulten ende Richters sullen elck in haer Gerichts Ampten holdē na older gewoonte die ordinaris Rechtdagen / om eenen jederen recht te laten wedervaren. Eñ sullen op deselve dagen niet meer mogen nemen dan twaelf stuy: gerichts geldt. Maer op Extraordinaris dagen die partyen begeeren / vol Sittelgeldt / te weten achtien stuy: / volgents die taxatie hier na gestelt.

2.

Het Gerichte heeft macht / tusschen die twistende partyen / by een poene vreede te bieden / eñ den geenen die vreede breecken / ende sich ongeregelt holden / voor die Bancke t'arresteren.

3.

Ende sullen die Richters off Schulten / t'Gerichte over contentieuse saken niet mogen heegen / als ten overstaen van twee onpartijdige Coornoten / geen

Gerichtschrijvers/ Panders of Onderrichters sijnde. Ende sal sulx geschieden by klimmender Sonne; Mits dat d'uythepmsche Verweerders / maer niet die onder den selven Schulten Gerichte geseten die Sonne sullen mogen te bate nemen. Betalende/ soe verre sy komen t'Gerichte opgestaẽ sijnde die onkosten van t'Gerichte / ende die verteeringe der Aaleggeren tot gerichtelicke taxatie.

Waert' sake/dat d'angestelde Rechts

dag op eenen heyligen dag off in die Vacantie viele; so sal die selve gecontinueert ende geholden worden / op den naest volgenden Werckeldag / off na die Vacantie op den eersten Rechtsdag.

Voorts sullen voor Feest ende Vier-

dagen geholden ende gecelebreert worden/die Sondagen/die drie hoge Feesten van Paeschen/Pingsteren ende Kersmisse/ met elck een den naesten dag daer an / Item des Heeren Hemelvaerts dag ende Nyeuwe Jaers dag/ Voorts alle Bededagen van hoger Overicheit angestelt ende geboden. Op welcke alle geene gerichtelicke Acten sullen worden gepasseert/ dan alleen die daer sijn vrywilliger Jurisdictien/ ende Arresten.

Voor Vacantien salmen holden/acht

dagen voor ende acht dagen na die drie hooge Feesten/ van Paeschen/Pingsteren ende Kersmisse/ Item die Bouw/ die vortaen in allen Gerichten sijnen anvanck sal nemen den 12. Julij olden stijls / ende eyndigen opten eersten Septembris inclusys.

§. 6. Item de Bouw | Exceptio feriarum et ijs competit, qui non sunt occupati in messibus
Carpz. 1. 3. 22.

fuckups. In den welcken gelijckfals alle Gerichten / so wel in angevangene als antevangene procedurē / stille sullē staen; Onangesien alle Coustumen desen ter contrarie voor eenige Gerichten ingedrongen ende onderholden. 31.

Ferijs publicis et rusticis renunciari potest, secus sunt in honorem Dei, c. fin. ibique Panormit. n. 1. d. Ferijs.

7.

Wel-verstaende nochtans / dat in saken die haestige expeditie requireren / eñ upt welcker vertog schade ende achterdeel sprupten konde / als is: verbot eenes nyeuwen Getimmers ende angelegte arresten op uptheymsche personen ende mobile goederen / Item op verderflicke wahren / ende so een partye alimentatie versochte: In sulcke ende dergelijcke saken mag / onangesien des Bouws eñ der Vacantien / op anholden vande clagende partye / naer rechts behoren gehandelt ende getermineert worden.

Hyrez. 1. 5. 6 — vid. consil. idem — Carpz. 1. 29. — Qualia sunt bona, vid. Angel. in l. 1. C. de feriis — Kiminal in §. 2. n. 7. — l. 96 alien. non lic. Praes. Ever. in loco a subiecta materia. Cum periculum est in mora, juris ordo non servatur, Mascard. d. probat. concl. 1257. n. 19. Ever. d. loco.

Hoe men vorder voor den Gerichte procederen sal / ende Exceptien proponeren.

Vid. Gudel. d. jur. noviss. lib. 4. c. 7. et tot. Zang. tract. d. except. Emil. Gall. et alios. Treutl. disp. d. except. 18. ult. et notat. ibid. Sand. 1. 11. 1.

Titulus X.

1.

Alle clepne saken onder vijfftentwintig goltguldens / ende mede die by slechter clage op Ja ende Neen voor schult / schade / loftenissen of Contracten tusschen partyen alleen / sonder getugen of geschrifte opterichten gecelebreert; Sullen ten spoedigsten afgehandelt worden / na die maniere van oldes gewoonlick / te weeten: dat die Verweerder d'Ansprake by Eede sal mogen ontkennen / ofte anden Anlegger den Eedt refereren ende weder inrup-

Christ. ad leges mech. tit. 1. art. 26. n. 5. — vide ord. Stadt van Utrecht, rubr. 10. §. 12. ibique not. et §. 14.

men / Sonder dat men daer over eenige procedure van 14 dagen tot 14. dagen sal moghen uytvoeren : Dan voorts die mondelinge gedingen in sittenden Gerichte prothocolleren laten / tot Dupliicq inclusys / ende verder niet. Mits dat die Verweerder sal hebben acht dagen tijt / om het bewijs tot sijn defensie nodig in te brengen / ende alsdan die sake daermede gesloten ende beleert worden.

2.

In gewichtige saken salmen schriftlick mogen procederen / met Ansprake / Antwoort / Repliicq / Dupliicq / ende voorts so nodig by Straffe ofte Triplijcq / ende Contrastraffe ofte Quadruplijcq.

3.

Om elcke Schrifture in te diene / heeft een partye viertien dagen / die doch ter noot tot ses weecken / Oock langer by willekeur van partyen / off uyt erheffelicke redenen tot erkentenis des Gerichts mogen geprorogeert of uytghestelt worden. Ende sulckes so wel in saken voor die Drosten / als voor die Neder Gerichten dienende.

4.

D'ansprake ende antwoort sullen gefourneert ende becleedet worden / met alle Documenten ende bewijs stucken / dienende tot verificatie derselver : Ghelijck oock het Repliicq ende Dupliicq met alle wyder bewijsdommen ende probatien.

Het

5.

Het Triplijcq / ende Quadruplijcq /

sullen nude ende bloot sonder eenige bylage van bewijs ingebragt worden: Ten ware / dat uytet Duplijcq gebleecke / dat eenig Document ofte bewijs daer by gelegt / malitieuselick achtergeholden ende gesupprimeert were / ende meer strecte tot nyeuwe feyten / ofte positien / als tot straffe der attestatien ofte Instrumenten ten Replijcq annex. In welcken gevalle / by aldien sulx by erkentenisse van Rechtsgeleerden also mogte worden verstaen / evenwel geene andere probatien geproduceert / of ingedient sullen worden / als die tot wederlegginge of reprochen van sodane nyeuwe munimenten / dienlick sijn / Gelijck dan oock sodanig bewijs alleen by het Quadruplijcq met nyew bewijs gestraft sal mogen worden / ende daermede gelijcke wel in die sake wesen geconcludeert.

6.

Ende also na d'Ordinantie in den

Jare 1614. beraemt over het Reglement der Proces stucken / d'Ansprake ende t'Antwoort elck maer van twee bladeren moeten sijn / ende die vordere schriften eens so groot / Ende dat by dagelixe ervarentheit wort bevonden / dat sulx qualick / ja oock dickmaels / t'eenemael niet doenlick is naer te komen / Overmits die menigerhande Capittelen / feyten eñ allegatien in die Processen voorvallende / die nootwendig int' breede moeten wederlegt / ende beantwoort worden; Waer door die Schriften veel tijts al te compres / duyster ende onleesbaer vallen. Soe ist / dat van nu vortaen alle materien van rechten grondelick ende klaer met duydelicke ende leesbare woorden op ordinaris papier sullen geschreven ende na

gelegentheit van saken geertendeert mogen worden. Mits dat evenwel onnodige verhalingen ende redicten nagelaten sullen worden : Ende so verre ter contrarien geschiede / sal die overtredende partye in Claringe daer voor gemulcteert worden.

7.

Ten eynde oock vortaen alle confusien int' beschrijven vande Processen te meer vermijdet mogen worden / So en sal niemant opte Ansprake eenige exceptien declinatoir off dilatoir mogen voortbrengen / eñ daer beneffens te ghelijcke in de selve Schrifturen ten principale mede antwoorden : Wanneer hy over de selve exceptien decisie gedenct te verwachten.

8.

Daer in eenige saken / Exceptien niet ten principale dienende / geproponeert ende voorghewozpen worden : Sal die Excipierende partye anlegger wesen / ende voorts geholden sijn alle sijne hebbende exceptien so dilatoir als declinatoir / by versteck derselver / ten eenemael in te brengen / met alsulcken schijn ende bescheit / als hy tot vervorderinge der selver is hebbende : Wtgesondert die Exceptie Recusatoir / de welcke d'Excipient alleen sal mogen proponeren.

9.

Vande objicierde exceptien sal die wederpartye / wesende d'Originael Anlegger ende deser gestalt Verweerder / copie mogen genieten / Om sijn antwoort ende Contrabewijs ten eenemael daer tegen in te brengen. Waer op partyen voorts sal sijn geoorloft inde ende sonder eenigen an-

-Si reus in exceptionibus quibusdam moretur, et si ipsi fuerint denegatae, condemnatur in expensas termini, et retardatum processum, nisi exceptiones fuerint probabiles Carl. 1.3.2.

ancleeff van Documenten/te Repliceren / ende te Dupliceren. Met welcke terminen t'Proces van Exceptien sal worden gesloten ende beleert als die principale sake: Ten ware dat by t'antwoort Exceptionael eenighe Documenten van nyeuwe positien geexhibeert/ ende ten voorschijn gebragt sijn mogten/ Tot welcker debat alsdan alleene / ende op geene andere voorgaende bewijsdommē / tot erkenteniſſe van Rechtsgeleerden/ vergunt sal worden contrarie verificatien by Replijcq over te leggen; Als oock wederom tegen t'selve Replijcq by het Duplijcq/ In manieren als hier voor in den vijffden articul vande Processen ten principale is gestatueert. advys 27.

10.

Die Gerichts gelden sullen elckemael van die partyen/ wiens termijn dient / by provisie uytgelegt worden / Maer d'Originael anlegger sal die costen van inventarisatie / ende t'sluyten des Processes / so wel int' poinct van Exceptien / als in die principale sake provisionelicken alleene verschieten. Dan so jemant weigerig were / an sijner sijden het volle ordelgeldt voor t'openen vant' proces te erleggen; In sulcken val sal oppet anholden van die eenige willige partye alleene / by erlegginge van die geheele advijs penningen/ het proces geopent worden oock die sententie uytgelesen/ ende die onwillige gecondemneert sijn tot refusie van het gantsche Ordelgelt / schoon daer van anders by die sententie mogte wesen erkant.

Van Reconventie ende Compensatie.

Titu-

Actor reconventus, etsi postea poenitentia ... vel liti renunciet, non evitat tamen judicium reconventionis, Gilsebert. c. 30. 2 reconvent. Carpz. 1. 7. 15. Reconventio locum habet in iis tantum causis, de quibus judices per modum conventionis cognoscere possunt, Carpzov. 1. 7. 4.

Titulus XI.

1.

Reconventie ofte Wederklage heeft in desen Lande geen plaetse / om by eene ende deselve instantie teffens / ende te gelijcke bepleytet ende getermineert te worden. Maer sal by andere instantie / datelick ofte daernae / in den selven Gerichte / à part, gedurende die procedure van Conventie / ofte anders elders mogen worden geintenteert / Des mag die Geconvenieerde / als hy in rechte wort angesproken / van den Eysscher in Conventie / cautie eysschen voor sijn Reconventie in den selven gerichte / soe hy daer wilde agieren / voor ende aleer hy schuldig is ten principale te antwoorden.

In reconventionis judicio res eadem in conventione perdita et amissa, repeti potest, Carpz. process. tit. 6. art. 3. § 5. per tot.

2.

Compensatie is mede een species **van** Reconventie / ende derwegen insgelijcks niet admissibel / als deselve by maniere vã Reconventie wort geproponeert. Maer so jemant die gebruyckede als een exceptie peremptoir tot affwijsinge des anleggers vanden Gerichte / off so die geemployeert worde na die Litis-contestatie, tot elisie van des Eysschers ansprake: In sulcken val sal die geadmitteert ende toegelaten worden in ende over liquide saken/ende anders niet.

Van Contumacie ofte versteck.

De materia contumaciae elegantissime Gudel. d. jur. nov. lib. 4 c. 6 per tot.

Titulus XII.

Die Anlegger eñ Verweerder sullen d'eene des anderẽ contumacie eñ uytblijvent in termino decla=

Contumax semper in expensas condemnandus, Wassen. 1. 4. 64.

beclagen/decreet daer over versoecken/ ende t'selve te boecke laten brengen: soe wel in saken voor die respective Drosten Gerichtsbancken/als voor die Nedergerichten dienende.

2.

Ende indien die verweerder verwonnen sijnde / opten vierthiensten dag daer nae / aut interim, hem niet en komt purgieren / sal hy daer door van alle sijn hebbende declinatoir ende dilatoir exceptien wesen versteecken. Alsoe dat oock d'Anlegger opten selven vierthiensten dag geholden sal sijn / den Verweerder ten tweedenmael te citeren / omme opten vierweeckensten dag daer nae al noch voor t'Gerichte t'erschijnen / ende d'Ansprake antehoren: Sulx dat hy daer op niet comparerende / wederom als voren in die principale sake gecontumacieert sal worden.

3.

In cas vande voorschreven Contumacie/sal niettemin d'Anlegger sijn eysch of Ansprake summariè verificeren / ende des noot nae wichticheit der saken/met eedt verclaren/ niet anders te weeten/als dat deselve oprecht ende waerachtig is / Inbrengende voor het Gerichte schriftlick intendit / becleedet met alle stucken van bewijs/ om daerinne van Rechts-gepromoveerden te laten erkennen. Nae welcke erkentenisse die Verweerder ende Gecontumacieerde alsdan noch den tijt van een maent/ om sijn onschult te doen/genieten sal.

4.

Gebeurde het / dat d'Anlegger bevon=

den

den worde / sijn Vermeet ofte eysch naer rechte niet genoeg te hebben bewesen / ende over sulcx die Gecontumacieerde van des Anleggers eysch ende conclusie, worde vry gekant, Sal evenwel deselve Gecontumacieerde vermits sijn ongehoorsaemheit worden gecondemneert in die costen / desgelijx hy oock geholden sal wesen / die costen te erleggen / die vermits die Contumacien sijn opgelopen ofte gedaen : Wanneer hy sich alschoon daer van mogte purgeren.

5.

Maer daert' gebeurde/dat d'Anlegger dē dag die hy sijn partye heeft laten ansettē/ selfs niet waernam / So sal die Verweerder op sijn versoeck ende anholden / by t'Gerichte van die instantie worden gheabsolveert, sonder toedoen van Rechtsgeleerden / ende d'Anlegger gecondemneert in die costen tot gerichtelicke taxatie ende moderatie.

6.

Oock en sal die verweerder in sulcken val niet geholden sijn den Anlegger in de selve sake daer/ofte elders wederom te rechte te staen / eer ende bevorens hem die voorschreven kosten / by den Gerichte getaxeert / gerefundeert ende erstadet sijn sullen.

7.

D'Anlegger hebbende versuymt ofte laten vallen sijne instantie / sal mits erlegginge der costen als voorsz / sijn recht eens wederomme moghen anvangen by nyeuwe instantie / Maer t'selve ten tweedemal doende / sal

niet alleen van die Instantie / maer oock van sijn recht ver-steecken wesen / ghelijck hy oock wort verstaen daer van versteecken te sijn / wanneer hy binnen den tijt van twee Jaren / te rekenen van den laesten rechtdag / geen vervolg en doet / alhoewel datter geen Contumacie bedongen / ofte verholden sijn mogte.

8.

So verre d'anlegger ofte die verweer-

der / na indienen vant' Antwoort / of oock van d'Exceptie / versuymen eenighe van die navolgende terminen te respiceren / So sal oppet versoeck van die erschijnende partye / d'uytblijvende van alle vorder schrijven versteecken wesen / ende op beyder sijts ingediende Acten recht gedaen worden / Ten ware sodane defaillant genoegsame purge binnen den tijt van een maent daer nae doen konde ende by bragte / tot kenteniße vant' Gerichte / ende des vorigen Rechtdaegs costen betaelde.

9.

Die Contumacie wort gesuyvert en

gepurgeert door noot sinnen / als te weten / door lijffs noot / vaters noot / Heeren gebot / gevanckenisse / onweylicheit der plaetse / off als die Geciteerde geen geleyde off sekerheit heeft / Item so een gedaegde Vrouw swanger sijn mogte / So jemant verhindert worde door een lijck van sijnen huyse / ende voorts als jemant / sonder fraude ofte versmadinge vant' Gerichte / door eenige andere voorvall ende probabile oorsaken niet en is gecompareert.

Van Condtschappen te beleyden.

Titulus XIII.

DJe Schulten ofte Richteren worde ernstelick gelastet/ in het verhooren der getugen goede toeversicht te dragen/ ende alle neersticheit antewenden/ dattet selve richtelick toegae/ ende dat allsulck verhoor der getugen gedaen werde in bequame plaetsen / in geene Herbergen/ sijnde oock die getugen onbeschoncken/ by poene als in den titul van Drosten ende Schulten is verhaelt.

2.

Een jeder die Kondtschappen wil beleyden/ sal an den Schultes ofte Richter overgeven by geschrifte die namen der getugen/ ende die articulen daerop hy begeert dat die getugen haer wetenschap sullen seggen / bestaende de selve articulen in clare ghewoontlicke Duytsche woorden.

Dan sullen die Schulten ende Richters die getugen by poene tegens sekeren dag laten citeren/ ende verbaden/ insgelijcks oock die wederpartye / al schoon die onder een ander gerichte resideerde / of desselven Volmachtigen/ soe jemant eenen anden Gerichte hadde/ neffens toesendinge der getugen namen ende articulen/ by den Producent ingebragt/ laten verkundigen ende inthimeren/ Om opten achten dag nae d' Insinuatie / te komen ende sien die gedaegde

gedaegde getugen voorstellen ende sweeren/ Oock contrarie Interrogatorien by te leggen / soe het hem goet duncket: Ende indien partye advers opten achsten dag niet compareerde / als voorsz/ mogen evenwel die getugen gerichtelick opgenomen/ beeedet ende verhoort worden.

4.

Maer so die wederpartye contrarie Interrogatorien ofte Vraeg-Articulen inghebragt hadde/ moet die Schultes int' ontfangē van deselve sich wel wachten / dat die Producent daer van geen afschrift off kennisse bekome / ten eynde hy door sodanigen middel sijne getugen niet tot valscheit instruere.

5.

Indien die getugen / kranck ofte reisig weren / ofte andersins den tijt geen verlangeringe ende dilay konde lijden/ so mag men / sonder intimatie ende verwittinge an die adverse partye / tottet examen der getugen procederen. T'welck oock plaetse sal nemen / so wanneer daer geen adverse partye is voorhanden : mogende die wederpartye deselve getugen ten anderen tijde daernae reproduceren/ of oock tegens hare personen excipieren.

6.

Voorts sal men om getugenisse der waerheit mogen procederen met arrest / in wat Gerichte jemant te bekomen is / oock in tijt der Vacantien / ende mede op alle Vyerdagen / Sonder dat oock hierinne jemant sijn qualiteit / dienstrecht off Burger recht sal mogen excuseren off te stade komen.

Eer ende bevorens den eedt affgenomen ende gedaen wort / sal die Richter dese navolgende vermaninge den getugen bescheydentlick en̄ scherpelick voorholden / sonder aensien van personen / ende sulckes by poene van nulliteit der depositien. Dat/ indien sy valsch ende meyneedig svveren, sy niet alleene die partye, tegens de vvelcke sy qualick tuygen, schuldig vvorden allen schaden ende interesse te repareren ende t'erstaden; Maer dat sy daerenboven Godt den Heere grotelix lasteren, ende doer Godes toorn een svvare straffe, op den hals laden, ende dat sy sich over sulx rijpsinnig sullen bedencken. Welcke erinneringe als voorsz. oock in anderen saken daer jemant een eedt te doen schuldig is / gedaen sal worden.

Na welcke voorgaende erinneringe des Meyneedts/ die getugen die twee voorste vingeren sullen opsteecken ende bloothoofts sweeren / ende den Schultes ofte Richter int' Gerichte naeseggen als volgt. Ick getuge belove ende svvere eenen eedt tot Godt Almachtig, dat ick in die sake ende articulen daer over ick gevraegt vvorde, die gerechte vvaerheit volcomelick vvil seggen, so my daervan bevvust, ende niet versvvijgen om lief of leedt, vreese, maegschap, vrientschap of viantschap, nutticheit, gunst, noch om eenig dinck ter VVerlt, hoe dat menschen sinnen mochten bedencken, So vvaerlick helpe my Godt.

9.

Van welcken eedt te leisten/ niemant

vry

Testes contrarii, aut varii an probent, Et an domestici, an singulares, an inhabiles Hyzer. 1. 9. 3.
5. 7. Dicta testium qualiter interpretanda, 1. 9. 4.

...o sal sijn/ hy sy geestelick of werltlick / edel of onedel / ten ...re beyde partyen den getugen des eedes ontsloegen. l. pen. C. d. pact. Mynf. 3. obs. 80. n. 6. Et 6. obs. 32. Carpzov. 1. 16. def. 31. n. 9.

10.

Sal oock voortan niemant bestaen ...ogen / seggende: Ick wil dat behouden byden eedt die ick ...n Heeren der Lantschap of der Stadt int' stuck van mijn ...icie of by mijne promotie gedaen hebbe. Gail. 1. obs. 101. n. 14. Mynf. 2. obs. 3.

...testes testimonium ferant jurare de veritate dicenda debent, l. 9. pr. C. d. testib. sed et ...dictum testimonium jurare possunt, 11. dummodo in fiat in continenti, Gail. 1. obs. 101. n. 9. ... 4. obs. 77. Sand. d. feud. c. 4. n. 24. Tulden. C. d. testib. n. 5. Gor. 4. adv. § 22.

Die getugen voorverhaelter gestalt ...eedet sijnde / sal men den Producent als oock die Weder-...rtye/so die tegenwoordig sijn mogte/hieten affgaen/ ende ...e Schultes met sijn Coornoten ofte Assessoren sal een je-...e getuge alleen ende int' besonder / sonder der anderen ge-...ugen tegenwoordicheit op eenen jegelicken articul / insge-...ic op des Verweerders vraegstucken / onderscheidentlick ...nde met goeden verstande vragen/ Oock die oorsaken van-...e getugen wetenschap ende die depositien/ recht teeckenen ...nde schrijven laten: ende eenen jederen het sijne weder voor ...een / om daer aff ofte by te doen / sonder dat d'eene getuge ... hooren ofte voor gelesen worden / wat die ander mogte ...tuygt hebben. × Testis quando dicti sui, et qualem rationem reddere teneatur, Hyzer. 2. 10. obs. 2.

Matth. d. judic. disp. ult. th. 61.

Farinac. d. testib. quaest. 70.

Wurmf. tit. d. obs. 1. 2. Wassen. p. 1. c. 1. § 159.

12.

Die Schulten ende Richters sullen ...rtaen goede opsicht ende regard nemen / dat die Gericht-...rijvers den geheelen teneur der depositien met alle vraeg ...rticulen affschrijven / en̄ overlangen/ sonder oppet versoeck ...anholden des Producents / jetwes daer aff of uyt te la-...n/t'welck hem hinderlick sijn mogte/by poene van vijffen-

twin-

twintig olde Schilden an die Lantschap te verbeuren.

13.

Daert' oock gebeuren mogte/dat den Producent dese twee navolgende vraegstucken niet gestelt hadde: Sal die Schultes de selve evenwel voorstellen/ ende den getuyge daer over examineren/ als namentlick / hoe olt die getuyge is/ende ten tweeden / off hy d'eene ofte d'andere partye oock verwantet of beswagert sy/ende hoe nae?

14.

Die verclaringe der getugen/sal oock onder elck articul / int' lange geschreven ende angeteeckent worden. Ende wort verboden te schrijven den tweeden en derden articul waer te sijn / sonder verhael wat die getuge verclaert waer te sijn / By poene dat anders sodane depositie voor nul ende van onweerden geholden sal worden. En worden die Schulten of Richters wel ernstelick vermaent alle kondtschappen pertinentlick te boecke te stellen/ by poene van drie olde schilden tot proufijt vande Lantschap.

15.

Hierenboven sal niemant met ongerichtelicke Kondtschappen / hier / of in andere Provincien/ voor Notaris ende getuygen geexamineert / in desen lande mogen bestaen.

Van bewijs door brieven/boecken/ Registers / Extracten / ende Copien.

Titu-

Titulus XIV.

Dewijse een Anlegger na Rechte sijn ansprake moet verificeren / so sal die Verweerder niet drongen worden / sijn eygen segel ende brieven of ander riftelick bewijs/ tot beweeringe vandes anleggers inten- e voortebrengen: Maer verzegelde brieven over scheidin- e ende deilinge/ van Testamenten of van andere saken ge- aect / Item Registers/ boecken ende schriften / die par- en int' gemeen of gelijckerhant toebehooren eñ angaen/ ullen ten versoecke der partyen / tot kentenisse des Ge- chtes ediert / ende voort gebragt worden: Edoch so die orsz. instrumenten ende boecken wijtlopig waren / ende ndere heimelicke of nodelose dingen/ oock vrembde luyden ngaende/ begrepen: Sullen alsdan die gemeene poincten de articulen betreffende die sake / alleen gecommuniceert/ nden Gerichte vlijtig geextraheert / ende tegens haer Ori- ginael geausculteert worden. Hoedanige extracten so lof- eerdig wesen sullen als het Originael.

2.

Sal oock geen recht gedaen worden/ n op originale brievẽ of copien voor den Richter / Schul- s of Secretaris geausculteert: Hoedanige auscultatie ofte llatie op alle terminen sal mogen geschieden / Oock noch het sluyten ende inventariseren vanden Processe.

Die boecken eñ registers van Coop-

luyden ende anderen / in haer handelinge voor vroom ende oprecht bekent sijnde / in saken van haer dagelicksche Coophandel of neringe / ende niet vorder / Maken voor haer half bewijs / so dat sy het selfde met haren eedt sullen mogen supleren.

Obligatien ende Schultbrieven gerichtelicken bekant strecken oock voor bewijs / also dat die penningen daer af int' Gerichte sullen worden genamptiseert / ende byden Crediteur daer uyt onder cautie mogen worden gelichtet / Sulx dat indien die gedaegde daernae bewijsen konde die schult betaelt te wesen / d'impetrant int' eynde vande sake gecondemneert sal worden in alle schaden ende interessen vande partye / ende daerenboven arbitralicken gestraft na eysch vande saken.

Van Possessoir saken.

Titulus XV.

WAt die saken ende rechtsplegingen ten possessoir / ende in den eersten het interdictum adipiscendæ possessionis angaet / Sullen die Drosten niemant stellen in die erffenisse ofte goederen / alreede by anderen rechtelick beseten / om den selven eersten besitter / al schoon hy daerin geen Jaer ende dag geweesthadde / daer uyt te setten / onder wat decksel sulckes voorgenomen / of gedaen solde mogen worden: het ware dan van Coop / permutatie / Pantstellinge / van Versterf of anders. Dan partyen

Quid sit summarie procedere, vid. Carpz. l. 2. 17. n. 2. Goris d. 2. gl. 4.

...pen sullen in val van oppositie eerst gerenvoyeert worden ...er plaetse/ of an t'Gerichte/ daer dat na aert / ende bescha...enheit der actien/ bevonden sal worden te behoren.

2.

In interdicto retinendæ, sal insgelijcks ...iemant vortaen tot sijn versoeck in die possessie worden ge...mainteneert. Ten ware dat hy Jaer ende dag / als eyge...aer ende proprietaris / sonder gerichtelicke interpellatie ...aerinne geweest were / ofte alsulcke possessie doer eenen an...eren in gehadt hadde/ ter goeder trouwen / middels titul of ...ganck/ tot overdragt des eygendoms nae Lantrechte be...aem sijnde.

Satis est menod. d. ret. poss. Schneid. § retinend. I. d. interd.

3.

In interdicto recuperandæ sal die Clager ...wijsen het gebruyck van Jaer en dag/ ende daerenboven ...brenghen sijnen titul ende goede trouwe. Sonder dat ...nnoch nodig sy hierinne te considereren die qualiteit des ...allegeerden besits / ende of den titul vandien bestendig is/ ...e niet/ also sulckes ten petitoir gehoort.

Quod dicde quasi possoe Goris c. d. § 3. gl. 4. n. 4. 5. 6.
Goris c. d. § 3. gl. 4.
vid. d. ordonn. des Hoffs van Utrecht rubr. van complouden & andere materie possessoir art. 1.

4.

In desen dryen possessorijs sal summariè ...procedeert wordẽ/ op alsulcke dagẽ eñ redelicke terminen/ ...s die Drosten sullen goetvinden/ simultaniè mit wisselinge ...n schriftuiren/ ende bewijsstucken/ off oock successivè met ...sprake/ Antwoort / ende so voorts nae vereysch der sa...n/ tot Quadruplijcq inclusys: Ten ware dat d'een of d'an...er partye van Triplicq of Quadruplicq / of oock eerder ...n wijder inbrengen quame te renuncieren / In hoedanen ...mettet laeste inbrengen sal worden gesloten.

Omnis possess. causa summaria est, Doct. in et p. l. d. Cunde vi. l. 3. C. d. interdict. l. 13. C. d. R. V. l. ult. c. quor. bon. l. ult. c. 4 leg. 45. stand. in jud. non hab. Carpz. a. 2. id.
Vide Goris ib. d. § 2. gl. 5.

 Die

5.

Die terminen van inbrengen by die Drosten angestelt/sullē wesen peremptoir/ Sulx dat iemant opten dag hem angestemt/niet comparerende / noch inbrengende / ten selven dage van Contumacie geaccuseert / ende daermede voorts geprocedeert sal worden / als in den Titul van Contumacie of Versteck gestatueert is / so wel den Anlegger als den Verweerder angaende.

6.

Het sal nochtans den Drosten bijstaen / die angestelde terminen op versoeck vande partyen/ ende na het gelegen is / ex officio uyttestellen. Mits dat tot kosten vande versoeckende partye / die prorogatie des termijns an wederdeel in tijts sal worden verwittigt/ eñ wanneer het selve termijn daernae dienen sal.

7.

Die Processen in possessoir saken met requeste/of oock anders met citatie angevangen / ten vollen beschreven/geinstrueert ende darin geconcludeert sijnde: Sal met deselve te visiteren / te inventariseren ende voorts te laten beleeren/ geobserveert worden alle t'geene/daer af/ vande Processen ter Leeger Bancken dienende/is geordineert.

Van Rescripten ende Attentaten.

Titu-

De rescriptis vide in indice meo ad Treutl. 352 Decium dec. 105. c. ex parte X. d. rescript. Gail. 1. obs. 146. n. 1. 6. 7. Valasc. cons. tom. 2. cons. 156. & tot. Lamel. d. attentat. De Attentatis, vid. Afflict. decis. 98. et

Titulus XVI.

1.

WAnneer d'een den anderen anspreeckt ende verbolgt met rechte / so en sullen noch an die eene/noch an die andere sijde/ geen brieven noch bevel schriften van jemant versocht/noch oock gegeven worden / om sodanige procedure aftestellen : Maer sal een sake vervolgt / ende voorts geeyndigt worden / ter plaetse daer de selve begonnen is behoorlick/na Landtrechte. l. ubi acceptum ff. d. judic.

2.

Gelijckvals sal oock in hangende saké/noch die Richter/ Schaltes of partye niet nyeus attenteren Maer die in staet laten verblijven/darin die by anvanck des processes sijn geweest. Ende soe daerentegens jet blijckelicks gedaen were / Sulckes sal oppet versoeck vande geintereseerde geredintegreert ofte herstelt worden/al eer in die sake wijders voort te varen/ sonder eenige appellatie of beroep darentegen te genieten. Attentata lite pendente ante omnia sunt revocanda. text in c. uenientes d. iureiur. in 6. et in l. 1. pr. ff. nihil nov. appell. pendent. Decius late consil. 200. & tot. De exceptione spolii vide ... Caroz. 1. 6. p. tot. Langer. 2. id.

Van in die Processen te concluderen/ ende van die Beleeringe derselver.

Titulus XVII.

1.

DIe Processen volschreven / ende in staet van wijsen gebragt sijnde / sullen die stucken ten

overstaen van beyde partyen / of van haere Volmachtigers worden gevisiteert of bekant / ende voorts geinventariseert. Ende sal men sodanen Inventaris ten wedersijden neffens den Richter onderteeckenen / eñ mette stucken van het Proces datelick by een sluyten / ende verzegelen / sonder eenige wijdere dictamina, of andere pappren daerby te voegen.

2.

Ende of d'eene of d'andere partye / ten dage tottet sluyten dienende / sonder erheffelicke redenen / tot erkentenis des Gerichtes / onwillig was te concluderen / ofte oock contumaciter uytbleve; Sal t'Gerichte oppet begeren vande tegenwoordige partye / die uytblijvende ten tweedemael citeren / ende so die dannoch niet compareerde / mettet sluyten voortgaen als voor verhaelt. Ende sal die uytgeblevene dragen die costen des eersten termijns / eñ tweeder weete ofte citatie.

3.

Die Processen in maten als voorsz. volschreven / ende die stucken geagnosceert / geinventariseert / ende verzegelt sijnde / Sullen met een gesworen Pander eñ Gerichtsdienaer / off met een ander onpartydig ingeseten getrouw ende secretelick ter beleeringe versonden worden / an onpartijdige ende gheadmitteerde Rechtsgepromoveerden / in dese Provinci geseten : Die in hare advijsen ende sententien sullen verhalen die voornaemste redenen van haer wijsinge / ende die t'samen met haer eygen namen selfs onderteeckenen : Sonder door die Oordeeldragers int' een of t'ander / van haer doen an die partyen of jemant anders / int' geringste t'openbaren / of oock eenige bysondere instructie van

jemant

[ni]emant der partyen t'ontfangen: Gelijck oock die Referen-[t]en selfs niet doen sullen.

4.

Item sullen geene saken voortaen buy-[t]en landes beleert worden / by poene van nulliteit der Sen-[t]entien / Ten ware dat beyde partyen darinne consenteer-[d]en. Doch sal evenwel in sulcken val / op costen van die het [b]egeert / een ofte meer onpartijdige wel gecoustumeerde toe-[g]elatene Rechtsgeleerde deses Landes den uytheymischen [v]ogen bygevoegt worden / Ten eynde niemant doer igno-[r]antie tegen Lantrecht mag worden beswaert.

5.

Totte beleeringe / off om te adviseren [e]nde sententieren / sullen geene vande geadmitteerde Rechts [g]ppromoveerden gesuspecteert/noch gewracket worden/ als [d]e die sake selfs mede mag angaen / ende daerby hebben te [w]innen of te verliesen / die een gelijcke sake hebben in recht [h]angen ende bedienen / die gene de welcke met jemant van [d]e partyen in merckelicke twist/haet of viantschap leeft/ en [d]e een van die partyen int' vierde lidt van consanguiniteit [o]f affiniteit bestaet nade computatie der graden / volgens [d]e Keyserlicke Rechten.

6.

Van welcke redenen van suspicie / [t]Gerichte claerlicken by het sluyten vant' Proces sal blijc-[k]en / alder deselve eenigsins te mogen annemen : Alsoe dat [m]ede generale suspicien van Steden of ander plaetsen/ ende upt

upt andere geringere oorsaken voort te brengen / als voorsz/ niet sullen gelden / So dat daerop by die Drosten en Gerichten niet sal behoeven worden gelet.

7.

Die Advocaten voor desen hier niet gepractiseert hebbende / ende om te mogen practiseren geadmitteert / Sullen in drie Jaren tijts / vanden dag haerer admissie af te rekenen / geen sententie interlocutoir / noch definitif in eenige saken te geven versocht worden. Ende daer anders geschiede / sal sulck ordel nul ende krachteloos sijn / ende die Schultes geholden den partyen te refunderen die costen ende schade daer over gehat ende gedaen.

8.

Die Processen na behoor beleert / ende weder ingekomen sijnde / settet t'Gerichte partyen eenen sekeren dag / opten welcken na dattet Sportelgelt is betaelt ende erlegt / t'Proces geopent wort / ende die stucken oppet nyeuw overgesien sijnde / wort t'geschepte advijs van woort tot woort ten eynde toe uytgelesen ofte gepronuncieert.

An compromissa novum requirant mandatum, Stijer. 3.2.1.

Van Compromissen.

Vid. Matth. d. judic. disp. ult. th. 99. 100. ...

An ad amicabilem compositionem judex partes compellere possit. Sub distinctione, Carpz. 1. const. 1. def. 11. vide ... Stijzer. p. 1. c. 2. obs. 3. et tot.

Titulus XVIII.

De qbus rebus compromitti pt, vel non Stijzer. 3.4.2.
Delegatus judex an possit et arbiter. 3.4.1.

1.

So wanneer partyen haer sake / t'sy aleer haer sake voor t'Gerichte anhangig is gemaect / off

-judicio coram compromissariis sive arbitris recte opponuntur exceptiones dilatoriae Carpz. 1. 3. 19. nisi iis expresse fuerit renuntiatum. defin. 20. Tanger. 2. 1. 4.

off oock darnae/ aleer darinne met recht wort gesententieert/ compromitteren/ ende stellen in't seggen van goede Mannen/ sullen sy nemen een ongelijck getal.

2

Die Compromissarien een sake eens

anghenomen hebbende ende acten van Compromis geteeckent/ sullen voor al in acht nemen/ dat sy die limiten van't Compromis niet te buyten gaen/ en daernae die uytsprake te doen niet verweygeren/ of sullen in sulcken gevalle door den Drost/ in wiens district die sake behoort gedisputeert te worden/ of daerse gereets anhangig gemaect is/ met statgrijpen/ de peenen/ op anholden/ oock van d'eene partye alleene/ daer toe worden gedrongen. Carpz. 1. c. 1. d. 12. n. 8. Gail. 1. obs. 35. n. 2. 3. 4. Carpz. def. 19. n. 1.

3. Et durante commissione n. e lis agitanda coram judice ordinario, Carpz. 1. c. 1. d. 12.

Die partyen sullen in tijt/ byt' Com-

promis angestemt/ ofte andersins vande Compromissarien an te stemmen/ haer schijn ende bescheit te gelijcke inbrengen/ ende oock haer redenen successive mondeling voorstellen/ als sy te rade vinden/ ende haer in alles dragen na die opgerichtede Acte des Compromisses/ of by gebreck van dien/ nae't advijs ende gevoelen vande Compromissarien.

4

Daer beyde partyen haer schijn ende

bescheit ter goeder tijt niet inbrachten/ noch haer redenen by monde voorstelden/ Sal van die Compromissarien erkent ende uytgesproken wordē/ oppet geene van d'eene partye alleens overgegeven. Ten ware/ dat uyt wichtige oorsaken uytstel vergunt behoorde te worden.

5.

Als een of meer compromissarien afsterven of uyt ander erheflicke redenen in die sake / ende om die uytsprake te doen yet vacieren konnen / sullē die partyen gehouden wesen / in viertien dagen daernae anderen in die plaetse te kiesen. Ende in cas van verweygeringe / sal die Drost als voorsz. sulx doen / oppet versoeck van d'eene vrokige partye.

6.

Die Compromissarien met haer uytsprake gereet / eñ by geschrifte vervatet sijnde / sullen partyen op eenen sekeren dag ende plaetse verschrijven / om de selve te komen anhooren / met intimatie / sy komen of komen niet / dat evenwel die uytsprake haer voortganck hebben sal / ende alsdan die pronunciatie selfs persoonlick doen / sonder daertoe jemants anders in haere plaetse te substitueren.

7.

Die uytspraecken gedaen uyt kracht vā Compromissen / sy sijn gerichtelick of niet / ock verpeent of niet / sullen kraft hebben van sententie definitijf / in't Gerichte uyt gesproken / ende oock also worden geexecuteert / Sonder datmen daervan appelleeren sal mogen / of oock reductie genieten / alwaer het dat sulx in't Compromis niet was bedongen.

Van

De forma appellandi vide Stijrar. p. 1. c. 4. obs. 4. Quando appellandum, et intra q[uo]t tempora p. 1. c. 16. obs. 1.

Van Appel ende Beroep in des Lan-des Claringe.

A litis contestatione ... in appello p. 2 c. 4. obs. 1.

Titulus XIX.

1.

ALle Sententien ter leeger Bancke in prima instantia uytgesproken / in saken die appellabel ...in / ende daer van na Lantrecht behoorlick is geappelleert / ...llen des niettemin / almoch by deses tijts gelegentheit / pro...sionelick nagecomen / ende in cas van oppositie des Suc...mbents geexecuteert worden. Also dat alles / wat / so wel ...reele / als in personele actien / voor die leege Gerichten wort ...gekant / vanden Succumbent anden Triumphant vol...aen / of ingeruimt sal worden : Wtgesondert Sententien in ...ken van Injurien / ende anderen / daervan eens voldoe...nge geschiet sijnde / in die Claringe geen reparatie kan ge...hieden.

Wassen. p. 1 c. 2. § 40.

ad h[os] duos §§. vid. Matth. d. judic. disp. ult. th. 7.

...it judicatum in causa Francko Hesjichs contra Henrick Wijckers ...dns, coram praetore Vollenhoviensi 3. Martij 1630.

2.

× **Edoch sal die Triumphant eerst / en** bevorens hy jet van het toe-erkande goet sich mag annia...zen / geholden sijn genoegsame cautie te stellen / met borge ...te goederen onder 't selve Gerichte / voor het capitael / ...ssessie / en het genot van het toe-erkande goet / mede voor ...sportulen / nutsgaders voor allen Interessen / costen / ende ...aden / so den Appellant wederom in die Claringe geadju...ceert solde mogen worden.

3.

Ende daer jemant / het were dan An-

legger of oock Verweerder / so voor hen die possessie des toe-gekanden goedes al heeft gehat / in causa voorsz / geene versekeringe ofte cautie / als verhaelt / stellen en wilde / of oock niet konde stellen: So sal die possessie van het toe-erkande goet by 't Gerichte blijven gesequestreert / ter tijt toe daer over in Claringe naerder is gewesen / of dat partyen beyde met malkanderen anders darinne haer vereenigen.

4.

Van Sententien ter leeger Bancke

in prima instantia gewesen / in saken geen hondert goltgulden van 28. stup: 'tstuck / in gelt noch in waerdye / tot onpartydige erkentenisse van het Gerichte / bedragende / en sal niet geappelleert worden. Heeren breucken uytgesondert / daer van men appelleren sal mogen / hoe geringe die oock zijn / sonder erlegginge van eenige sportulen.

5.

Insgelijcx wort niet geappelleert van

Sententien / uytgesproken in saken van possessie.

6.

Item niet van Sententien of ordeelen

gegeven over die eygene confessie van partye.

7.

Noch niet van saken daer d'eene par-

tye die andere den eedt Litis-decisoir heeft ingeruymt.

Oock

9

Oock niet van Sententien over op-
richtinge eenes nieuwen getimmers geweesen.

9. ad 8. §. vid. oto stirer. 1. 6. 4.

10

Van Interlocutien of By-Ordelen/
hebbende geen kracht van definitive Sententie.

11

Van ordelen in saken van Wagen-
res / ende cledinge ter dagelijx lijffs nootdruft.

12

Noch van verdient loon.

13

Van geen executie / ten sy die mate
daerin wort te buyten gegaen / ende 't Lantrecht darin niet
geobserveert. l. ab executione C. quor. appell. non recip.

Gelijck dan oock geen appellatie valt
van Sententien in crimineele saken / medebrengende corpo-
rele of capitale straffe en in andere meer saken / in desen en die
gemeene Rechten uytgedruckt / alles tot erkentenis van't
Gerichte: Voor't welcke vallende eenige questie over Sen-
tentien/of die appellabel sijn of niet/ sal in den tijt van 14. da-
gen na pronunciatie / ten wedersijden simultaniè schrifte-
lick van Intendit of Summier bewijs gedient worden / en

 elck

elck van sijn wederdeels inbrengen visie genieten / oock Copie tot sijn versoeck / Om daer tegens weder te dienen in gelijcken tijt van 14. dagen / mede pari passu van straffe / ende 't selve geschiet sijnde / voorts gesloten ende erkant, te worden als in anderen saken.

14.

Die gene / so hem vermeent by een sententie beswaert te sijn / ende daer van gedenckt te appelleren / sal sulx doen binnen thien dagen na dato vande pronunciatie. Ende sal d'Appellant sijn grieven ofte beswaernisse / waerom hy vermeent totte appellatie berechtigt te sijn / binnen thien dagen daernae dubbelt by geschrift leveren in't Gerichte / Om daervan het eene gegeven off gelevert te worden anden Appellant / met insinuatie of anseggingе / om daerop binnen den tijt van een maent daernae / peremtoirlick te dienen van straffe of Contrabericht / alles bloot / ende sonder eenige bewijs stucken.

15.

Indien d'Appellant geene Gravamina in den voorsz. tijt inbrachte / ende nochtans appelleerde / of by 't Appel / dat hy daer te vorens gedaen hadde / verblijven wilde / so sal hy evenwel op den selven dag geholden sijn / sulcken vervolg 't Gerichte aentegeven / ende d'Insinuatie die wederpartye eñ geappelleerde / als boven / te doen / om hem daernae te richten.

16.

Die Appellant / het sy dan Anlegger of Verweerder / sal by die Appellatie leggen pro sportulis eñ tot

...stie van Sportulen raeckt niet partijen contendenten, maer alleene d'Appellants ...
... 1. obs. 124. ibig. Groen. Et sic practicatz.

...t verballinge van die onkosten in die Claringe / nae adve-
...nt 'tgeene daer over gepleytet / is bedragende / te weeten
...an hondert goltgul: vijff der selver guldens / ende daren-
...oven van elcke hondert goltgul: drie gelijcke goltgul: tot
...ede erkentenisse van't Gerichte.

(Men moet iets leggen realiter, en dan daernae volstaen met de praesentatie van de supplicatie van dyn, voor soo veele noodich.)

17.

Ende sullen alle voorschreven poinc-
...n wel ende te rechte voldaen ende achtervolgt worden / op
...ene daer anders geschiede / 't Appel sal wesen desert / ende
...s / off 't selve nyemals was interponeert. Also dat oock
...taen geene nulliteiten / het sy alleen / of niet die grieven
...n't Appel te kamen / sullen worden gededuceert / noch toe-
...laten anders / als by maniere van Appel / waer door oock
...e afgegevene Sententie ende executie van dien niet sullen
...orden gesuspendeert.

18.

Wanneer nu also / als verhaelt / d'Ap-
...llatie haer voortganck heeft / sal 't Gerichte ten dage / die-
...nde van't Contrabericht / off op eenen anderen dag kort
...ernae te prefigeren / partyen haer stucken laten revideren /
...de deselve mette Sententie / als oock die deduceerde grie-
...n ende redenen van beswaernis off van nulliteit / mettet
...ontrabericht / indien daer over eenige ingedient syn / in te-
...nwoordicheit van partyen wederom verzegelen / ende als-
...n an handen des Griffiers mette sportulen overleveren
...nnen vier weecken daernae / by een pœne van tien olde
...childen / half tot proufyt vande Lantschap / half vande
...rtye die heeft geappelleert: Sullende evenwel die Schul-
...s ofte Richter geholden wesen metten eersten daernae / het
proces

proces neffens die sportulen / als voorsz / noch over te senden.

19.

Die in de Claringe bevonden wor-den qualick geappelleert te hebben / 't sy Anlegger of Ver-weerder / sal daeran verbreecken / boven die costen des proces-ses ter hooger of leeger Bancke angewent / in saken van twee hondert goltgul: ende daer onder / ses goltgul: Ende wat boven die tweehondert goltgul: is / thien goltgul: Ende van andere wichtige saken van injurien / ende dergelijcke / tot kenteniffe van Ridderschap ende Steden. Ende deselve poe-ne of boete sal mede in die Sententie ter Claringe gewee-sen uytdruckelick begrepen worden.

Van de hooge Bancke / wie daer voor geladet of verdachvaert worden / ende vande Claringe.

Titulus XX.

1.

TEn tijde / als vā Stadtholder / Rid-derschap ende Steden / Claringe geholden wort / span-net die Dinckweerder / met twee Coornoten / die hooge Bancke na older gewoonte.

2.

Voor de hoge bancke worden alleen verdagvaert of geciteert met walteeckenen of Dagesbrie-ven / Riddermatige personen of Dienstluyden / so lange sy sich haeres standes gemees holden / haer huysvrouwen ende kinderen / in personele actien eñ saken so na den Lantrechte

niet

niet pantbaer sijn/ van Schult/ schade/ lostenisse ende der-
gelijcken.

3.

Voorts so en sal niet meer/ als een
vasteecken uytgenomen ende gebrocht worden/ ende daer-
inne summariè verclaert of uytgedruckt die ansprake ende
Actie of oorsake/ waeromme die citatie geschiet. Daerte-
gens die gedaegde sal schuldig sijn/ opten bestemden Recht-
dag te antwoorden/ sonder eenige exceptien van uytvlucht
of langer vertog te genieten.

4.

Die dagen in die Wasteeckens ange-
tekent/ sullen peremtoir sijn/ of by versteck vande sake die-
nen. Oock deselve dagesbrieven ten minsten vier weecken
voor de Claringe/ wel eerder/ maer niet later/ door dẽ Pan-
der van Sallant/ of by tijde van Oorloge door desselven
substitueerden/ geexploicteert/ ende gebracht worden op die
Saelstede/ daer een jeder Geciteerde woont.

5.

Die Pander sal/ doende 't exploict/ of
overleveringe van 't wasteecken/ by hem nemen twee dienst-
mannen/ of twee andere tuyg-weerdige vrome mannen in
t selve Kerspel/ daer die gedaegde woont/ die daer sullẽ doen
uupten haer kosten/ na older gewoonte/ ende niet weigeren
op poene van een olde Schilt/ jeder voor sijn hooft te ver-
beuren.

6.

Het wasteecken/ of die dagesbrief als
voorsz. overgelevert hebbende/ sal die pander op de copie vã
dien: (so hy mettet principael tegelijck vorderen sal:) voorts

schrijven/ die maent/ dag ende tijt vanden dag/ die plaetse/ ende an wien / in wiens bywesen hy dat selve wasteecken gelaten heeft / mettet antwoort daerop gegeven / ende dat alsó van hem onderteeckent den Griffier ende den Anlegger tot sijn nootdrukt voor die gebeur overgeven.

7.

Beyde partyen sullen schuldig wesen opten geprefigeerden dag voor de hoge Bancke in Claringe t'erschijnen/ Ansprake/ Antwoort/ ende voorts vorderinge na rechten/ behoorlicken te doene/ by poene dat die defaillant ende moetwillig uptblijvende / vellig erkant / ende sulx in 't Register angeteeckent sal worden.

8.

Voor de hoge bancke een sake in staet van wijsen gebracht sijnde / sal 't Ordel bestadet worden an een upt die Ridderschap/ die schuldig sal wesen te wijsen: (nemende daer over advijs van Rechtsgeleerden / indien hy wil:) des tweeden daegs daerna/ als 't ordel an hem bestadet is / Ten waer sake een sodanig Ordelwijser om die wichticheits wille van ons een tijt langer sijn verst of uptstel nam/ 't welck oock tot anden naesten Lantdag sal moghen ghe- schieden.

9.

Het Appel van 't hoge Dingweerders Gerichte / geschiet an de volle vergaderinge van Stadtholder/ Ridderschap ende Steden. Ende sal d'Appellant moeten gedaen worden voor 't sittende Gerichte / standes of onverwantes voets / sonder eenig beraet tot na 't Gerichte is opgestaen.

10.

Wat Stadtholder / Ridderschap eñ Steden / in saken / komende vande hooge ende leege Banc- ken / claren of erkennen / sal sonder oppositie geexecuteert worden / ende daervan geenerhande wijdere provocatie re- uisie of veranderinge mogen geschieden.

11.

Die Partyen welckers saken in de Claringe sullen worden gerevideert / moghen daer niet heb- ben sitten / Vader noch Broeder / Susters / noch Broeders kinderen / oock niet so na Swagers / dan sullen deselve haer / van over alsulcke haerer Verwanten saken te stemmen / gantschelick ontholden.

Van Executie van Sententien ende van Brieven Requisitoriael.

l. 15. § sententiam ... ff. de re judic.

Titulus XXI.

1.

Alle Sententien / die binnẽ thien Ja- ren nae de pronunciatie / by versuym vanden Trium- phant niet worden ter executie gestelt: Sullen gehouden worden voor nul ende desert.

waff. 1. 4. 14

2.

Die Drosten / Schulten of Richters sullen / oppet versoeck vanden Triumphant / nae omganck van viertien dagen nade pronunciatie / die sententien doen ter executie stellen / so wel die voor de leege als voor de hoge

Matth. d. judic. ... ult. ...

Bancken / ende in die Claringe sijn geweesen/ sonder sulx te mogen weigeren/ by verlies van haer ampt/ ende die penningen / so sy daerop hebben staen.

3.

In re-ele saken/ sal die Droste of Richter vande plaetse/ daer 't goet gelegen is / den Gecondemneerden door sijn Pander of dienaer ansegghen laten/ binnen viertien dagen na deselve ansegginge / die besproken ende toegeweesen goederen 't ontrumen/ sijn handen daer af te holden/ ende den Triumphant daermede te laten geworden. Indien 't selve niet en geschiede / sal die Gecondemneerde of Occupateur een ofte meer van 't Gerichte metter daet daer worden uytgestelt / ende die Triumphant wederom daerin gestelt. Ende so hiertegens eenige indracht daerna vande Gecondemneerde geschiede / directelick of indirectelick/ sulx sal voor gewalt geacht ende gebetert worden / nae exigentie der saken.

4.

In personele saken ende actien/ sal men tegen den ondergeclaerden ende gecondemneerden procederen/ met pandinge op sijn goet/ als in den titul van Pandinge hier voren geordineert is: Darentegen oock niemant/ hy sy wie hy wil / eenige pantkeeringe of wederstant doen sal/ by poene van gewelt / ende als een gewaldener ende wederstrever der H. Justitie / arbitralicken gestraft te worden. Ende sal die Pander die gereetste goederen die hy bekomen kan / den gecondemneerden / of onder geclaerden eerst afpanden.

5.

So verre die gereetste goederen voor

de

de schult / ofte het achterwesen mette costen daerom gedaen/ ende tot bekoninge vande effectuele betalinge te doen / niet suffisant noch genoeg en sijn / sal men panden aen d'onbeweeglicke goederen: Ende daerna / in val van noot / oock an die Obligatien / schulden eñ actien / so daer eenige sijn. Met dese bescheidenheit nochtans / dat alle tijt / ende voor eerst / sodanige goederen angetast sullen worden / daran die gecondemneerde den minsten schade lijdet: So dat oock verzeginge van rente uyt enig goet / voor de betalinge vande geadiudicieerde schult / te willen doen / vanden Triumphant geenssins angenomen sal worden / anders als met sijnen goeden wille.

Vide ord. Mat. ... d. judic. ... ult. ...

6.

Ingevalle oock des Gecondemneerdens goederen / tot voldoeninge van't achterwesen / niet en mogen gereycken / so sal deselve gecondemneerde versekert worden / ende in de hachten gestelt op vier stuyv. daegs tot versoeck ende costen vanden Triumphant / sullende sodane costen mede verschieten by provisie ende tot so lange hy ten vollen wort gecontenteert ofte voldaen.

Carpz. 1. 30. 3.

7.

Wanneer een verweerder of Geciteerde voor de hoge Bancke des Dingweerders / door contumacie vanden Anlegger of Clager / verwonnen wort / Sal deselve Clager den gecontumacieerden mogen executeren met pandinge te doen / ende voorts te vervolgen metten daegelicxen Richter / daer onder deselve geseten is.

8.

Eñ of tegens sulcke pandinge / pantkeeringe geschiede / sal de pantkeerder ten naestē Landdage

voor Ridderschap ende Steden door den dagelixen pander geciteert worde/ om purge te doen sijnes uytblijvens/ op den dag/ als hy voor die hoge Bancke t'erschijnen/ mettet wasteecken verdagvaert is geweest.

9.

Welcke purge of onschult / so dan gefundeert bevonden ende verclaert worde / Sullen partyen ten wedersijden successivè haer Ansprake eñ Antwoort met alle schijn ende bescheit daertoe dienende/ voor Ridderschap eñ Steden inlangē/ Oock voorts procederen/ eñ tot ordel eñ recht dingen / gelijck of die Verweerder met een wasteecken geciteert ende vervolgt were. Sullende mede in die sake alsdan erkent wordē/ als of die voor hen ter Claringe beroepen was/ Mits dat nochtans vanden Verweerder of Beclaegde anden Anlegger of Clager restitueert sullen worden die costē over die contumacie an desselfs Clagers sijde gedaen.

10.

Indien d'onschult of purge der Contumacie voorsz. dan is ongefundeert / eñ also erkant wort/ sal men mette executie ende pandinge voorsz. voortvaren / als inden titul van Pandinge hier boven is gestatueert. Behalven dat sodanige verwonnen partye in die poene van thien olde Schilden der Lantschap vervallen sal sijn / ende an die partye advers gelijckfals geholden/ te betalen de costen daer over gedaen/ tot billicke taxatie.

11.

Wanneer goet by Executie vercoft wort/ ende datter veele Creditoren sijn / sal men die penningen van't vercofte goet komende/ betalen an het Gerichte of

nden Schultes / die d'executie heeft gedaē so lange dat over
ie preferentie sal sijn gedisputeert / sonder dat jemant / oock
een medecrediteur / van 't geexecuteerde goet gekoft hebben=
e / die cooppenningen sal mogen onderholden / ten eynde al=
s ordentlicken ende nae behoren mag geschieden.

12.

Oock sullen die Creditoren opentlick / by Kerckensprake / ende anpleckinge van billietten / eens in e drie naeste Kerspels Kercken / als oock in 't Kerspel daer Executie ende vercopinge geschiet is / te doene / op eenē be= umelicken Rechtdag voor 't Gerichte te komen / geciteert worden / om een jegelick die schult intebrengen / ende van sijn cht te vertonen 't sy van preferentie of concurrentie / dat ee= ge solden willen sustineren voor d'andere Creditoren / voor e' betaelt te moeten worden: Of datse gelijckelick allega= er / nae advenant van haere schulden van de penningen be= oren betaelt te sijn. Welcke sustenūe een jeder van die Cre= ctoren / op den selven angestelden Rechtdag / schriftelick / met le verificatien daertoe dienende sal inbrengen. matth. 3. audt. 1. 17. n. 11. 12. 13

13.

Op 't voorsz: schriftlick inbrengen / nde die verificatien / sal / die vande interesseerde Creditoren l / copie mogen lichten / ende daerop wederom by Debat schrijven / ende inbrengen op den vierthienden dag daernae / n versteck. Also dat oock darmede sonder wijder schrijvent / die saken gesloten sal worden / ende deselve beleert. Alles by ene / ende so als van andere processen is geordineert.

14.

Voorts sal 't Gerichte of Schultes /

onder

onder wien die penningen vande geexecuteerde goederen be-
rusten / achtervolgende die sententien daeraf geweesen / aen
eenen jegelicken der Creditoren daeraf voldoen / op cautie
gerichtelick te stellen / om te restitueren 't geene hy ontfangē
sal hebben / indien jemant nae dato des angestemden Recht
dages in tijts quame binnen ses weecken / ofte een uyt-
heimsch binnen twaelf weecken / ende sijn uytblijvent be-
hoorlick purgeerde/ende van beter recht dede blijcken/of met
hem te deelen/na advenant als boven / indien hy van gelijck
recht conde bewijsen. Ende indien 't Gerichte of Schultes
anders deden / of die penningen weerloos wierden / sullen sy
daer voor responderen / ter summa toe vande penningen/
anders dan voorsz. staet uytgedeelt ende betaelt.

Ende sullen voor alle schulden prefe-rentie genieten. Eerst/die dootschulden ter goeder trouwen/
eñ na qualiteit vande persone mede in sijne krancte tot noot-
druft gemaect. Ten tweeden die penningen tot reparatie
van dijcken/hoofden/ kribben/ zijlen/ sluysen/ eñ dergelijcke
over het geexecuteerde goet uytgeset eñ onbetaelt. Ten der-
den / binnen jaersche eñ naestcomende pachten ende renten/
mette capitalen van dien by Richtersbrieven/ hylixvoorwar-
den ende Maegscheidingen behoorlick darop gelegt/ belooft
eñ mede gegeven/ Item binnē Jaersche gerichtelicke schult-
bekenningen/ voor de welcke het goet expressellick / mede ge-
hypothequeert/ eñ ten onderpande gestelt is; Also dat in die
voorseide graden van schult d'een na d'ander/ d'olste Credi-
teur/ naden tijt/ den jongsten sal worden geprefereert. Ten
vierden/alle andere schulden na Lantrechte pantbaer sijnde.
Ten vijften/die geene/welckē eenig stilswijgent hypotheeck/
re-el / of personel privilegie voor haer schulden nae gemeene
beschreven Keyserlicke rechten competeert. Ten lesten / die

voor

voor haer achterwesen arrest hebben laten doen. Ende sul-
len alsdan eerst t'samen concurreren/ indien daer noch eenige
penningen meer van't geexecuteerde goet overig sijn/ alle an-
dere personele Creditoren met hare Crediten of schulden/ in
rechte ongeprivilegeert sijnde/ Omme daer van quota quotis,
pelijcke ende na advenant haeres achterwesens te genieten/
noch sonder anschouw te nemen wiens schult older of jon-
ger sy.

16.

Een borge van te rechte te staen/ ende
tgewijsde te voldoen/ mag sonder voorgaende pandinge
vanden verborgdē Schuldenaer/ uyt krachte van sententie/
tegens denselven Schuldenaer geexecuteert ende gepandet
worden. Niettegenstaende/ dat die borge beweese den prin-
cipael schuldenaer / met goederen totte executie ende voldoe-
ninge genoeg/ in den Gerichte versien te sijn. Carpz. p. 5. 25.

17.

Executeurs van Testamentē/ Mom-
baren/ Curateurs/ Rentmeesters/ Verwalters of Bewint-
hebbers van ander luyden goederen sijn executabel/ uyt
kracht van vonnissen of sententien tegens haerluyder per-
sonen/ in die qualiteit geweesen/ tot dat sy goederen anwijsen/
haren Weesen of meesters toebehorende/ daerop men 'tvon-
nis solde mogen executeren/ of anders rechtelick presenteren/
ende doen rekeninge/ bewijs ende reliqua van derselver harer
principalen/ pupillen ende minder-jarigen goederen. Carpz. 1. 32. 19. Carpz. 1. 30. 11.

18.

Gebeurde het oock/ dat die gecondem-
neerde in't Gerichte / daer die condemnatie geschiet is / geen
goederen hadde/ totte executie genoeg sijnde/ Maer wel in an-

der

requisitoriales habent et locum in realibus.

der gerichten. So sal (desselfs gecondemneerden goederen aldaer/ mobile ende immobile/ actien ende crediten eerst als voorsz. vercoft sijnde.) Dat selve Gerichte/ op anholden van den Triumphant/ door brieven requisitorael versoecken den Schultes of Richter/ daer onder sulcke andere goederen gelegen of berustende sijn/ om voorts die Sententie daeran ter executie te willen stellen/ ende allen achterwesen mette costen te verhalen. Op welcke requisitie vande Inheymsche Gerichten / Schulten of Richteren / alle Officiren deser Lantschap/ die executie vortaen te doen/ geholden sullen sijn.

Van Gerichts Costen/ Declaratie/ diminutie/ ende Taxatie/ Item van ander Salaris/ Vacatien/ &c.

Titulus XXII.

I.

WAnneer by sententie/ die eene vande partyen an die aendere wort gecondemneert in die costen / so sal die Triumphant sijn declaratie dubbelt by geschrifte an't Gerichte overgeven/ om daer van d'eene an die verliesende partye door den Gerichts dienaer te laten behandigen/ met last opte marge geteeckent / dat hy inden tijt van viertien dagen/ na d'Insinuatie/ sijn loquaturs ende diminutie daertegens sal inbrengen.

Temmen. in nov. tr. de lit. 2. expensis c. 50. n. 2.

Het Gerichte die declaratie mette diminutie beide in handen hebbende / sal na bevindinge van saken/ ende als't Lantrecht vermag / die costen taxeren mogen

gn/Opleggende mede den Triumphant eedt te doen/ of by
mannen waerheit / in eedes plaetse / met hanttastinge an
Gerichte te verclaren/ dat hy derselver saken halven so veel
sten/ende eer meer als min heeft aengewent.

3.

Indien 't Gerichte beswaert is die
tatie te doen/ sal daer over advijs van Rechts gepromo-
verden mogen versoecken; mits dat alsdan sodanigen Con-
sulenten neffens die declaratie ende diminutie / het geheele
proces mede in handen gestelt sal worden/ om daerop na be-
hooren te letten.

4.

Die gecondemneerde / in die tijt hem
angestemt om te diminueren/ 'tselve niet doende / sonder uyt-
stellinge te versoecken ende te bekomen; Sal 't Gerichte op
anholden vanden Triumphant of sijn Volmachtiger / ghe-
lijkewel mette taxatie opte overgegevene declaratie / als
voorschreven/ voortvaren.

5.

Wanneer partye die costen / schaden
ende interessen geeysschet heeft/ende die gecondemneerde al-
leen in die costen verdammet is/ So wort verstaen deselve
vande schade ende interesse ontslagen te sijn.

6.

Die Gerichts ende andere costen / so
wel an die Landtgerichten der drie groote Steden (doer spe-
ciale anneminge ende approbatie) als an alle andere gerich-
ten sullen over eenen voet getaxeert worden/ als volgt: Wt-

genomen dat/ wanneer Gemeenten / Steden / ofte Collegien dingplichtig vallen/ het sy in't anleggen of verweeren/ die Schulten/ Richters ende Advocaten daer van dubbelt gelt sullen nemen/ ende daer op in't taxeren/ ende modereren gelettet sal worden.

Van een Citatie of daglegginge van een persone in die Steden voor den Schultes of Richter — ij.stuy.
Voor den pander of gerichts bode — ij.stuy.
Voor den Schultes ten platten lande in die Kerspelen — — — iij.stuy.
Voor den pander of gerichtsdienaer vermits die distantie van plaetsen — — iij.stuy.
Van Arrest of Besate eenes goedes of eener persone voor den Schultes of Richter — — iiij.stuy.
Voor den pander of dienaer die de boodschap doet - iij.stuy.
Van ontsatet te worden/ ofte 'tArrest onder cautie ende anders aftedoen/ den Schultes of Richter metten dienaer als voor/ t'samen — vij.stuy.
Vande Inventarisatie eeniger goederen die gearresteert of verwonnen sijn/ den Richter of Schultes — viij.stuy.
Den Coornoten elck 2.stuver/ is — iiij.stuy.
Den Gerichtschrijver van het inventaris te macken ende te prothocolleren — — vj.stuy.
Den Richter of Schultes van sulcke goederen te bewaren — — xij.stuy.
Van in een Erfhuys/ of oock elders / eenige goederen/ kisten/ kasten/ of dergelijcke te verzegelen/ sal die Schultes of Richter hebben/ hoe veel daer oock verzegelt worden/ een olde Schilt facit — ij.gul.ij.stuy.
Die beyde Coornoten elck vier stuy: is — viij.stuy.
Die gerichtsschrijver — — viij.stuy.
Van een Anpandinge op mobel of gereed goet / den Schultes of Richter in die Steden — — iij.stuy.

Den

Den gerichtsdienaer/pander of bode — iij.stuy.
Ten platten lande den Schultes of Richter — iiij.stuy.
Den pander of dienaer. — — iiij.stuy.
Vande Opbadinge der panden/ als vande Anpandinge.
Vande Aneygeninge/ vermits het Gerichte daer over geheget wort/ voor den Schultes of Richter — viij.stuy.
Voor die Coornoten t'samen — — iiij.stuy.
Ende voor den gerichtschrijver — — iiij.stuy.
Vande Panden te halen voor den Schultes of Richter — — — iij.stuy.
Den dienaer of pander voor de selve te halen — iij.stuy.
Den Assistent of hulpe/ wanneer hy van nooden heeft — — — iij.stuy.
Vande Slijtinge ende Vercoopinge der panden/ vermits het gerichte daer over geheget wort/ voor den Schultes/ Coornoten ende Gerichtschrijver/ te verdeelen als voor/t'samen — — xviij.stuy.
Van gepandede levendige have in't voeder te bestaden/ totte tijt van die losse/ sonder meer te mogen nemé als 't voeder heeft gecostet/ sal anden Schultes betaelt worden — — viij.stuy.
Van pandinge anden Schoek/ als van pandinge an gereet goet/ ende van't vervolg vandien/
Van Pandinge anden gront/ off Athmalinge/ voor den Richter of Schultes — — viij.stuy.
Die Coornoten t'samen — — viij.stuy.
Voor sulx te prothocolleren/ den gerichtsschrijver - viij.stuy.
Den bode of pander van de boodtschap te doene - iiij.stuy.
Van Opbadinge ende Aneygeninge/ wanneer die gront beheeret/ of anders gerichtelick verkoft wort/ daer over 't Gerichte geheget sal worden/ den Schultes of Richter — — — xvi.stuy.
Den Coornoten t'samen — — viij.stuy.

Den gerichtschrijver — — — viij.stuy.
Voor die brieven die daervan gepasseert worden/den Richter / ende gerichtschrijver / so veele als van andere Opdragts brieven hiernae gestelt is.

Inleydinge Van een Inleidinge een olde Schilt voor den Schultes of Richter/tot — — ij.gul.ij.stuy.
Den Coornoten — — viij.stuy.
Den gerichtschrijver vande acte te prothocolleren / ende ten signaet te brengen — — viij.stuy.

uytleydinge Van een uytleydinge oock so veele. Ende waren daer meer personen als twee / sulcke acte in eene saecke / ende op eenen tijt t'samen deden/of versochten / Sal betaelt worden dubbelt gelt.

Ordinaris rechtdach Van ordinaris Rechtdagen/ om die mennigte der saken die alsdan voor komen/den Richter of Schultes — v.stuy.
Den twee Coornoten t'samen — iiij.stuy.
Den gerichtsschrijver — — iij.stuy.

Extraordinaris rechtdach Van extraordinaris versochte Rechtdagen den Schultes — — — viij.stuy.
Den Coornoten — — iiij.stuy.
Den gerichtschrijver — — — vj.stuy.
Des sal die gerichtschrijver te boecke brengen/'tgeene in den gerichte passeert / 'tsy dat jet mondelinge bedongen/ of schriftelick in 't Gerichte over gelegt wordt.
Van jeder bladt te copieren — — iiij.stuy.
Des sullen op jeder sijde niet minder als vierentwintig regulen / ende die woorden darinne tamelick compres geschreven staen / Eñ sal mede van 'tlaeste blat / al ist maer half beschreven / vol betaelt worden. Daer tegens die Schultes of Richter sodanige schrifturen / extracten / eñ copien sal authentiseren ende met sijn naem onderteeckenen / sonder daer van jet te nemen.

Weete, off Citatie schrijven Van een Weete of Citatie te schrijven ende te protocolleren met

Met die gicht van dien / den Schultes ende Gerichts-schrijver t'saem — — xij. stuy.
Die te verzegelen — — viij. stuy
Van een Weete te dragen / den pander of dienaer van 't Gerichte (dewelcke / ende geen ander man / t'selve doen sal / so hy dat veylig bekomen kan) voor jeder mijle binnen Landes heen ende weder — — x. stuy.
Buyten Landes — — xij. stuy.
Ende daer een Citatie ter instantie van meer / als van een persoon / an een alleenig wort ghedaen / sal dubbelt ende niet meer betaelt worden.
Van een persoon / om kontschap te geven / dag te leggen / als van andere dagleggingen.
Van een persoon / om kontschap te geven / te arresteren / als van andere arresten.
Den Richter van 't Gerichte daer over te hegen / op een ordinaris of extraordinaris Rechtdag / als boven daer van is geordineert. Ende is te verstaen / dat / al waren daer meer als twee personen / die getuygen solden / evenwel niet meer vanden Schultes / Coornoten ende gerichtschrijver genoten sal worden / als van een extraordinaris Rechtdag / te weten 18. stuy: te verdeelen als boven. — xviij. stuy.
Van elckes getuygen kontschap te registreren — iiij. stuy.
Van die certificatie daer af te maken / van 't blat — iiij. stuy.
Van die kondtschap te verzegelen den Schultes of Richter — — — viij. stuy.
Voor die maeltijt van jeder getuyge een ure gaens van huys sijnde — — — xij. stuy.
Naerder by de hant / of in loco wonende — viij. stuy.
Voor de verteringe van die partyen van huys sijnde voor elcke maeltijt — — xij. stuy.
Een Riddermatige met sijn dienaer — j. gul.
Een Advocaet in loco residentiæ, voor eenen Gerichts-ter-

termijn te respiciren — — j.gul.
Een Advocaet vacerende over een sacke van eenig moment of gewichte by huys/ jemants dag darin te holden/ te consuleren of anders daerinne te besoigneren/ daegs — — — ij.gul.
Van huys in die Provinci/ boven vracht ende verteeringe/ des daegs — — — iij.gul.
Buyten die Provinci voor Vacatie — iiij.gul.
Procureurs vacatie. Een Procureur of Voorsprake voor sijn comparitie in 't gerichte/ ter plaetsen van sijn residentie/ alsser eenig gerichtelick beding valt/ ende geprothocolleert wort. -- x.stuy.
Sonder meer te nemen/ al worde daer meer als eens gedongen ofte gedicteert.
Van een simpele anmaninge of exhibitie van eenige acten of schrifturen in't gerichte — — vj.stuy.
Van huys veerder als een halve mijle weges/ vry gelt voor hare vacatie — — j.gul.x.stuy.
Volmacht. Van een Procuratie of Volmacht te passeren/ den Richter of schultes/ Coornoten ende gerichtsschrijver/ oock op een extraordinaris Rechtdag niet meer dan —xij.stuy.
Van die onder het zegel te schrijven ende expedieren — — — viij.stuy.
Het maken vande stucken der Processen/ als Ansprâeck/ Antwoort &c: tot redelicke erkentenisse ende na wichticheit der saken.
Van die stucken eenes Processes/ dat gesloten wort/ te inventariseren — — — viij.stuy.
Van een Proces te sluyten ende te verzegelen -- xvj.stuy.
Van't dragen eenes Processes/ den Ordeldrager of Bode van jeder mijl hen ende weder — x stuy.
Vertoevende om't Proces wederom te rugge te brengen/ by vertoninge van des Consulents hant of attestatie/ wanneer hy dat weder heeft ontfangen/tussen dag ende nacht op

op sijn eygen cost —— j. gul. x. stuy.

Van't visiteren / ende sententieren of adviseren in die Processen / den Consulenten als sy daer van met haer onderteeckeninge attesteren / tot redelicke discretie.

Van uytlesinge eener sententie als van een ander gerichtsdag / ordinaris of extraordinaris.

Van copie eener sententie voor jeder blat —— iiij. stuy.

Van extensie of declaratie van costen te maken / voor jeder blat —— —— —— vj. stuy.

Van het dubbelt daeraff geschreven / als van andere copien / te weeten elck blat —— —— iiij. stuy.

Den Richter of Schultes van sodanige declaratien te ontfangen ende appostilleren —— —— —— iiij. stuy.

Den pander of dienaer van die den gecondenneerden te insinueren / ende te behandigen / na dattet verre / ofte nae by huys is / ij ofte iiij. stuy.

Vande Taxatie te doen / ende uyttelesen / boven het salaris vanden Consulent / welckers advijs daertoe versocht mag worden / den Richter viij. stuy. den Coornoten t'samen iiij. stuy: den gerichtschrijver vj. stuy. Is als van een extraordinaris rechtdach —— xviij. stuy.

Van anpandinge / Opbadinge / Aneygeninge / so daerom die betaelinge te hebben gedaen moet worden / so veel als boven verhaelt is.

Wanneer eenig goet by executie verkoft sal worden / voor die acten van publicatien te schrijven / den Schultes of Richter van elck —— —— ij. stuy.

Den gerichtsschrijver —— —— ij. stuy.

Die die publicatie doet / of afleest / ende deselve anpleckt —— —— —— ij. stuy.

Van een blote aflesinge of anpleckinge —— ij. stuy.

Van over die vercopinge eeniger goederen by executie / te sitten 't Gerichte —— —— xviij. stuy.

Voor mobile goederen te vercopen/ ende die penningen daer van te bevorderen / ende voor quade betalinge uitestaen/ van jederen gulden / eenen braspenninck. — j. stuy. iiij.p.
Voor die huyre van een Wagen /als men anders niet kan voort geraken / van jeder mijle weges —— xviij. stuy.
Voor schuyte vracht / in val als voor / van jeder mijle —— —— —— xij. stuy.
Voor huyr van een peert in eenen dag —— j. gul.
Ende dit alles met discretie also te tareren/ Mede regard nemende opte personen ende importantie vande sake.
Van een Overdragt te doen van huysen / landen / renten/ voor 't Gerichte/ anden Schultes/ Coornoten eñ gerichtschrijver tesamen —— —— j. gul. iiij. stuy.
Ende waren daer meer personen / als twee / die overdragt doen of ontfangen van een stucke goedes / sal gerekent worden dubbelt gelt.
Van een Testament / of andere dergelijcke Acten / gerichtelicken uyttegaen / oock so veel / ende sal die gerichtschrijver geen gelt meer nemen van sulcke acten te prothocolleren.
Van een brief daer af te schrijven in franchijn / den gerichtschrijver —— —— —— xxiiij. stuy.
Den Schultes of Richter van die te verzegelen ende te onderteeckenen een olde schilt —— ij. gul. ij. stuy.
Voor het Byzegel daran / ter begeerte van die soo die overdragt doet / ofte ander dergelijcke acte passeert / indien hy selfs geen zegel en gebruyckede / off by die hant hadde —— —— —— xij. stuy.
Welcke voorsz. costen van die opdracht ende verzegelinge/ half ende half tusschen den Coper ende Vercoper betaelt sullen worden/ Ten waer dat anders was versproken.
Van andere acten die voor 't Gerichte gepasseert worden/ van Schult-bekenningen/ Borg-stellingen &c. daervan geen

geen verzegelinge in brieven wort gemaect / twaelff of achtien stuy: / na dat die op een ordinaris of op een extraordinaris Rechtdag gepasseert worden.

Van penningen die by kennisse des Gerichtes of Richters worden genamptiseert / Item van Sequestratien / ende vrywillige depositien of consignatien in handen van het gerichte / sullen die Richters of Schulten proufiterē voor haer bewaernisse van hondert golt gul. ende daer onder den xxv. penninck / ende van 't geene daer boven is den vijftigsten penninck.

Die gerichtschrijver van sodane penningen te registreren ende specificeren — — — iiij. stuy.

Voor copie of extract van sulcke specificatie off Registratie — — — iiij. stuy.

Item sal hier mede den Richteren verboden sijn / by upttellinge van sodane geseqestreerde of genamptiseerde penningen / den grootsten / ofte oock eeniger cleyner daer onder sich antematigen / noch ergens waer van den dubbelden / of den derden penninck meer genieten / by privatie van haere officien / of anders na bevindinge der saken arbitralicken gestraffet ende gecorrigeert te worden.

Ende sal dit voorschreven al te samen verstaen worden van den Ingesetenen deser Provinci. Sullende die Wtheymschen so veel te meer voor costen / breucken ende andersins moeten betalen / als onse Ingesetenen solden moeten doen / daer die uytheymschen woonachtig sijn.

Sponsalia moribus nris firmitatem obtinent instar contractus b. f. Invita igr part
a sponsalibus recedere nemini licet, sed sponsalia adimplere tenetr invitus vel car
cere ad hoc cogitur condemnatus, Perez ad tit. C. d. sponsal. n. 9. 10. Ever. cons. 170
n. 7. et seqq. Christin. 3. decis. 124. n. 44. Sanch. d. matrim. lib. 1. disp. 29. n. 4
Gutierr. d. juram. confirm. p. 1. c. 51. n. 4.

Nihil agunt parentes, q infantes desponsent, nisi ipsi, postq venerint ad annos
discretionis, consenserint, Sneid. p. 2. d. nupt. licet. n. 13. 14. c. accessit 5. et c. ad
dissolvendum 13 X. d. spons. impub.

moribus nris nepotes in pote avi non sit, sed tm patris, Gudel. lib. 1. c. 13. Christin.
4. dec. 165. n. 7. Grot. introd. lib. 1. p. 6. Ratio, quia filius contractis nuptiis
fit quasi dominus, princeps et caput tum uxoris, tum familiae, Ephes. 5. in
pote patris sui amplius remanere negt, Petr. Gregor. 1. syntagm. 10. Tulden
ad tit. 12. I. ? lib. 1. c. 2. Tamen debent reverentiam avo, Gens. adv. 4. 5. 6.

Met bolieder[?] wille[?] Hodie nuptiae sine parentum consensu contrahi n possunt,
contractae tm non solvuntr. Carpz. 4. const. 20. d. 15. Grot. 1. manud. d. § 7 Sinwdick[?]
Matth. d. matrimon. auctar. th. 16.

Der [?] Ergo et matris, Wes. d. tit. nupt. n. 3. in fin. et n. 8. Grot. 1. manud. 5. §
van outs, Groenew. pr. 1. d. nupt. Moller. 1. sem. 47. Coler. dec. 5. Secus pr. 1. d. nupt.
exceptio in l. 18. et 20. C. d. nupt. Matth. d. matrimon. auctar. th. 19. Vid. Cyprian.
disp. ad instit. tit. 9. § 2. et tit. 10. principi. disp. 3.

Sonder conditie[?] Vid. Christen. diss. 1. a quaestione 9. usque ad 18.

Het tweede deel.

Vanden Houwelicken Staet:

Titulus I.

1.

DIe sich inden Houwelicken Staet willen begeven / comende tot beloftenisse ende ondertrouwe / sullen sulx doen in tegenwoordicheit ende ten overstaen der Olderen / Vrienden of getugen / na gelegentheit der Contrahenten / sijnde te samen vry en onbesproken / sonder met jemant uytstaende te hebben / ende malcanderen in graden van bloetverwantschap of swagerschap / daer in te hylicken verboden / als hier na vermelt wort / niet bestaende.

2.

Die kinderen staende onder die macht van haer Olderen ende Mombaren / sullen met believen ende wille derselver / Ende andere / nae dode haerer Olderen Ondergene Mombaren noch Curateurs langer staende / ten overstaen van twee haerer naester vrienden / ende by gebreck derselver / tweer vromer ende eerlicker mannen daer toe geroepen / per verba de præsenti; dat is / met woorden / die tegenwoordige beloftenisse / sonder conditie ofte uytneminge / medebrengen / haer alleenlick verloven ende ondertrouwen mogen.

3.

Welcke ondertrouwe alſo wettelick gedaen ſijnde / oock door beyder partyen bewilliginge niet weder gebrocken of te niete gedaen ſal konnen worden / al ſchoon ſy waren vrye perſonen / ende ſulcke belofteniſſe van trouwe bekenden onder haer alleen in afweſen van getugen gedaen te hebben.

4.

En ſullen haer alſodane ondertrouwde perſonen / eerſt voegen by den Kerckendienaer of by de Overicheyt harrer reſidentie / ende van deſelve verſoecken op drie volgende Sondagen inde Kercken / of daermen gewoontlick is die proclamatien of Kercken ſpraken te laten geſchieden / afgeroepen te mogen worden: Teneinde een jegelick die eenige beletſelen ofte hinderniſſen / het ware van bloetverwantſchap / vorige belofte of anders / waer door het houwelick geenen voortganck behoorde te gewinnen / wilde voorbrengen: het ſelve mogen doen. Ende daer geen wettelicke verhinderinge voor en quame (: daer op wel dient in tijts gelet te worden:) ſullen die ondertrouwde perſonen / volgens die ordeninge / ſo daer van wordt geholden / t'ſamen getrouwt ende in den houwelicken Staet beveſtigt worden.

5.

In gevalle die Olderen in die ondertrouwe der kinderen / 25. Jaren ende daer boven olt / verweigerden te conſenteren / Sal na bevindinge der ſaken tot erkenteniſſe des Droſten / Officiers ofte Magiſtraets daerinne gedaen mogen worden.

Vor-

De jure civili stuprans virginem vel viduam punitur poena partis dimidiae bonorum, §. 4. I. de public. judic. Zutph. tit. de floratie n. 1

6.

Vorders / daer een Jonck geselle met schone woorden van beloftenisse een Jonge dochter bedrogen ende beslapen hadde / sal deselvige / of sijn olderen (: ingevalle uytmerckelicke redenẽ worde gejudicieert ende verstaen / dat geen ehelicke copulatie tusschen deselve volgen mogte:) ande onschuldige ende geswackede persone / na haer qualiteit / een eerlick bruytschat / tot erkentenisse des Gerichtes te geven / geholden wesen / ende niettemin noch beyde / als moetwillige verachters der eerbaerheit / anderen tot een exempel gestraft worden. Cantr. 2. 19. 12.

Sand. 2. 1. 4. Goris 25. adv. Groeden. 1. 20. Diff. Cypr. c. 10 §. 10. 11.

7.

Gelijck dan oock expresselick wort gestatueert / dat niemant in concubinaetschap / of in oneerlicke bysittinge sich erholden sal: Maer die in sulcke gedaente sitten / sullen malcanderen verlaten / of ordentlick ende opentlick trouwen.

8.

Maer daer sulx niet en geschiede / ende sy luyden die concubinaetschap continueerden: Insgelijx die gene so drie proclamatien sonder wederroepinge gehat / ende haer voort daerna niet en laten bestedigen / Sal jeder persone / voor die eerste maent / daran verbeuren thien goltgul. ende voor die tweede maent vijfentwintig goltgul. half tot proufijt vanden Officier / ende die andere helfte voor den armen. Ende daer sy boven den voorschreven tijt in sodane ongeregeltheit moetwillig persevereerden / sullen na gelegenheit arbitralicken gestraft / ende die kinderen die sy in sulckẽ staet procreeten / darin blijvende / niet als echte geholden ende gerekent worden.

Ende alhoewel / de bant des houwelicken staets onder echtelupden door den doot gebrokẽ sijnde / die overblijvende persone vrystaet weder te trouwen / eñ nochtans d' Eerbaerheit niet en lijdet / dat die langstlevende het sy Man ofte Vrouwe / nae het overlijden van haer Ehegengte / nyetter haest hem wederom veranderlatet: Sõ en sullen die Weduwen nae het afsterven haerer mannen / buyten geworven consent / niet weder hylicken / binnen den tijt van negen maenden / ende die Weduwenaers ofte mannen in den tijt van vijff maenden / na afsterven van haere Vrouwen / op peene van bpde competente Overicheit na gelegenheit gestraft te worden.

Item sullen oock alle ondertrouwde personen voor de bevestinge des houwelix haer van brulofte / byslaep ende bywoninge ontholden / by verbeurte van thien olde schulden / Dan sullen evenwel die kinderen daer uyt geprocreert / indien die Bruydegom voor de Kerckelicke solennisatien aflijvig worde / in des Vaders nalatenschap ten vollen succederen.

11.

Wijders so verbieden Ridderschap ende Steden onderlinge te trouwen / die gene / die malcanderen bestaen in graden door die Godtlicke ende Keyserlicke Rechtẽ uytdruckelicken verboden: Ende die darinne hylicken / salmen niet als echte luyden / maer als bloetschenders holden / ende sonder eenigẽ ooglupckinge / na gelegentheit vande daet / straffen volgens die gemeene rechten.

Ende

12.

Eñ sullen inden eerstē van nu voortaen niet anden anderen mogen hylicken eenige ascendenten met haer descendenten/ te weeten/ die Olders met haere kinderē/ op ende nedergaende in't oneyndelick. Mede geen stief vader noch stiefmoeder met haer stiefkinders. Item geen broeders ende susters met malcanderen / so wel van halven als van heelen bedde.

13.

Insgelijx sullen oock niet onder malcanderen hylicken/ die Oomen met haer Nichten / noch die Moeyen met haer Neven/noch derselver kinderē ende kints kinderen in infinitum. Also Oomen ende Moeyen ten respecte van haere Neven eñ Nichten staen in plaetse van Vader ende Moeder.

14.

Wijders sullen van / nu voortaen / om die tucht ende eerbaerheits willen/ niet anden anderen hylicken mogen/ tweer broeder/ tweer suster/ ofte broeder ende suster kinderen/so wel van halven als van heelen bedde.

15.

Ende so veel aengaet die graden van affiniteit ofte swagerschap / also den bant des houwelicken staets sodanige gemeenschap medebrengt / dat man eñ wijf eene sijn; So mag insgelijx die mā niet hylickē met die bloetverwanten van sijn verstorven huysvrouwe/ noch die Vrouwe met die bloetverwanten van haeren verstorven man / in deselve graden / nae rechten in consanguiniteit off bloetverwantschap verboden. Weshalven geen man mag hylicken ande Weduwe van sijnen Neve / dat is / die Weduwe sijnes

broeders ofte susters soons/ Noch oock met de Weduwe van eenige sijnes broed..s of susters descendenten / gelijck oock geen Vrouwe mag trouwen anden Weduwenaer van haer Nichte.

16.

Oock sal die man niet mogen hylicken met die Nichte van sijn gewesene huysvrouwe / dat is/ met sijn huysvrouwen broeders of susters dochter /noch met eenige haerer descendenten/ noch oock die Vrouwe met haer verstorven mans neve/ in mannieren als voor verhaelt.

17.

Gelijck dan om der eerbaerheits wille die man niet mag hylicken met die Weduwe sijnes neven Noch die Vrouwe met den Weduwenaer van haer verstorven nichte.

18.

Item/ so wie om erheffelicke oorsaken/ ofte om sijn gescheften te verichten/ in verren lande getogen were/ende deselve een langen tijt/ door kranckheit/ gevanckenisse ofte ander ongeval/ allso uytbleve / dat men van hem niet conde vereysschen: Sal die verlatene persone gehouden sijn/ aftewachten den tijt van vijf jaren/ volgens die beschreven rechten / Sonder haer in middels te verandersaten / ofte haer totte tweede Echte te begeven: Dan na expiratie van gemelte tijt / sal sulx met genomene informatie / by den Officier na gebeur te doen/ mogen geschieden.

19.

Waer't oock sake / dat die man sijn vrouwe/ of die vrouwe haeren man/ moetwillig ende trouw-

loshig

De malitiosa desertione v. d. Bez. d. divort. pag. 231. Melancht. loc. d. coniug. Sneid. d. divort. n. 29.

losig verliete: So sal op't anholden vande verlatene ende geinteresseerde persone/ by de Drosten ofte Magistraten vande plaetse/ daer inne na gelegentheit van saken worden gedisponeert.

Als een getroude persoon / 't sy man

ofte Vrouw / in overspel leeft / mag die onschuldige persoon anholden tot echtscheidinge/ eñ om in haeren vorigẽ vrydom gestelt te worden. Ende ingevalle daer hylixvorwaerdẽ sijn/ moet der ontschuldiger persoon uytgereickt eñ gevolgt worden / alle 't geen haer na d' aflijvicheit vande schuldige persoon/ uyt kracht van deselve solde behoren : Maer / so daer geen hylixvoorwarden sijn /so sal't met die goederen worden geholden / niet anders / als of die schuldige persoon alreede was overleden/ ende sal alsdan d'onschuldige vrystaen weder an een ander te trouwen / maer die schuldige niet.

Van hylixvorwaerden ende Gemeenschap der goederen tusschen echte Luyden.

De pactis dotalibus ff. 23. tit. 4. l. 5.

Titulus II.

I.

ALle hylixvorwaerden / moeten neffens den Bruydigom ende Bruyt/ by beydersijts hylixvrienden ofte dedingsluyden/ ofte by 't merendeel ende over die helfte van deselve Vrienden / versegelt ofte onderteckent wesen/ die alsdan (gelijck Maegscheidingen ende Moetsoenen) even so veel kracht hebben / als of sy voor den Richter bekent ende uytgegaen waren.

So

2.

So wanneer by hylix vorwaarde niet contrarie is gestipuleert ende bedongen: sal tusschen Man ende Vrouwe gemeenschap van goederen sijn/ uytgesondert in Leen goederen ende hofthorige goederen/ die in der Echte ende door gene hulders worden beseten. Ende sal sodane gemeenschap plaetse hebben ende effect sorteren / so haest / als die ondertrouwde luyden openbaerlick t'samen gegeven/ eñ in den echten staet bevestigt sijn.

3.

So man/ofte vrouwe/ goederen mogten hebben in eenige Provinci/daer sulcke gemeenschap niet en were: In sulcken val sal die gene/welck sodanige goederẽ buyten die gemeenschap wil holden/ hier oock geen gemeenschap konnen genieten/ van goederen in dese Provinci gelegen.

Gene Echteluyden / sy hebben dan kinderen by malcanderen verworven / ofte niet/ sullen haer huysen/erven/ofte hypothequeerde renten mogen vercopen/ beswaren/ ofte eenigsins weerloos worden/ dan by gemeene gerichtelicke bewillinge eñ consent. Sulx dat de man voor sijn Vrouwe/in sulcke cessien ofte transporten/niet sal mogen caveren/ dan in haer absentie/ speciale gerichtlicke procuratie/ofte last daer toe moeten hebben.

5.

Een Vrouwe mag oock geen handel van beweeglicke goederen / ofte anderen sonder voor weten ende wille haeres mans drijben ofte negotieren. Sulx dat die

man

man niet schuldig is sodane contracten te holden ofte t' achtervolgen / noch die schulden te betalen: Maer dat Coopvrouwen handelen / moet die man gestant doen / ende die schulden betalen / die sy maeckt in haer coopmanschap ende hanteringe / als mede die schulden van gecoften huysraet / eetwahren / ende dergelijcke / ten dienst van de huysholdinge gecomen / Ende worden voor Coopvrouwen geholden / die dagelix op haer name incopen ende uytcopen.

6.

Man ofte Vrouwe echte gheboerte hebbende / ende na d' afflijvicheyt van haer Ehe-genote sich veranderlaten willende / mogen haer toekomende Ehe-gade / by hylix voorwaerden testament ofte donatie meer niet beloven / ofte in eenigerley manieren / directelick ofte indirectelick / geven / als een van die voorkinderen namaels uyt des heerhijlickenden Vaders ofte Moeders goederen kan bekomen / ofte solde gehat hebben / in gevalle datter geen vorwaerden / testament / gifte ofte andere dispositien gemaect waren.

7.

Die lestlevende der Ehelupden is niet geholden an des eerst verstorven erfgenaemen eenige scheydinge te gestaden / ofte van syn goederen te laten genieten / ten sy dat de man ofte vrouwe / ofte haer erfgenaem / die mede genieten willen / eerst met allen Interesse ingebracht hebben / 't gene die verstorvene by hylix-vorwaerden belooft ende besproken is.

8.

By afsterven ofte rechtelicke scheidinge van een der Ehe-genoten / soo door contract van hylix vor-

vorwaerden buyten gemeenschap der goederen mogen geseten hebben/sullen die meliorатien ofte timmeragien/ op des anderen goet/staende 'thouwelick gedaen/ vergoedet en herstadet worden/ na de weerdije/ so ten tijde der scheydinge sal worden bevonden. Wassen pr. judic. c. ii. §. 93. 94. 95. 96.

9.

Daer geen communie **in d' angebragte** goederen tusschen die Echeluyden sijn mogte/sullen die angestorvene goederen voor geen conquesten gereeckent ofte geholden wordē In welckē val oock /by 't overlijden van eene van beyden/ die pachten of renthen / voor den sterfdage niet verscheenen/ofte die vruchtē/op den gront ofte 'tlant staende/ alleene komen ende verballen anden eygenaer der selver renten ofte goederen : Sonder dat deselve tot vermijdinghe van allerhande cofusiē/na advenant van den verlopenen tijt des jaers/in gemeenschap berekent sullen worden.

10.

Ghelijck dan oock/om allen twist ende misverstant te prevenieren ende te verhoeden / Imboedel ofte huysraet na verloop van twee jaren/ na solemnisatie des houwelix / tusschen Man ende Vrouwe gemeen sullen wesen/al schoon by hylix-vorwaerden contrarie moehte sijn gestipuleert: Ten ware dat eenige schriftelicke annotatie daer van was ghemaect /ende ten beyden syden van Man ende Vrouwe onderteeckent.

11.

So het gebeurde/dat een man die goederen onnuttelick doersloeg/of verquistede/ Mag de Vrouwe/an sulcken man ghetrouwt zijnde/ na voorgaende kennisse

nisse van de overicheit scheiden uyt te gemeenschap van goederen. 'twelck also gedaen/ sal sy onghelastet blyven van alle schulden/ die haer man namaels maect ofte contraheert. Desgelijx oock so een Vrouwe/ die goederen toebrachte/ die man wederom sal doen ende genieten mogen.

Landr. van Zutm. p. 1. tit. 2. § 1. n. 14. Antw. tit. 41. art. 5. van Tiel p. 1. t. 5. art. 6 et 7. van Nymegen tit. 15. art. 17. Grot. Introd. l. 2. p. 29.

12.

Wanneer by hylixvoorwaerdẽ is verafscheidet ende overgekomen/ dat man ofte Vrouwe / sonder wettige lijves geboorte stervende/ die angebrachte goederen weder sullen vallen in den bosem daer die uyt ghekomen sijn/ sonder speciael ofte expres verbot van de selve niet te mogen alienerẽ? So sal daer door haerluyden niet verbodẽ sijn/ van sodanige goederen te disponerẽ. Also dat men nochtans niemant in die Legitime portie sal mogen beswaren.

Obstare videtur Sande ad Cons. Feud. Gelr. tr. 1. tit. 2. cap. 3. num. 15 et seqq.

13.

Die Olderen/ by uytsettinge van Jemant haerer kinderen ten houwelick / in hylixvoorwaerden haer verbonden hebbende ende belooft/ deselve haere kinderẽ in haer Erfdeel by Testamẽt ofte laeste wille niet te sullẽ verminderẽ noch beswarẽ: Sal altoos bestendig sijn/ sonder dat sy 'tselve anders als uyt merckelicke redenen van ongehoorsaemheyt ende quaden levens/ vermogen te niette tedoen/ ofte te contrarieren.

Christin. 3. dec. 14. n. 1. Sand. ad Cons. feud. Geldr. t. 1. tit. 2. c. 3.

14.

Goris adv. tract. 1. c. 8. n. 4. et annotat. n. 4.

Insgelijx sal niemant hem behelpen met Reversalen/ contrarie die hylixvorwaerdẽ/ tusschẽ vrienden ende magen ten beyden syden opentlick opgerichtet/ ende die sy van een van beyden hylix-luyden alleen/ ofte in 'tbesonder hebben ontfangẽ: Maer sal evenwel een jeder tot vol-

 trec-

treckinge van sijn belofte/ende voldoeninge der medegave/in hylix-vorwaerden bedongen/sijn geholden. Lamb. Gor. adv. jur. Sub. c. 20 + 40t.

15.

Item die langstlevende der Ehelupde̅ sal met te kinderen/by d' overledene geprocreert/ in gemeenschap blyven sitten/tot dat behoorlicke erfsuptinge wort be-wesen. Wtgenomen sucessien ondertusschen anvallende / die in gene communie komen sullen/wijders/als voorde jaerlixe opkompsten ende nuttingen van dien.

16.

Wanneer die Echtschap door de̅ doot gescheyden ende gebroken is/ So sullen des mans cledere̅ en̄ cleynodien/ende 't gene voorders tot sijnen lijve gehoort/ verblijven an desselven of sijner erfgenaeme̅ sijde/ende der vrouwen clederen ende cleinodien mette trouwschat / indien die dan noch voor handen / ende 't gene tot haren lijve meer gehoort an haer of an haer erfgenamen syde: Onangesien daer gemeenschap van goederen tusschen deselve Ehe-lupden mag sijn geweest / Ten ware daer van anders by hylixvorwaerden / of oock upterste wille specialick mogte wesen geordineert.

17.

Die langstlevende van beyde Ehelupden hebbende geseten in/of buyten gemeenschap van goederen / mag die Rouw-clederen/als ter eeren/ ende na qualiteit van deselve behoort / copen of maken laten / om neffens die dootschulden/van des overledens erfgenamen alleen betaelt te worden. Everard. cons. 198. n. 19.

Christ. ad LL. Mechl. t. 16. S. 35. Hesér de bonor. comm. part. 1. loi. 5. num. 137 et seqq. l. 21. D. Relig. et sumt. fun.

Van Lyftucht.

Titulus III.

1.

Die Tuchtenaer sal 't goet darinne hy betuchtigt is/niet mogen anveerdē ten sy dat hy/op 'tversoeck des eygenaers/al vorens tot genoegē hebbe gecaveert/ soodanig goet in goeden nootwendigen daeke ende racke t'onderhouden/ als een deugdelick huysvader betaemt/ ende na expiratie van deselve tucht/die goederen ande erfgenaeme onverargert gerestitueert te sullen worden.

2.

Tot welcken eynde oock/ die getuch-tigde sal sijn geholden/een deugdelick Inventaris te makē/ van alle roerende ende onroerende in tucht vermakede goederen/als mede van zegel eñ brieven daer toe behorig. Welck Inventaris den eygenaer eñ erfgenaem/ of in sijn absentie/ an 't Gericht binnen ses weecken/ na doot vanden Constituent des Tuchts/overgelevert sal worden: Niettegenstaende dat by deselve overledene het oprichten ende overgeven des Inventaris mochte sijn verbodē/ ofte den Tuchtenaer daer van vry gelaten alles by verbeurte des Tuchts.

3.

Die cautie vanden eygenaer versocht sijnde/sal mogen geschieden met genoegsame borgen ofte onderpanden: Oock met cautie juratoir/indien/na allen angewende dē vlijt/ geen borgen noch onderpanden/ daer toe suffisant/ voor handen sijn. Daer dannoch die Tuchtenaer van

quaet compoꝛtement/ of van een suspect leven waer/ Sal het Gerichte eenen Curateur ofte Voogt stellen / over sulcke in Tucht vergevene goederẽ/ Om den getuchtigden sijne tucht daer van na behoꝛen uyttereickẽ/ ende den eigenaer sijn goet te conserveren.

4.

Die Tuchtenaer sal alle thinsen / erf-pachten/ renten/ schattingen/ eñ alle andere lastẽ / opte goederen liggende ofte staende/ selfs dꝛagen ende betalen/ of sal die eigenaer sulx an hem costeloos ende schadeloos mogen verhalen. Eñ sal oock daer benevens schuldig wesen/ sijnes antecesseurs pacht/ ofte huyꝛ jaꝛen te continuerẽ eñ uytteholdẽ.

5.

Item een Tuchtenaer vande alinge goederen / moet toestaen ende lijden / dat des Constituents schulden/ als oock die Legaten daermede hy jemant na sijnẽ doot mag bedacht hebben/ tot verminderinge van de alinge Tucht-goederen/ voldaẽ ende betaelt woꝛdẽ/ ende dat d'Eygenaer/ tot voldoeninge vande schulden / die goederen / ende eerst die gerede laet vercopen.

6.

So jemant/ niet in't geheele goet of erffnisse/ maer in een deel alleene betuchtigt were / al is 'tselve deel over die helfte vande alinge goederẽ; In sulken gevalle moet die eygenaer die schulden alleene dꝛagen/ ende betalen/ so veer die goederen strecken.

7.

Onder de Tucht ofte dispositie van alle mobile goederen/ Sullen gene obligatien/ hantschꝛiften ofte

ofte actien begrepen / noch verstaen worden / ten sy dat sulx mede claerlicken is verhaelt.

8.

Item en mag de betuchtigde die principale bezegelde brievẽ/eñ andere Instrumenten niet by sich beholdẽ/ Maer moet deselve/den eygenaer/ of so verre hy absent is/an 't Gerichte/binnen ses weecken tijts nae 't afsterve van den Constituent / nevens den Inventaris overleveren/ Nemende daer van tot sijn wel gevallen authentique copien op sijn costen.

9.

Wanneer een Tuchtenaer enig huys of erve verhuyrt of verpacht hadde/ ende/ lopende die huyre of pacht/storve/dan eindigt die huyre ofte pacht mette Doot vã dẽ selven Tuchtenaer/ende moet dẽ huyr-man of meyer/ op versoeck des eygenaers/ ruymen ten naesten vervaer-tijt vanden Jare daer in de Tuchtenaer is gestorven.

10.

So een Tuchtenaer afflijvig wort/ na dat die vruchten vande lijftuchts goederen vanden gront geseparéert eñ gescheiden sijn. So volgen ende vervallen deselve sijnen erfgenamen/ sonder anschow/ of sulcke goederen van den Tuchtenaer selfs gebruyckt of verpacht sijn geweest/ Ende onangesien die dag vande betalinge des pachtpenninckx noch niet was verschenen: Maer pachten van lant/ daer die Vruchten op den sterfdag vandẽ Tuchtenaer noch niet vanden gront sijn gesepareert/als mede huyre van weyde landen/huysen ende andere goederen/ Voorts renten voor den sterfdag des lijftuchtenaers niet vervallen ofte verschenen/ comen tot profijt vanden eygenaer.

Maer

11.

Maer/ so het gebeurde/ dat een tuchte, naer het tuchtgoet selfs hadde gebout eñ gesaept/ende/voor dat die Vruchtẽ vandẽ gront warẽ afgemaeyet of andersins vanden gront afgesneden/ quame te overlijden/alsdan sullen sijn erfgenamẽ dat jaer die vruchtẽ genietẽ/ na meijers recht.

12.

Daer het oock geviele/dat een rente of andere penningen in Tucht besettet/afgelostt wordẽ: So sal den Eygenaer onder suffisante cautie die capitale penningẽ na sich mogen nemen/eñ gelijcke renthen of interessen betalẽ.

13.

Eycken heggen holt over tien jaren/ ende niet daer onder / mag een Tuchtenaer op behoorlicken tijt doen houwẽ. Maer so hy voor die thien jaren/of oock anders verstammet holt hieuwe/dat is/'twelcke noyt gehouwẽ is geweest: Sal sijn Tucht daer door verbeurẽ eñ verwerckẽ an'tselve erve of goet/daer hy dat holt heeft afgehouwẽ/eñ daerenboven erstadẽ den schadẽ eñ interessẽ van't afgehouwen holt. Dan tot nootdruftige reparatien des getuchtigdẽ goedes /sal sodanig verstammet holt /met voorweten des eygenaers/of/by sijn verweigeringe/met toestaen des Gerichtes/wel gehouwen mogen worden.

14.

Jtem sal oock op gelijcke poen van verval des Tuchts/geen weeck holt/als esschen/elsen / bercken/ende sulck ander holt meer/niet onder die ses jaren/noch oock weertholt/willigẽ ende poppelẽ/die knotbaer sijn/ t'ontijde gehouwen mogen worden.

Van

Van Onmondigen ende Mombaren.

Titulus IV.

GEen jonck man of dochter is mondig / voor datse vijfentwintig jaren olt sijn / ten waer dat sy eer ten houwelicken staet quamen ofte coopmanschap ende neringe deden / ende veniam ætatis, voor haer 25. jaren / verworven hadden: In welcken val haer luyden die vrye administratie vande beweeglicke goederen / renten ende jaerlixe inkomste gegunt sal worden / maer liggende gront ende erfenisse sullen sy niet mogen alieneren / hypothequeren / noch beswaren / voor dat sy die 25. jaren sijn gepasseert.

Tot de momberschap sullen alleene Mans personen over die 25. ende onder die 60. jaren olt sijnde / gekoren worde. Wtgesondert / so die Moeder ofte Bestemoeder die voogdye of momberschap haerer kinderen / ofte kints kinderen willen annemen / twelcke eerst die moeder / en volgens die Bestemoeder / met erkentenisse des Gerichtes / vergunt ende toegestaen sal worden.

3.

Maer / daer jemant vande voorsz olderen / als oock Vader of Bestevader / die momberschap haerer kinderen ofte kints kinderé angenomen hadde / ende sich wederom veranderlatede / sal deselve byden Drost / Schultes ofte Magistrate vande plaetse haerer woninge / bevorderen dat die kinderen ende kints kinderen voorsz. ter goe-

der

der tijt/eñ noch voor de proclamatien / met andere mombaren worden voorsien / ende an deselve mombaren bewijs ende behoorlicke erff-uytinge doen / van haerer kinderen ofte kints kinderen anbestorven olderlicke goet/ van Vader ofte Bestevader / Moeder of Bestemoeder respective / ende anders meer op haer gedevolveert/ by peene vā thien olde schilden: Blijvende evenwel tot sodane mombaren te stellen/ eñ bewijs te doene geholden/ in den tijt van ses weecken/ na dat die copulatie in die kercken sal weien geschiet/ by dubbelde boete als verhaelt: also/dat sy oock daer na/tot sulx te doene met rechts middelen sullen worden gedrongen.

4.

Als by testament geene mombaren gestelt sijn/sal de Drost/ ofte de Richter by speciale authorisatie des Drosten ofte Magistraets / daer onder die minderjarigen woonen / totte momberschap ordineren ende beroepen / die naeste ende bequaemste van haer bloet / ende by gebreck derselver / andere gequalificeerde personen / des gerichtes onderhoorige / ende deselve by inductie daer toe disponeren / of andersins met boeten compelleren.

5.

Die also by testamente / of anders tot mombaren gesettet ende vercoren sijn / sullen binnen 14. dagen daer nae / ende voor anveerdinge der mombaerschap / by handtastinge in den Gerichte beloven / haerer pleegkinderen personen ende goederen / na haer beste vermogen voorte staen / te defenderen ende te administreren / als goede mombaren na rechte schuldig sijn te doen. Eñ sullen volgens binnen 14. dagen laten beschrijven een geloofweerdig Inventaris / van alle haer pleegkinderen goederen / roerende ende onroe-

onroerende/ hantschriften/ actien / eñ crediten / geene uytbescheiden / Ten waer dat haer desen tijt na gelegentheit der saken geprolongeert worde. Van welcken Inventaris een dubbelt geschreven / ende beyde van die mombaren so wel/ als van 't Gerichte onderteeckent sijnde / dat eene daer af by 't Gerichte gelaten / ende 't ander byden mombaren bewaert sal worden.

6.

Daer sy / van sulck inventaris te maken in tijt vooschreven / suymachtig bleven / sal elcke mombaer verbeuren vijff olde schilden / ende evenwel binnen 14. dagen daraen / 't selve geholden sijn te volbrengen / by verdubbelinge der voorsz. peene. Edoch so sy wettelicke redenen mogten hebben haer vande mombaerschap te excuseren / ende deselve te ontslaen / die sullen sy schuldig sijn binnen die eerste 14. dagen / na insinuatie / voor die behoorlicke Overicheit / ofte voor 't Gerichte / so haer tot mombaren gestelt ofte geauthoriseert hebben / te allegeren / om daer over summierlick te erkennen.

7.

Item sullen oock na gelegentheit / der kinder goederen een of meer mombaren verordent worden / die gelijcke macht sullen hebben / hoewel een van beyden alleen / der kinderen saken sal konnen vertreden / so wel in als buyten 't Gerichte / daervoor spreecken ende deselve verdedigen.

8.

Wanneer by informatie ende met decreet ofte kentenisse der respective Drosten ende Schulten / ofte oock vande Magistraten in die cleyne Steden / waer

onder die onmondige sijn geseten / sulcke nootlicke saken bevonden worden / waerom datmen tot nootdruft ende proufijt der kinderen haer immobile goederen vercopen moste: So sal alsulcke vercopinge / drie Sondagen achter een by kerckenspraeke in 't openbaer vercondigt worden. Ende deselve alsdan ten overstaen des Gerichtes / by barnender keersen met insate ende verhogen geschieden / ende die laeste verhoger met uytganck vande keerse / die immobile goederen voorschreven in coop beholden.

9.

Ende alle vercopingen / ende gerichtlicke transporten / van erflicke ofte liggende goederen tegens dese ordinantie gedaen / sullen nul ende van onweerden sijn / dergestalt / dat die kinderen binnen den tijt van haer minderjaricheit hierentegens oock geene ratificatie ofte bewillinginge / alwaer 't dat sy die met eede bevestigden / sullen mogen doen.

10.

Angaende die mobile ofte beweeglicke goederen der minderjarigen / sullen by den Gerichte op 't versoeck der mombaren / ende ten overstaen van deselve / na eene voorgaende publicatie ofte kerckenspraeke / opentlick an die meest biedende vercoft / ende gedistraheert mogen worden.

11.

Voorts so en sullen oock gene minderjarige in recht worden ontfangen / om haer selfs ansprake / antwoort / of iet anders te doen / sonder consent ende authorisatie van haer mombaers / noch oock buyten derselver wille eenige schulden mogen maken / ofte eenige betalinge van hare

An in criminalibus causis minori necessaria tutoris autoritas, vel curatoris Matth. ibid. th. 65.
Quitancia tutoris non liberat debitorem, quo minus a minore in solutione lasso conveniri queat, Carpz. 2. 11. 37.

haere Debiteurs annemen ende ontfangen: Twelck oock plaetse sal hebben in den Kinderen/ ten respecte haerer olderen. Ende geschiede jet desen ter contrarie t' selve sal van onweerden sijn/ ende gene betalinge mogen verstrecken. Ten ware dan bewijslicken / dat sodanige penningen noch voor handen/ofte anders proufitelick mogten angelegt sijn. Leeuw. R. 1. 2. 3. n. 6. verg. de meesth.

12.

Ende om dat die jeugt ofte onmondige minderjarige kinderen ende pupillen tijtlick met mombaren versien mogen worden / Wanneer in eenige cleine Steden / ofte ten platten Lande / man ende wijff / of een van beyden geraken te versterven / een ofte meer kinderen nalatende: So sullen twee van die naeste naberen ten beiden sijden datelick na sulcken sterfval / ofte ten langsten binnen drie dagen daerna / geholden sijn dat selve den respectiven Burgemeysteren inder tijt/Richter/ ofte Schultes antemelden, [redacted] die peene van twee olde schilden / by jeder een der naeste naberen te verbeuren.

Leeuw. Cens. 1. 1. 16. 10. 4. tot. ff. et C. qui pet. tut. vel cur. et ubi petantur.

X. reddatis rationibus per generalem quitanciam tutor liberatur, nisi dolus aut error intercesserit. Carpz. 2. 11. 8.

13.

Etiam non requisiti Carpz. 2. 11. 2. et ao del. 4. 5.

Andreas 24. Item sullen die mombaren alle twee Jaren/voor de Magistraet in die cleine Steden/ofte voor den Schultes ende Coornoten ten platten lande/ rekeninge/ bewijs en reliqua doen van haer momberschap/ ten overstaen mede van twee naeste bloetsverwanten der pleegkinderen/ op eene peene van vijffentwintig olde schilden. Leeuw. Cens. 1. 1. 17. 1. 2.

te golych. Wass. 1. 10. 2. 3.

Matth. d. titel auctar. th. 50. Leeuw. R. 1. 2. 3. n. 6. Sed an et tutor, q. simul heres proximus pupillo ē, Carpzov. 2. 11. 3. Mater tenetur, finita tutela, mediante inventario Carpz. 1. 11. 5.

14.

Item/so lange ende ter tijt toe/dat die Weesen tot haeren Jaren gekomen / die rekeninge van die mombers niet en hebben gehat/om die na te sien/ ende te on-

dersoecken/En mogen die mombaren wegen derselver rekeninge/ noch van haere bedieninge ofte bewint ende mombaerschap met die Weesen onmondigen niet accorderē / noch van den selven afscheit ende ontlastinge nemen/ 'Twelck so geschieden mochte/sal nul ende krachteloos sijn.

15. An tutor nōe pupilli donare poss. Carpz. 2.11.48.

Die Mombaren sullen die gereede penningen haerer Pleegkinderen niet vruchteloos laten liggen/maer/binnen drie maenden na den ontfanck/deselve anleggen/in rente/op goede vaste onderpanden/ofte an landen ende erven te kopen/ten meesten orbaer van die onmondigē/ ofte oock op interesse by obligatien ofte hantschriften an suffisante luyden uytdoen/ mits nemende daerby / tot versekeringe/genoegsame borgen / die haer als principalen mede verbinden:alles met goede kennisse der Overmombaren/ als die Magistraten in die cleine Steden/ende Drosten ende Schulten in haer respective Ampten : Ende indien also die penningen niet orbaerlick konden angelegt worden / sullen die voorsz. mombaren sulx den Overmombaren andienen/ ende van hare neerstichheyt protesteren/ by peene / dat anders sins die penningen van haer selfs sullen verrentet worden.

16. 2.11.35.

Oock sijn die mombaren / elck eē voor al /of in solidum verbonden / te verantwoorden / ende goet te doen / alle 't gene geduerende den tijt haerder momberschap geschiet is / Ende hebben die Weesen den keer / wien sy van hunluyden willen anspreeckē: Ten waer dat die administratie door die Testateurs/ ofte by 't Gerichte gedeelt / ofte een alleene bevalen was. In hoedaningen val/die gene/so het bewint alleene gehat / eerst sal angesproken ende geexecuteert worden/ende daernae in subsidium d' andere mede.

Den

17.

Den Stommen / onsinnigen / onnoselen / Opmakers / ende Verquisters van hare goederen / sal men mede mombaren ofte Voogden stellen / ende hunluyden dien angaende deselve Rechten ende privilegien genieten laten / die den onmondigen personen toestaen ende competeren.

Van Testamenten.

Titulus V.

1.

EEn jeder mag van sijn goederen disponeren / ende deselve geven / by Testamente / ofte Codicille / den genen / die het hem belieft: Mits sijnde beyde habil ofte bequaem om testament te maken / ende die goederen daer uyt te ontfangen / sonder dat een Testateur geholden sy sijne naeste bloets verwanten voor erfgenamen darinne te kennen, alleene dat die Olders haere kinderen / ende die kinderen wederom haere Olders / die Legitime portie, by titul van institutie, vry ende onbekommert sullen nalaten: Tē ware dat sy uytdruckelicke ende bestendige redenen hadden om die te onterven / ende dat die broeders ende susters malcanderen niet mogen verbygaen / stellende oneerlicke personen tot haer erfgenamen.

2.

Alle Testamenten / die by den ingesetenē deser Lantschap van haer vry eygelicke / so wel beweeglicke als onbeweeglicke goederen / schulden ende obligatien / voor eenig Lant of Stadt Gerichte / buyten dese Provinci

na de obſervantien ende rechten derſelver plaetſen/formelicken gemaect ſijn/ende by de uptheimſchen voor enig Stadt ofte Landtrgerichte binnen deſe Provinci alleen/ ſullen over al in deſe Lantſchap effect ſorteren/als of ſy voor die reſpective gerichten / daer onder die goederen gelegen / uytgegaen waren: Mits dat nochtans deſelve Teſtamenten / binnen den tijt van ſes weecken/na het openen der ſelver/ voorde gerichten/daer onder die goederen reſorteren/ bekent gemaect ſullen worden. Waerinne/ſo die erfgenamen naltig mogten ſijn/ ſullen die Schulten ende Richteren vier olde ſchilden tot breucke mogen vorderen op goederen vanden Teſtateur onder haer gerichten/Blijvende niettemin die Teſtamenten in weerden.

Repignat iuri civili, Gail. 2. obs. 123. et 2. obs. 124. n. 17. et

3.

Lehen goederen/Thins goederen ende Hoff horige goederen mag niemant by teſtament vermaken/als voor den Leenheeren/ Thinsheeren/ ende Hoffrichters / of met derſelver voorgaende conſent / of navolgende approbatie/ by diſpoſitie daer over voor een ander gerichte gemaeckt.

4.

Item van mobile ofte beweeglicke/ ende gereede goederen / als oock van perſonele ſchulden / of obligatien/mag men voor twee geloofweerdige getugen ende mans perſonen/den ſelven gerichte onderhorig / by teſtament diſponeren ofte giftinge doen: Ende dat ſulx ſchriftlic geſchieden/eñ vande getuygen met haer eygen handẽ onderteeckent ſal worden: Mits dat ſodane gifte niet en excedere/ het vierde part vande mobile ofte beweeglicke ende gereede goederen vanden Donateur.

Wie

5.

Wie gerichtelick wil testeren / ende begeert dat sijn upterste wille in't Signaet ofte Gerichts-boeck geteeckent sal worden / off wie anders oock by geschrifte sijn testament begeert upttegaen / die sal't selve / doer den gesworen schrijver/in anwesen des gerichts / ordentlick op eene tijt laten geschieden: Ende dat Testament ofte die laetste wille geschreven/ofte ten prothocol gebracht sijnde/ sal der testerende persoone bescheidentlick voorgelesen worden/ met vlijtige ondervrage / off sy onbedwongen met voorbedachten rijpen berade tot sulcke haer laetste wille gekomen sijn. Welcke vrage ende antwoort men mede inde dispositie sal stellen / ende het testament vanden Schultes eñ Testateur/ ofte neffens den Schultes / van jemant anders / by hem daer toe in't Gerichte versocht / onderteeckent ende verzegelt worden.

6.

Daer oock jemant hem beswaert moge vinden / sijne laetste meyninge ende wille opentlicken in't Gerichte te verclaren / ende in des Gerichts boeck te laten teeckenen: Die mag sijn testament ende upterste wille selfs beschrijven ende verzegelen / ofte beschrijven ende verzegelen laten / ende dat dienvolgens voor eenen onseren gerichte off voor twee Schepenen in den Steden presenteren / ende approbatie over't selve versoecken: Sonder dat hy schuldig sijn sal den inholt des besloten Testaments te verhalen. Ende sal de Richter alsdan sijn zegel daran hangen ofte opdrucken/ in't corte teeckenende het jaer / dag / den naem des Testateurs/ Richters ende Coornoten/ op welcke tijt/ende voor wien't selve testament geconfirmeert ende bestedigt sy. Ende sal daermede so bundig ende deugdelick sijn / als oft gerich-

telick

telick ten signate gebragt were: Welck Testament na dode vanden Testateur / niet geopent noch uytgelesen sal worden / voor dattet zegel bekent sy / ten aberstaen vande naeste vrienden / ofte in afwesen van die / by den gerichte / teeckenende daer op den dag ofte datum vande eropeninge / ende in wiens tegenwoordicheydt deselve geschiet is.

7.

Ende also gene vrouws personen / ofte minderjarigen sonder mombaren / gerichtelicke acten ofte handelingen moghen passeren: So sullen sy oock sonder mombaer / geen Testament ofte andere uyterste wille oprichten ofte maken mogen / uytgesondert in tijden van peste / selfs daer van geinfecteert ofte kranck liggende / vermits men als dan qualick daertoe jemant can bekomen.

8.

Item mogen die minderjarige / als sy achtien Jaren olt sijn / van alle haere goederen disponeren / ende van sestien jaren haers olderdoms alleene over haer beweeglicke goederen / schulden ende obligatien: Mits datse dannoch in beyden gevallen voorschreven oock sullen geassisteert sijn van een haerer mombaren / ofte van een ander in desselven plaetse te verkiesen / Met toedoen vande welcke sy alleen gerichtelick testeren sullen mogen.

9.

Voorts so en sal na publicatie van desen geen Testament voor bestendig ende deugdelick geachtet worden / darinne die hæres, ofte erffgename niet uytdruckelick met name by titul van Institutie ghestelt ende genoemt is: Als oock gene testamenten vande olderen onder

der die kinderen gemaect / anders als gerichtelick uptgegaen. Matth. d. Success. auctar. n. 25.

10.

So wie iemant dronge oft dwonge/ anders als sijnes gevallens/upt vryen herten by testamente te disponieren: Alsulcke dispositie sal nul / krachteloos ende van genen weerden wesen / Ende die dat selve doet / sal van sodane herediteit/ neque ex testamento, neque etiam ab intestato, yet mogē erven/ maer t' eenemael vande erffenisse gepriveert ende versteecken sijn ende blijven: Als mede die gene vande nalatenschap des affgestorven uytgesloten sal sijn/ die denselven in sijn Testament te maecken belettet ofte verstoert heeft gehat/ so dattet selve is ongemaect gebleven.

11.

Een ieder sal sijn testament mogen revoceren / wederoepen / ende teniete doen: Mits dat sulx geschiede voor eenig Stadt ofte Lant Gerichte / waer't hem gelieven sal. Matth. d. Success. auctar. n. 43. limitat. Decker. dissert. 1. n. 13. v. d. Stadtrecht art. 10. sie. v. mijne advysen n. 9. artic. 146.

12.

By tijden van contagieuse ende sorgelicke Kranckheiden/ als van Peste ende Rootmelisoen/ mag die gene an sulcke siecte kranck is/ voor den Predicant ende een getuyge/ ofte oock voor twee ander getugen / die geloofweerdig ende buyten suspicie van eenige partyschap sijn/ van alle sijne allodiale beweeglicke ende onbeweeglicke goederē/ schulden ende obligatien disponeren: Welcke testamentale dispositie ofte makinge so krachtig sal wesen/ als oft die gerichtelick gedaen ende uytgegaen were / Mits dat sodane dispositie des Krancken/ datelicken/ ende voort daerna/ voor de deure/ ten anhooren ende in presentie van noch andere getugen advys 2 d. v. d. Matth. d. Success. auctar. n. 24.

 tugen

tugen daertoe geroepen / sal worden opentlick uytgelesen/ volgens besloten/ende so haest doenlick / ummers binnen 24. uren/ nade aflijvicheit des Testateurs / anden Gerichte overgelevert: Alwaer dannoch beyde eerste getugen/ indien de Predicant daer niet an ende over is geweest / sullen met eede behoulden ende verclaren het selve Testament ofte laetste wille voor haerluyden alsoo oprechtelick ende sonder alle arg of list gemaect te sijn.

13.

Wanneer iemant sijn genomineerde Erfgenamen / boven die drie vierdeparten vande geheele nalatenschap / met Legaten ofte fideicommissen heeft beswaert: So sullen deselve erfgenamen / een ofte meer / die Falcidia ofte Trebellianicæ, na gemeene beschreven rechten mogen genieten / Ten sy dattet den Testateur anders heeft geordineert/ of datter geen behoorlick Inventaris vande hereditiet is gemaect. Ende so het Erfgenamen sijn in nedergaende linie / sullen die beneffens haere Legitima, oock mogen genieten die beneficien vande Falcidie ofte Trebellianique portien.

Van Successien ofte Vererbinge/ ab intestato.

Titulus VI.

I.

Wanneer die Olderen sonder testament komen te overlijden / nalatende kinderen ende kints kinderen: So sullen die kints kinderen in den

tweeden/

tweeden derden/ofte veerdere graden altijt succederen in stirpes, dat is/ by representatie in den stammen / ende niet in capita of in hoofden.

2.

Onechte ofte natuirlicke kinderen/ geboren van olderen/ die met malcanderen in rechten onverbodenen echtschap hadden mogen versamelen / sullen haer Moeders alinge vrye eygelicke goederen erven/ als oock die goederen van hares Moeders bloetverwanten: Diewelcke Vrienden ende bloetsverwanten van gelijcken sullen succederen ende komen tot alsulcker natuirlicker ende onechter kinderen nagelaten goederen / indien sy sonder geboorte afkijvig worden.

3. Nov. 118. c. 3.

Als iemant versterft/ sonder kinderen ofte andere descendenten natelaten/sullen de Vader ende Moeder eerst succederen in des overledens nalatenschap/ende daer na voorts opgaende/die naeste in dē grade ofte bloet/ sullen die naeste wesen tottet goet / sonder consideratie te nemen/van waer 't selve goet heercomt.

4. Nov 118. c. 2.

Indien daer Olderen sijn / van beyde des Vaders ende Moeders sijde in die opgaende linie na het versterf van Vader ende Moeder in gelijcken graden/alhoewel in ongelijcken getalle/so sal men die erfnisse leggē in twee gelijcke gedeelten/ ende die verdeelen in stirpes, maer niet in capita, namelick dat het eene deel op des Vaders sijde / ende het andere deel op de sijde vande Moeder sal vererven.

Forster d. Success. ab intest. lib. cap. 4. Tab. Cod. Sab. l. 6 tit. 33. def. 2

5. Nov. 118. c. 2. Auth. de fundo C. ad SC. Tertull.

Daer 't gebeurde / dat met de Olderen

Quid si consanguinei cum uterinis concurrant, Matth. ibid. th. 63.

in de opstijgende linie / quamen te concurreren des verstorvens volle broeders ofte susters / so succederen die met malcanderen in die hoofden: Maer halve broeders ende susters / ofte der selver kinderen comen niet in erfnisse met die Olderen als voorsz / dan worden van deselve geexcludeert / ten ware dat sy luyden den overleeden vande sijde der Olderen bestonden / daerinne hy gestorven is geweest: In welcken val die halve broeders ofte susters / ofte derselver kinderen / by representatie / wanneer daer noch broeder ofte suster / heele ofte halve / leeft / elck mede een half gedeelte heeft te genieten.

6.

Als daer geen erffgenamen / in op ofte afgaende linie voorhanden sijn / so succederen die broeders ende susters / in die affgestorven broeders ofte susters geheele erffenisse in de hooffdē / Mits dat die heele broeders ende susters eens so veel / als die halve broeders ende susters / sullen participeren.

7.

Die broeders ende susters kinderen / comende te erven met haer Oomen ende Moeijen / succederen by respresentatie in die stammen / ende sonder Oomē eñ Moeijen alleen sijnde / in die hoofden: So nochtans / dat halve broeders ofte susters ende derselver kinderen / comende te succederen met haer Oomen ende Moeijen / maer half so vele genieten / als die gene / welcke den overledenen bestaen van Vaders ende Moeders sijde beyde te gelijcke.

8.

Item sal in vorderen grade als voorschreven 't onderscheyt van halve ofte volle broeders eñ sus-

ters

Deficientibus cognatis an conjux superstes fiscum excludat, Matth. d. loc. th. 66. An bona vacantia fiscus solus occupet, th. 61.
Adita hereditate dominium rerum hereditariarum in nos transit, sed an et possessio, secundum quod vulgare le mort saisit le vif. Matth. ibid. th. 70.

ters oft derselver kinderen geen plaetse hebben Nademael: dat in die sijdtlinie/buyten den tweeden grade/dat is verder als broeders ofte susters/het recht van representatie/als oock de consideratie van halve ofte heele broeders ofte susters/ t' eenemael comt te cesseren. Matth. ibid. th. 69.

9.

Belangende die Cloosters binnen ofte buyten dese Provinci gelegen/gelijck die in onsen Lande/ volgens die olde ordinantie/gene liggende erffenisse/Lehen/ Thyns/Hofhorige/noch eygelicke goederen/ oock geen realiseerde renten/erflick ancopen ofte in eeniger wijse anwerven ende beholden mogen: So sullen alsulcke goederen oock op haer niet comen/om erflick in 't Clooster te blyven/met giftingen/met versterf of anders. Matth. d. success. auctar. th. 101. Matth. ibid. th. 60.

10

Ende waert sake/dat enig Lehen/of Heerlick goet/jemant/in een Clooster geestelick wesende/anstorf/ Sulcken goet ofte Lehen sal niet erven noch comen op die geestelicke persone/noch in dat clooster daer hy inne is/ maer sal sonder middel erven ende vallen op dat naeste bloet/ wereltlick wesende/na Leenrecht/ende na nature van't Lehen ofte heerlick goet voorschreven. Matth. d. th. 60.

11

So het oock gebeuren mogte/dat enige geestelicke persone een eygelick goet of rente anstorwe/dat sal op haer mogen erven alst behoort/ende die persone of dat Clooster daer hy in were/sal dat orbaren ende gebruycken in maniere van lijftucht/ende so lange die geestelicke persone in leven were. Ende nae desselven geestelicken doot/sal dat erven Matth. d. loc.

ven

ven op sijn erfgenamen / alsdan die naeste int leven wesende / so goet alst an die geestelicke persone eerst is angekomen.

Van beneficie van Inventaris.

vo. tit. C. d. jur. delib.
C. 6. t. 30.

Titulus VII.

1.

SO wie sich beswaert vindet / jemants nalatenschap / uyt cracht van Testament of ab intestato te anveerdē / ende sich pure erfgenaem te dragen ende te verclaren? die mag sodane nalatenschap onder 't middel van Inventaris antasten / Eñ sulx doende / is hy des verstorvenen Creditoren niet wijder verbonden / als de erffnisse ende boedel can dragen.

2.

Maer niemant wort toegelaten / eenige nalatenschap / onder beneficie van Inventaris te ervē / ende sich darinne te vermengen / so lange jemant vandē geslachte in gelijcken grade gevonden wort / die sich purè / ende simpel erffgename vanden overledenen wil dragē / ende daer voor verclaren.

Matth. d. Succes. aut. T. 72

3.

Ende sal tot sulckē einde die willige / sich purè verclarende erffgenaem / een ofte meer der anderen onwilligen / ofte stilswijgenden / met hem in eenen grade staende / ten platten lande voor den Drosten / ende in de cleyne Steden voor de Magistraet vande plaetse / daer 't erffhuys gevallen is / doen verdagvaerden ende dagen / om haer oock purè voor mede erffgenaem van 't Sterfhuys te verclarē / of daer

van expresselick te renuncieren / by peene dat sy andersins daer van versteecken sullen sijn.

4.

Wie sich eenmael purè, **ende simpel erf**genaeme heeft verclaert / die can naderhant / deselve erffenisse niet weder repudieren noch verlaten: Gelijckerwijse oock / die eenmael vande successie ende erffenisse afstaet / ende vertyet ofte renuncieert / en can daerna wederomme tot deselve geen regres hebben / noch genieten / Ten ware uyt rechtlicke redenen restitutie conde worden vergunnet. Wassen. pr. judic. c. ii. § 120. 121. l. 7. §. 4 l. de minor. §. Instit. de hered. qual. et differ. Sichard. ad tit. C. de repud. vel abstin. hered. num. 2. Christin. decis. Belgic. vol. 2 decis. 119. n. 13. Rebuff. ad Constit. reg. tom. 2. tr. de restitut. art. i. gloss. 2. n. 7

5.

Item wie sich erfgename onder Inventaris gedenct te dragen / moet sulx ter goeder tijt / tot kennisse vanden Drosten ofte Gerichte / ende in de cleyne Steden die Magistraet derselver plaetsen / angeven / ende ten signaet laten brengen / Nemende copie van deselve acte / ende stellen genoegsame cautie van die erfhuyses goederen niet te sullen verdonckeren / verbrengen / of ter quader trouwen daermede ommegaen / tot nadeel vande Crediteuren / Ende alsdan voorts het inventaris beginnen / ende volejnden binnen den tijt van ses weecken / afterekenen vanden dag / dat hy geweten heeft / dat hem die erfnisse / by testament of sonder testament / is gedefreert ende vervallen. Ende sal d' erfgename onder inventaris / gehouden wesen die andere stilswijgende erfgenamen / met hem in gelijcken grade sijnde binnen deselve ses weecken te doen citeren / om haer over die erffenisse te verclaren.

Sand. dec. Fris. lib. i tit. 15. def. 2.

Matth. d. Succes. auctor. th. 71.

Matth. th. 73.

6.

Wijders sal hy oock het inventaris /

ten overstaen van het Gerichte/ by den Gerichtsschrijver laten beschrijven/ende darinne ter goeder trouwen stellen/ alle des Doden nagelatene reede ende onreede ofte andere goederen/met zegel ende brieven/ hantschriften/ in eñ uytschulden/ met alle andere schijn ende bescheit/ inden erfhuyse bevonden/ ende daertoe gehorende/ niet daervan uytbesondert.

7.

Item alles wat byden erfgenaem sub beneficio inventarij, een ofte meer/ opsettelick verbragt/ of verborgen/ ende uyten Inventaris gelaten were/ Daer van sal die weerde dubbelt betaelt worden/ doer denselven erfgenamen tot proufijt vande Creditoren.

8.

In gevalle questie comt te ontstaen/ of eenige goederen tot den erfhuyse gehoren mogen/ ofte niet: So sullen deselve goederen evenwel geinventariseert worden/ sonder prejudicie of nadeel des genen/ die daer toe berechtigt mag wesen.

9.

Den uytheymschen/ buyten 't gerichte van 't sterfhuys woonachtig/ die van 't overlijden des verstorvenen niet in tijts wetenschap gehat hebben/ als oock allen anderen/ die het wel geweten/ende nochtans uyt erheffelicke oorsaken niet hebben connen vaceren: Sal die voorsz. tijt van Inventaris te maken/ tot erkentenisse des gerichtes worden geprolongeert.

10.

Ende so die erfgenamen versuymden/

die

die goederen in die voorsz. tijt / te inventariseren / sijn sy luyden van dit beneficie versteecken. Wtbesondert by tijt van contagieuse smettelicke siecten / als wanneer de tijt / van Inventaris te maken / eerst sijn loop sal nemen / ende beginnen na omganck vande ses weecken / dat jemant is gestorven.

11.

Maer gedurende sulcken tijt van ses weecken / en mogen gene des erfhuyses crediteuren den erfgenamen moeyelick vallen / maer wel by provisie haer inganck van rechte maken / ende die crediteuren onder sich over de preferentie ende concurrentie disputeren. Boër. d. 10. n. 3.

12.

Die sich / onder beneficie van Inventaris / erfgename verclaeret / mag voor alle andere crediteuren ende legatarien / deduceren ende aftrecken die nodige ende gewoontlicke dootschulden / wegen der begraffenisse des verstorvenen gemaect / die schult vande Medecijns eñ Chirurgijns mette medicamenten / Ende wat hy anders in regard vande erffenisse / ende tot nootdruftig onderholt van 't erfhuys / heeft uytgelegt ofte betaelt. Vid. tit. 21. §. 15 part. 1.

13.

Een sulcken erfgename / na oprichtinge des Inventaris gerakende te sterven / comen desselven erfgename te goede / die effecten van dit beneficie / Vermits d' overledene ende sijn erfgenamen voor een persone in rechten worden geholden.

Van Coop ende Vercoop / Opdrach-ten/Waeringe/ende Naercoop.

Titulus VIII.

1.

WAt men gekoft heeft op dag / dat is men voor den dag niet schuldig te betalen. Van waer geen sekere tijt overcomen is / daer is de tijt die eerste dag.

2.

In alle cedulen ofte instrumenten over coop ende vercoop opgerichtet / sal na desen / den prijs vande vercofte goederen klaerlick gestelt / ende uytgedruct moeten worden. Indien anders geschiede / sullen deselve cedulen crachteloos ende van onweerden wesen: Ten waer dat die contrahenten den prijs generalicken darinne gemeldet hadden / met dese navolgende / ofte dergelijcke woorden / voor een summe van penningen den coper ter noege off te dancke ontrichtet ende betaelt / daermede die Vercoper gecontenteert is. &c.

3.

Niemant sal in desen Lande / by forme van contract / eenig immobel goet vercopen / beswaren / transporteren / of den eygendom daer van weer-loos worden konnen / anders als met brieven vanden Richter / onder welckers gericht die goederen sijn gelegen / gerichtlick uytgegaen. Wel te verstaen / datsulx geschieden sal / na nature des goedes: Eygelicke goederen voor den Richter derselver plaetse / Leengoederen / Thins goederen / hoffhorige ende derge-

vergelijcke goederen/voor den genen/daer sulx na nature eñ haves recht gebeurt. Beholtlick hierinne Moetsoen/Maegscheidinge ende hylixvorwaerden in haer vigeur eñ cracht. Ende so veel die Leenen angaet/na het inholden des eenentwintigsten articulis/in den titul vande Successie der Lehenen. matt ... ma- trim-aü... -t ... 33.

4.

Die dageltixe Richteren of Schulten/ sullen in alle Transporten ofte Overdragten/ Gerichtsbrieven ende Verzegelde acten/van onroerlicke goederen te passeren/ sodane Coornoten gebruycken ende beroepen/die inde Kerspelen ge-ervet ende gegoedet sijn/ ofte andere onbesprokene luyden/by een peene van twee olde schilden/blijvende evenwel die opdragt in weerden. Eñ daer d'opdragt ofte enige ander dergelijcke acte worde gepasseert op vergunde aerde/ of in een ander gerichte/als daer de goederen liggen/ So sullen daertoe aldaer ge-erfde/of oock anders goede gequalificeerde gerichts luyden geroepen worden.

5.

Gestolen/of met gewalt genomẽ goederen/ mogen niet gecoft worden/wetentlick of onwetentlick: Dan/so wie die wetentlick coopt/is de heler gelijck de steler/eenes loons weerdig. Die het onwetentlick coopt/ moet het gecofte goet restitueren/sijn vercooper soecken/ ofte sijn uytgelegt gelt verliesen. ...

6.

So enig Vercoper die Rentẽ/Thins/ Thienden ende andere lasten/te bevorens uyt sijn vercofte goet geconstitueert/vercoft ofte versettet/ ofte die nature des

vercoften goedes / wetende of onwetende verswege / ende in die brieven niet uytdrucken liete: Sullen alsulcke zegel-ende brieven / belangende die reale verbintenis darinne aengetogen / nul ende van onweerden sijn. Voorbeholtlick alleen die personele verbantenisse tegens den Vercoper ende sijnen erfgenamen / die geholden sullen wesen den Coper sijn gelt / oncosten ende schaden weder te geven / ofte hem tot sijn keur / sonder vertog ende uytstel / sulcke verwissinge ende sekerheit tedoen / daermede hy Coper genoeg sal sijn verwaert: Ende darenboven sal de Vercoper sulcx wetentlick verswegen hebbende / daran verbroecket hebben vier ende twintig olde schilden / 20. tot behoef vande Lantschap / ende 4. voorden Richter of Schultes. Ende sal den Coper van eenige huysen / erven ofte landen / toebehoren ende gevolgt worden alles / wat daeran / op / ofte in / aerdt pael / muyr / of nagelvaste is / Wanneer ter contrarien niet is geconditioneert / noch bedongen.

7.

Om t' evitéren ende voor te comen alle misverstant ende schelinge / die in of doer enige overdragt eñ verzegelinge vallen mogte / sal die competente Schultes of Richter den brief van het Transport / voor hem gerichtlick geschiet / verzegelen / ende met sijn eygen hant onderschrijven / Darenboven die Vercoper of transportant / denselven Richters brief met sijn eygen zegel eñ hantschrift oock noch bevestigen / Eñ indien hy geen zegel heeft / noch schrijven of teeckenen can / dat selve van jemant anders in 't gerichte begeren ende doen laten / by peene / dat anders die brieven onduchtig erachtet ende verclaert sullen worden: D' opdragten eñ verschrijvingẽ van eñ uyt of over Leengoederen / Thins of hofhorige goederen alleene uytgenomen / daervan die brieven / met des Leenheren of Hofrichters zegel / ende onder-

verteeckeninge alleen bevestigt/als duchtig ende behoorlick uytgegaen sullen bestaen.

8.

Ende nadien dus lange in den lande van Vollenhoe/ over die Sanct Martens hofhorige goederen/die Schulten alleen/buyten den hoffrichter/hebben verzegelt/als over andere eygelicke goederen/Ende 't selve is streckende tot verdonckeringe vande nature derselver goederen/ende also oock tot nadeel deser Lantschap: So wort alhier noch expresse ende wel scherpelick geordineert/dat na desen/die Schulten ende anderen/so daer over tot noch toe alleen verzegelt/buyten den Hoffrichter over deselve goederen niet verzegelen sullē mogen/ende alsulcke opdragts brieven van der copinge/versettinge ende ander alienatien of beswaernissen mede neffens haer ende den Transportant/als boven in 't naeste voorgaende articul is gestatueert/latē verzegelen vanden geboerlijcken hoffrichter/by peene/dat anders die brieven oock sullen nul ende crachteloos sijn.

9.

Indien die Vercoper weigerde den Coper opdragt te doen/so mag die coper den selven met recht daertoe holden/ende sich/na bevindinge/by den gerichte opdragt ende transport doen laten/Mits dat hy den coop ende betalinge volcomentlick bewijse/ende dat die coopvorwaerden anders niet medebrengen.

10.

Waer 't oock sake/dat iemant sijn goet an twee ofte meer personen op verscheiden tijden vercofte/so sal die gene in den coop worden gepreferecrt/ende die

Consil. 102. voortocht genieten/ die eerst geboerlicken opdragt ende uytganck daervan vercrijget / Ten ware die eerste Coper/ uyt krachte van coop/ te voren die actuele possessie hadde angeveerdet: In welcken geval deselve voor den tweeden coper/ schoon hy daer na opdragt hadde vercregen / sal wesen geprefereert / Als oock / by aldien die laetste coper vanden eersten coop kennisse gehat / ende also ter quader trouwen gehandelt hadde. Voorbeholden den gefrustreerden coper/ zijn actie tot d' Interesse wegen die wanleveringe tegen den Vercoper.

11.

So het mede gebeurde/dat iemant een erve/huys ofte lant kofte / ende sekere summe van penningē darop betaelde / sonder daervan alnoch opdragt ofte vestenisse te hebben / ende ondertusschen een derde op 't selve goet/ uyt kracht van personele obligatie quame te procederen/die sal daran niet meer konnen winnen / als het gene by den Coper daer op noch resteren mogte te betalen.

12.

Maer so dat selve vercofte goet / als oft des Copers were/ende denselven toequame/ van iemant met recht angesproken worde/wegen enig personel verbant/ ofte achterwesen vanden voorschreven Coper / So sal die Eyscher daran niet meer konnen winnen of verhalen / als die verbeterschap vanden coper/ende 't recht dat hy door sijn coop ende betalinghe daran heeft. Want het vercofte goet l. Hereditatis ff. de Hered. et act. vend. » blijft dē vercoper gehypothequeert voor de onbetaelde pen» ningen/ so lange hy geen gerichtelick transport ende overdragt gedaen heeft/ Onangesien hy oock borgen of cautie voor de coop penningen in die coopcedule mogte hebben ontfangen.

Die

13.

Die vercoper moet sijn vercofte goet

wachten ende wahren voor de Evictie / ende alle opsprake / al schoon sulx byden coop ofte opdragts brief niet were bedongen: Des so sal die Coper / als hy wegen des goedes in rechte wort betrocken / den Vercoper 't selve / by tijts ende ante litem contestatam, al-eer hy ten principael antwoordet / inthimeren / denuncieren / ofte te weten doen / dat hy come / ende die sake helpe defenderen. Ende indien die coper also met rechte 't goet niet conde beholden ende verweeren / so is die Vercoper ('t sy dat hy voor recht mede gecompareert heeft / ende ge-intervenieert ofte niet) schuldig den coper sijne penningen cost ende schadeloos weder te geven / ten ware hy redenen ter contrarien hadde.

14.

Maer hadde die coper versuymt / den

Vercoper sulx in tijts na behoren te verwittigen / ofte laten anseggen / ende also des vercoften goedes met rechte weerloos geworde: So is die Vercoper tot die evictie ofte waerschap niet geholden. Wie hy dan oock daertoe niet verbonden sijn sal / indien die Coper sijn sake met den Clager / ofte Eysscher in compromis stelde / off wanneer hy die sake versuymet / in hem te laten contumacieren / ofte oock anders in eenige wettelicke exceptien van præscriptie, of andere niet t' objicieren ende voortestellen / daermede hy d' Actie ende opsprake deugdelick hadde konnen elideren of afweeren.

15.

Item als iemant in coop en vercoop /

bewijslicken / over die helfte bediepet ofte bedrogen is / in roerende of gereede goederen / die sal na desen binnen een jaer

(af te-

lesio debet p[ro]bari. Boër. cons. ... n. 2. Vide mijne advijsen n. 3...

(afterekenẽ van den dag des Coop-contracts) gerestitueert mogen worden. En in ongereede / vaste ofte immobile goederen bedrogen sijnde over de helfte/ daer af restitutie mogen versoecken binnen den tijt van vier jaren/vanden dage aftekenen als voorschreven.

16.

Als een coper over de helfte bediepet is / staet het in des Vercopers koer / 't goet weder tot sich te nemen / of dat den coper te laten holden voor den behoorlicken prijs / tot kennisse ende uytsprake van onpartijdigen/ die den beloofden coop-penninck daerop dan sullen reduceren. Maer als de Vercoper over die helfte bedrogen is/ staet het in des kopers koer het goet weder over te geven / of dat selve onder suppletie der rechten weerdyen an sich te beholden / tot kennisse van onpartijdige mannen / alle beyde wegen van 't Gerichte / op 't versoeck vande bedrogene partye/ daertoe te stellen/ d'andere nochtans eerst daer op gehoort.

Carpz. 1. 2. ... Wassen. p. 1. c. 2. §. 23.

17.

... Wassen. p. 1. c. 2. §. 23 &c.

Een coper is over die helfte bediepet ofte bedrogen/wanneer hy meer/als tweemael so veele/voor een goet in coop belooft/of gegeven heeft/ alst eenmael weerdig is. Een Vercoper is over die helfte bediept / als hy voor sijn vercofte goet niet eenmael so veel bedongen ofte ontfangen heeft / als het tweemael weerdig is: Te verstaen na de gemeene prijs ende weerdye/in die tijt/ als sodane handelinge ofte contract is gecelebreert ofte geholden. Wassen. p. 1. c. 2. §. 24.

18.

Voorts so sal in desen Lande Naer-coop alleen geobserveert worden / wanneer die geconditioneert

neert ende bedongen is/'t sy tusschen vrienden ende verwanten/ of oock tusschen andere luyden: Also oock/dat alsser geen tijt noch graedt versproken ofte gestelt is/ daermede die Naer-coop te nemen cesseren sal/ deselve dan comt optehol-den ende evanesceert in den derden graedt inclusys.

19.

Wie die Naercoop begeert te nemen/

moet sulx doen binnen jaer ende dag/ te rekenen van den tijt dat hem de koop is te weten gedaen/ende die Naercoop gepresenteert ofte angebodē/off vanden dag/ dat hy eerst kennisse vande coop gehadt heeft: Na welcke tijt die Naercoop niet genomen noch vergunt sal worden/ als met wille van den Coper. Ende die de Naercoop neemt/ is schuldig alles natekomen/ dat de Coper belooft heeft/ dessels hant schadeloos te holden/ende den Vercoper voltedoen/stellende daer voor oock genoegsame versekeringe/ofte borge so nodig.

Van Huyringe ofte Pachtinge.

Inst. 3. t. 25. C. 11. t. 70. C. 4. t. 65. ff. 19. t. 2.

Titulus IX.

I.

Hyre ofte pacht wort beweesen/ ende verdedigt met geloofweerdige huyr ofte pachtscedulen/by partyen ofte iemant anders/ van harentwegen onderschreven ofte onderteeckent/ Item met gerichtlicke bekentenisse/als oock met kondtschappen der genen/so daer over ende an geweest syn.

Vid. Stadr. van Utrecht rubr. 7. v. 13. Wassen. i. 7. 3. l. 24. C. locat. [illegible] 5.

vid. Stadtr. van Utrecht. rubr. 7. art. 13. [illegible] Groenweg. ad l. 24. C. locat.

Een huyrman of meyer / sonder nieuwe huyre gemaeckt te hebben / over sijn jarẽ uytsittende / sonder dat hem die Lantheer ofte eygener de pacht ofte huyre heeft opgesegt / Wort verstaen het naestvolgende jaer voor de olde jaerlixe pacht gecontinueert te sijn / ende so volgens van jaer tot jaer by verloop van meer andere jaren.

Coop / ofte eenige andere alienatie en breect geen huyre / ooc also / dat een huyrmans erfgenamen die bedongene pacht-jaren uytgeholden moeten worden / Mits stellende andẽ eygenaer / tot sijn versoeck / genoegsame cautie of borgen voor de jaerlixe pachtpenningẽ / ende 't goet / als een goet Meyerman toestaet / te sullen gebruycken / ende so als haer antecesseur gedaen heeft / te bewoonen.

4.

Maer gebeurde het / dat een verhuyrt goet by executie vercoft worde / so gaet coop voor huyre / Also dat in sulckẽ val die coper 't goet opte eerstcomende verbaertijt / ende alsmen een goet / uytte huyre sijnde / te verlaten gewoontlick is / mag antasten / ende die huyrman of meyer dat selve te ruymen / ofte aftrecken schuldig is: Voorbeholden hem sijn actie tegens dẽ Verhuyrder of Verpachter / van dat hy sijn huyrjaren niet heeft mogen uytholden ofte gebruycken.

Een huyrman of pachter en mag / buyten consent vanden eygenaer / ofte grontheer / geen pachter ofte huyrman setten / in 't geheel noch deel / 't sy van huys / erve

erve of lant/by versteck vande huyre ofte pacht/tot koer eñ believen des verhuyrders. Gelijckvals so en mag oock geen huyrman off pachter/sonder bewilliginge des verpachters/ sijn gehuyrde huys/ erve ofte lant/voor uytganc vande huir jaren niet verlaten/ Ende daer hy sulx dede/is hy schuldig anden Verhuyrder/boven die jaerlixe pacht tot eyntschap vande huyr-jaren / oock noch te resunderen allen schaden/ hinder ende interesse/ die de verpachter of eygenaer/ter cause van dien comt te lijden. Ende wanneer des huyrmans huyr jaren verbloten sijn/sal hy/op het anseggen des eygenaers / ofte des last hebbende/gehouden wesen te ontruymé/ Ende so hy sulckx te doene weygerde/sal hy opte clachte des Eygenaers/daertoe vanden Drosten geholden/ende als een gewaldener gestraft worden.

6.

Insgelijx die eenen anderen wat verhuyrt of verpachtet/is schuldig die verhuyringe ofte verpachtinge te holden/te presteren/ende te waren. Vermogte hy sulx niet/so sal hy den pachter ofte huyrman geven ende genieten laten een jaer huyr/ ende hem daerenboven erstaedẽ sijn nootlicke expensen tot bewaernisse desselven goedes gedaen: Ende so hy 't goet niet in huyre/noch pacht hadde bewoont/noch genieten konnen/anden huyrder geven een jaer huyre als voorsz. boven alle costen van wijncoop ende anders/om die huyre te maken/ angewendet.

7.

Wanneer iemant verhuyrt ofte verpachtet Mande-goet/ofte gemeen goet/sonder consent des genen die dat mede toe behoort/ So sal sulcken verhuyrder of verpachter schuldig sijn/dat selve sijnen mede-eygenaers/

een ofte meer / met een gerichts dienaer te laten ancondigen: Die alsdan binnen 14. dagen daerna koer hebben / die huyre an haer te nemen ende te holden / voor denselven prijs / onder sufficiente cautie.

8. Rut. 5. 8. Eagr. n. 24.

Een Huyrman en is niet schuldig / een huys / wandt / of dac dicht te onderhouden / noch met vensteren ofte glasen te versië / ten sy dattet expresse gestipuleert ende bedongen is. Ende daer een verhuyrder weigerde / nootwendige reparatie in der goede te doen / sal hem sulx eenmael metten gerichts dienaer worde angesegt / Eñ so hy dan noch daer na / in die voorschreven verbeteringe te doë suymachtig were / mag die huyrman dat / by erkentenisse ende goetvindë des gerichts / selfs doen laten / ende d'oncostë so wel van 't een / als van 't ander betalen / ende ande huyrpenningen corten.

9.

Item en mogen geen Meijers / sonder bewilliginge harer Lantheeren / enige eeckenboomë / ofte toegen daer van afhouwë / in 'tclein of groot / al waer het dat die oock tot reparatie haerer huysen nodig waren / sy staen dan mede opte Hofsteden / Katersteden / om de campen / of elders waer / op hares Lantheeren goet / by poene dat sy van jeder toeg / telge / ofte boom / die anders van haer gehouwen wort / verbeuren sullen vijf olde schilden / half voor den Drost / half voor den eygenaer ofte Lantheer / bovë die angedane schade.

10.

Oock en sal niemant een gehuyrt huys / ofte woninge / tot sijn ambacht / neringe / of ander bedrijf / verstellen / of bequaem mogen maken / van yet dat in 't

huys

huys vaste is/of sal het t'eyndens sijn huyre/ also goet weder maken/ alst voor hen geweest is.

11.

Indien een Huyrman of Meijer / het eene jaer pachts niet holdet uyt tet ander / te weten / eer het tweede jaer verschijnet/ niet een jaer vol af betaelt / sal hy tot koer des verhuyrders / vande huyre versteecken wesen / al schoon dat anders by die verhuyringe mogte wesē versprokē ofte geconditioneert. Iure civili conductor sine dilatione tenetur solvere pensione et usuras ex mora, l. praeses provinciae. C. ε. t.

12.

Voorts so sullen na desen tijt / gene Sanct Martens Hofhorige landerien ende goederen/in den lande van Vollenhoe/ende elders daer omtrent gelegen / langer als voor den tijt van vierentwintig jarē / in pantschap of versettinge an jemant uytgedaē noch verpachtet mogē worden/ten eynde den eygendom ende nature van de selve goederen/voor anderen niet verdonckert / ende andere misbruyckē daer doer voorcomen mogen worden.

Vid. l. certi iuris C. ε. t. 13.

Alle vehe / ofte levendige have / ende die gereede goederen vanden huyrman ofte pachter/bevondē in een gehuyrde huys/ofte op eē gepachtet erve ofte lant/sijn voor de huyr ofte pachtpenningen geobligeert': Also dat die pachter ofte huyrman sijn beloofde pacht an den Verpachter te betalen schuldig is / aleer hem die voorschreven bestiallen ende goederen gevolget / ende daer uyt of van te nemen ende te brengen vry staet. Ende dede hy daerentegen/ so sullen gelijckewel sulcke have eñ goederen op des verhuyrders versoeck / weder binnen den huyse ofte op het erve gelevert wordē/om die huyre ofte pacht daeran te verhalen mette costen. In so verre/dat wanneer oock sodane have ende goederē Etiam talis conductor pro arrearagiis capi l. 30. id.

an ande=

an anderen versettet ofte vercoft mochten sijn/ men deselvige des niet te weyniger voor de achterstedige onbetaelde huyre/ met recht van pandinge antalen/ vervolgen/ ende executeren sal mogen.

14.

Waer 't oock sake/dat die verhuyrder beduchtet were voor sijn toecomende pacht/so mag hy/geen suffisante cautie noch borge hebbēde / op des huyrmans goet indē huyse ofte op 't erve staende/besprеck doē/'tselve becommerē ende besettē/oock an het koorn gewas noch gront vaste sijnde / Tot so lange dat wort verborget / of panden daer voor gelevert: Gestalt dat oock by gebreck van dien die eygenaer ofte Lantheer hem mettet Gerichte daervan mag laten versekeren.

15.

Een pachter/ als oock een tuchtenaer en mag doer conniventie/versuym ofte achtelosicheyt / noch andersins/den eygenaer des goedes/ in sijn possessie ende eygendomlicke gerechticheyt niet vercortē/noch daer wt brengen/buyten desselfs eygenaers weten ende wille.

16.

Item een Erffpachter sal sijn Canonem, ofte Thins/sonder enige cortinge van schattinge/of anders/ tē huyse van sijn erffpachts heere/ ofte an desselvē Verwalter in die Provincie van Over-Yssel/brengen ende betalen/of sal daer voor die erffpachts Heer of sijn Verwalter mogen panden/ende andersins procederen na rechten.

17.

Dienstboden/die den Mede of Godts

penninck

[m]enninck ontfangen hebben/sijn verbonden haerbyde heer-[s]chappen/meisters of vrouwen intestellen/ende deselve te die-[n]en/ by verbeurte van so veele / als haer verdiende loon in 't Jaar/voor een derde part solde hebben bedragen.

18.

Oock en sal niemant eenes anderen [d]ienstbode met schone woorden ofte beloften verschuynen/ [o]fte verleyden / ende den selven also daer af trecken / om hem [o]fte eenen anderen te dienen / ende daer by te verhuyren / by [v]erbeurte van so veele / als sodanige dienstbode in een half [j]aer verdient solde hebben. Ende sal oock die dienstknecht [o]fte dienstmaegt haer in sulcken dienst ofte huyre niet mogē [b]egeven / by verbeurte van een gelijck halff jaer loon / halff [v]oor den Richter ende Schultes/halff voor den Armen.

19.

Niemant mag oock sijn dienstboden [b]uyten tijts verdrijven/sonder wettelicke oorsaken/ tot ken-[n]isse des Gerichtes: Ten waer sake dat hy den selven t'volle [l]on betaelde/dat die diēstbode / knecht ofte maegt noch ver-[d]ient solde hebben.

Wass. 1.7. 65. Rebuff tract. 9. tom. 2. d. fa mil. ad const. reg. l. ... parvatic. 4. 19. 6.

20.

Hierentegens/ so oock een dienstbode/ [s]onder oorsake buyten tijts uyttē dienst gienge? So en is die [h]eerschap of vrouwe wederom niet schuldig enig loon te be-[ta]len/van 't gene hy in dat lopende jaer bereets mogte heb-[b]en verdient. Ende sullen de heerschappen of dienstboden [g]eholden sijn/den dienst ses weecken voor Passchen/ of voor St. Michiel op te seggen.

Wass. 1.7. 64.

Van Præscriptie ofte verjaringe.

C. 7. t. 30. 33. Inst. 2. t. 6. ff. 41. t. 3.

Titulus X.

x. concurrente titulo, et bona fide, Bal. 6. 2. Gsoniet. pag. 173 n. 2. et seqq.

1.

Alle personele ende re-ele actien van Lant ende Renten / sullen met verloop ende verwylinge van een derde deel van hondert Jarẽ expirerẽ ende verjaert wesen: Ten waer sake / dat deselve binnen die voorsz. tijt doer gerichtelicke interpellatie/gebroken mogte sijn/ ofte lopende dat voorsz. derdendeel van hondert jaren/ enigen tijt/ van jaren hadde geslapen / so dat dese verjaringe daer doer geen voortganck gewonnen hadde/ als in præscriptien tegen minderjarigen/ ende by tijt van oorlog sich toedraegt/ wanneer die gerichten stille staen / ende men sijn saken met recht niet in 't werck stellen noch vorderen kan.

Vid. Grot. in Introd. pag. 21. Lamb. Gor. ad c. 24. n. 13.

Vt in impubertate aut sociale, v. Lamb. Gor. ibid. n. 14. Wassen. 1. 2. 32. vid. mijn advijs n. 39.

Adde Lantr. van Zutp. 8. tit. 12. art. 2. Van Velu... tit. 15. art. 3. Grot. lib. 3. c. 46.

2.

Volgents het olde Lantrecht/ salmen ooch noch voortaen alle hantschriften so wel bezegelt als onderteeckent/ van verstreckte penningen/ oock van schulden ende geborgde waren/ uyt rekenboecken ofte annotatien gemaect/ Item schulden met getuygen beweesen/ inmanen ende vervorderen met recht/ die Inheymschen binnen thien Jaren/ ende die Wtheymschen / buyten dese Provinci haer ontholdende ofte woonachtig / binnen twintich jaren: Ende so daer inne jemant versuymich were / die sal vander ansprake versteken wesen: Wtgenomẽ so wanneer die besproken ende gedaechde schuldenaer het hantschrift selfs onderteeckent heeft. In welcken cas dat selvige niet eer als na verloop van t'derdendeel van hondert Jaren sal wesẽ gepræscribeert.

Item

3.

Item sal den eygendom van mobile of beweeglicke goederen / na verloop van drie achter een volgende Jaren / dat die jemant ter goeder trouwen als sijn eygen heeft gehat ende beseten ofte gebruyct / worden geacquireert / ende een jegelick ander daer van uytgesloten worden.

Sic et de jure Civili. Inst. lib. 2 tit. 6. pr. D. usucap. [illegible] transform.

4.

Advocaten / Richters / Secretarien / Notarisen / Gerichtschrijvers / Procureurs ende Clercquen / sullen geholden wesen haer salaris / verdient loon / ende verschoten penningen te eysschen / binnen den tijt van twee jaren / nae dat die sake gevallen sal wesen interrupt / ofte nae die pronunciatie vande sententie / by peene dat anders die schult voor verjaert geholden / ende erkant sal werden : ten ware dannoch datter blijckelicke afrekeninge geschiet / en obligatie van gheschreven mogte zijn : uyt kracht vande welcke men sal mogen ageren / en die schult vervolgen binnen den tijt hier voor in t' tweede articul uytgedruct.

5.

Desgelijx sullen oock voortaen alle Winckeliers / Herbergiers / ende andere geholden zijn inden tijt van vier Jaren haer boeckschulden intevorderen / ofte hantschriften daer van te nemen / by versteck sodaner schulden / nae den selven tijt. b. d. cons. 178.

6.

Actien / competerende so wel over schriftelicke als verbale / ende oock reale injurien / worden geprescribeert met verloop van Jaer ende dag / te rekenen van=

i. anni et 6. hebdomadum t. 3. § 3. reform. Zutphan. et t. 33. § 1. reform. velav.

vanden dag dat deselve geschapen zijn / ende sulx tot kennis van die geinjurieerde gecomen is.

7.

Indien oock iemant ter goeder trouwen een hantschrift hadde gepasseert / darinne hy bekande een sekere summa geldes ontfangen te hebben / sonder dat nochtans die effectuele uyttellinge was geschiet / so moet die exceptie daer over / by den recognoscent / binnen twee jaren vanden dag ende dato des hantschrifts / geproponeert ende in 't werck gestelt worden / ende kan hem dieselve daernae niet te bate comen.

8.

Gelijckvals / so een Crediteur quitantie hadde gepasseert / op hope van datelick betaelt te sullen worde / sonder dat daer op die re-ele betalinge was gevolgt: So moet alsulcke exceptie inden tijt van drie maenden / nae dato der gegevener quitantie / ge-pvert eñ voorgestelt worden / of is daernae van sulcke exceptie oock versteecken.

Van Redemptie ende afflossinge van Botter / Koorn / Turff / Renthen / &c.

Titulus XI.

1.

Achtervolgende die ordinantie vanden jare 1575. mag alnoch een vat botter Jaerlixer onlosbaer renten afgelost eñ quijt gecoft worden met driehondert goltgulden hooftsumma / den goltgul. tot 28. stuyver gere-

gerekent/ die halve/ vierendeelen/achtendeelen ende anderen naer advenant.

2.

Item vijff mudden rogge / onlosbaer jaerlixer renten / met een hondert goltgulden / die derdehalf mudde met vijftig goltgul:ende wat daer onder / off boven is/naer advenant.

3.

Item vier mudden weyte sullen losbaer wesen met een hondert goltgulden / minder off meerder naer advenant.

4.

Item ses mudden Garste met hondert goltgulden/meer off minder naer advenant.

5.

Item een last Turffs sal losbaer wesen met tachtentig goltgulden / meer off minder gelijckfals naer advenant,/ den goltgul. ten prijse als voor.

6.

Wel verstaende/dat die losse den Rentheffer / een halff jaer voor den verschijndag / behoorlick angecondigt ofte angesegt sal worden / ende sijnen Verwalter of Volmachtiger/so hy absent ware.

7.

Item sal die Rentgever ofte Schuldenaer / die voor den jare 1575. voorsz. in specie heeft moeten

ten betalen/voortaen alnoch sulcke botter/koorn/ende dergelijcke renten/jaerlix mogen betalen met gelde/tegens sestien penningen eenen penninck/ofte van een hondert goltgulden hooftpenningen ses goltgulden ende een oort/der selver weerde/ende so voort naer advenant/ter tijt der losse.

8.

Item sullen oock alle onlosbaer geltrenten/daer van in die brieven geen hooftsummen om aftelossen sijn uytgedruct/voortan alnoch quijtgecoft mogen worden/gevende tot aflosse van eenen penninck/voor het jaer 1550. belegt/vijffen-twintig/eñ tot redemptie ofte quijtkoop van eenen penninck/nae het jaer 1550. belegt/twintig gelijcke penningen/met alle achterstedige/ende onbetaelde renten/wanneer oock die losse een half jaer te voren opgesecht sal zijn.

9.

Welverstaende dannoch/dat/daer in de Rentebrieven die summe ende penningen/waermede die renten belegt zijn/gespecificeert worden bevonden/men in sulcken val geholden sal sal wesen die redemptie ofte losse te doen/met sulcke penningen ende summe in specie, als die teneur der brieven medebrengt.

10.

Voorbeholtlick oock/dat hierinne niet begrepen sullen zijn/heerlicke renten/Chinsen/erfpachten/Renten van olde fundatien tot den dienst Godes/tot hospitalen of gasthuysen/of tot profijt van die Kercken ende den Armen byden Fundateur ofte Testateur originalicken besettet/gelegateert ofte geconstitueert: Oock geene renten/procederende uyt saken van erfscheydinge/tusschen Kinderen

en ofte oock andere Erfgenamen. Item die in hylixvoorwaerden oorspronckelick medegegeven eñ angebracht zijn/ ende voorts alle renten so doer andere middelen/ als doer coop of met penningē belegt/of geconstitueert zijn/ diewelcke voorsz. uytgenomene renten/ onlosbaer/ende by haer eygen cracht sullen verblijven/ nae uytwijsinge van zegel ende brieven/ Alwaer t' oock/ dat deselve Renten an anderen overgegeven ende getransporteert zijn mogten.

II.

Ende also voor desen dickmaels questie is erresen/ Als niet en blijct/ dat een rente uyt olde fundatien/ hilixvoorwaerden off maegscheydingē haer oorspronck neemt/ ofte niet/ welcke van beyden/ die Renthesser ofte die Rentgever behoort te bewijsen: So wort/ tot versekeringe ende vermijdinge van alle vordere proceduren hiermede gestatueert/ dat van nu voortaen die Renthesser of uythebber/ tegen die Rentgever begerende te lossen/ sal moeten verificeren/ dat sijne Rente by fundatie/ hylixvoorwaerden/ maegscheydingen of andere voor verhaelde maniere/ originalicken zy besat of geconstitueert/ blijvende ondertusschen/ hangende die procedure daer over/ die Renthesser in sijne possessie/ ter tijt by Sententie ende volcomene decisie daer van sal zijn gebleecken/ in wat gestalt die Rente betaelt behoort te worden: Ende in cas die originele brieven van die constitutie niet voorhanden zijn mochten/ of niet te voorschijn gebracht conden worden/ sal/ na die circumstantie van die sake ende personen/ den Eedt daerover gedefereert eñ ingeruymt worden/ van ter goeder trouwen darin te verseren/ ende niet anders te weten/ als dat die Rente onlosbaer zy/ ende nae vermogen van die voorschreven ordinantie des jaers 1575. geprivilegeert.

Voorts

12.

Voorts wort alnoch geordineert/dat-men in desen Lande van nu voortaen geen botter / coorn/ turff/ ofte ander diergelijcke Renten in specie, anders dan in gelde/ ende van 't genot niet meer als van hondert goltgulden ses goltgul:ende een oort Jaerlix/beleggen/ noch nemen sal mogen : Lijffrenten dannoch uytgenomen / Ende so eenige Richters of Schulten over andere beleggingе / eñ tot hoger Jaer renten/als van hondert ses goltgulden ende een oort mogten verzegelen/ sal daerop geen executie geschieden/ maer an hem selffs crachteloos ende van onweerden zijn.

13.

Item en mag geen Pantholder bedingen/ dat een verpander sijne goederen binnen sekeren tijt sal vryen/ende noch minder/ dat by gebreck van sulx / opten gesetten tijt den eygendom daervan an hem solde verballen, ofte oock een Rente daernae niet te lossen staen / also dat een Jaer losse/sal wesen hondert Jaer losse/ende altoos blijven.

14.

Item als die losse vande pandtpenningen / ofte van eenige verschreven Renten / een half Jaer voor de verschijndag angecondigt is / ende die Pantholder ofte Rentheffer deselve losse niet wolde annemen: So sal die voorschreven Pantholder ende Rentenier / viertien dagen voor den selven verschijndag / geciteert worden / om alnoch op den voorschreven dag voor 't gerichte te-erschijnen / die penningen te sien tellen/ende aldaer consigneren: Hy quame dan/ ofte quame oock niet / so is in allen gevalle die Rentgever na sodane consignatie vry ende onbelast van allen vorderen cours ende verloop van Rente/sulx/ dat die penningen

by 't Gerichte sullen verblijven/tot voordeel ende verlies van die gene / so in onrecht bevonden wort. Eñ blijft die Pantholder immiddels in t' besit van t' goet/ende by condemnatie subject te restitueren alle vruchten ende emolumenten / so hy na datum vande consignatie der pantpenningen heeft genoten of genieten konnen.

15.

Oock en sal die Renthesser ofte Coper / in realiseerde ofte gerichtelick verzegelde Renten / geen losse mogen bedingen/ ofte voorbeholden : Ende indien dat selve voor dese tijt was overkomen / sal t' gelijckewel den Rentgever geene verhinderinge doen / noch daer doer tot die losse be-enget mogen worden. Staende niettemin in des Rentgevers koer/ende dispositie/aftelossen/ wanneer hy wil/ als voorsz. is. Edoch in obligatien ende hantschriften staet een Crediteur vry / te conditioneren / dat die Debiteur / tot sijn ansegginge/een tijt voorhen te doen/ tot die aflossinge sal wesen geholden/ met erlegginge van die interesse darinne gestipuleert. Ende / so daer by die obligatien geen interessen zijn belooft/sal even seer die interesse betaelt worden / vanden tijt af/dat daer over sal zijn voor recht gelitiscontesteert.

16.

Als een onderpant / met Renten beswaert / an verscheiden personen verkoft ende verdeelt wort/ so sal daermede / die Rente daer op liggende /niet gesplitteert noch verdeelt worden / of den upthebber eñ Rentenier geen prejudicie konnen genereren : Maer sal even wel sijn achterstedige onbetaelde Renten verhalen mogen / in t' geheel / op sijn onderpant / als wanneer dat noch was onverdeelt / ofte oock op alsulcken parceel ofte stuck Landes / daer van gescheiden sijnde/alst hem geraden sal duncken.

17.

Een Renthesser die hem sijn rente upt enig onderpant heeft laten verschrijven / ende verseeckeren mettet gerichte / competeert daer boven geen personele actie / maer moet zijn hypoteecq alleen anspreken ende vervolgen voor sijn verschenen onbetaelde Rente. Ten ware dat die brieff inhielde die clausule / van betere vestenisse te willen doẽ / als het onderpant / t' eeniger tijt / voor die Rente niet suffisant ware.

Van Borgtocht.

Titulus XII.

1.

WAnneer jemant / tot sijn meerder sekerheit / voor die betalinge borge heeft genomen / so moet deselve eerst den principalen schuldenaer met recht anspreken / vervolgen ende uptsluyten / dergestalt dat oock een borge voor den Debiteur angesproken / het beneficium ordinis, by maniere van exceptie ante litem contestatam mag proponeren / ende daermede / tot dat des principalen goederen zijn geexecuteert / vry zijn.

2.

Daer nochtans die principale een vreembdeling of uptheymisch ware / ende in den gerichte / daer hy borge gestelt hadde / metter wooninge niet geseten / aldaer oock niet ge-ervet ende gegoedet: In den val mach een Crediteur / nae ommeganck des termijns tot betalinge angestelt / ofte als een sake met recht angevangen / daervoor

die

die borge gerichtelick gestelt / is ge-eyndigt: dieselve borge ter eerster instantie vervolgen / ofte sich oock aen desselven borgen erfgenamen moghen verhalen / sonder dat hy den principalen eerst behoeft antespreken.

Limitatio 2.

3.

Item wanneer hem iemãt verschrijft / ofte verbindet als borge ende als principael schuldenaer / of dat hy belooft / in cas van des principalen wanbetalinge / op een bestemden dag die schult als sijn eygen te betalen / sodane borge sal men mogen anspreken gelijck die principale / niet tegenstaende dat deselve principale schuldenaer present ende assisant zijn mochte.

4.

Item wanneer haer meer personen / als een / simplick tot borgen ingelaten hebben / so mogen deselve niet hoger / als elck pro quota angesprokẽ worden: Ten waer dat sy het beneficie / vande divisie vande schult / haer ex epistola Divi Adriani competerende / hadden gerenuncieert / ofte haer sampt ende besonder / ofte elck een voor al / voor de geel verbonden. In welcken val / oock een alleen / voor de geheele schult angesproken sal mogen worden: Voorbeholden haerluyden dannoch het beneficium ordinis, in so verre si luyden daer van / al mede niet uytdruckelicken hadden gerenuncieert / ende oock elck een voor al in solidum, off in 't geheel / voor die schult als haer eygen / ende als die principale verbonden.

Limitatio 3

5.

Welteverstaen / dat die beneficien discussionis & divisionis mede niet genieten sullen / die haer an

 dese

dese Lantschap voor die pachten van eenige Domainen ofte andere gemeene Landes middelen / ten versoecke van enig Pachter ofte Mijner / tot borgen gestelt hebben. Dan sal jeder een als principale pachter tot koer vanden Rentmeyster of Ontfanger / voor die pacht ofte schult angesproken/ ende realicken geexcuteert worden / alschoon sulx niet was bedongen.

6.

Item als een borge hem blotelick inlaet voor die hooftsumme / sonder meldinge van Rente / interesse/ of van eenige costen / so en is deselve borge oock niet hoger als voor t' capitael alleen geobligeert noch convenibel.

7.

Wanneer oock een Crediteur / sijnen Debiteur dẽ termijn vã betalinge verlenget/ of nieuwe hantschriften / ofte vorwaerden met hem opricht / sonder speciale ende expresse bewilliginge vande borge / so is deselve daer mede van sijn angenomen borgtocht/ ontslagen.

8.

Indien jemant voor sijn schult / een onderpant / ende borge te gelijcke / genomen hadde: So is die borge daermede niet bevrijt/ dat die Crediteur spreect op het onderpant / ten ware hy sijne betalinge daer van hadde becomen.

9.

Drosten/ Richters/ Advocaten / Procureurs/ Gerichtsdienaers/ sullen haer van nu voortaen/ als borgen/ niet mogen verbinden/ in saken voor ende by deselve bedient ende gedisputeert.

Die

ptor venditori litem debet denuntiare, nisi velit probare iustitiam evincentis. Quæ ... in alys ... Non vero in re quæ ex causa transactionis dimittitur. Nec cum ... manifeste constat denuntiantem frivole conveniri. Et habet locum quovis tempore 61 ... sententiam. Effectus huius denunciationis est, ut stare cogatur denunciatus coram iudice causæ principalis. Carpz. 1. 3. defin. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.

10.

Die Vercoper is nae Lantrechte niet schuldig / eenige re-ele cautie / of borgen te stellen voor die evictie / maer mag met sijn blote belofte inde Transport-brieff / nae older gewoonte / bestaen / als van t' goet te sullen wachten ende wahren voor aller menschen ansprake / wanneer anders voor hen niet is bedongen noch versproken / eñ sich geẽ merckelicke swaricheit in limine contractus, of noch voor die vollencomene betalinge der cooppenningen/openbaerde. Vid. Sneid. d. locat. cond. pr. n. 8. ~~Carpzov.~~ Carpz. 1. 4. 1. n. 3. et defin. seqq.

Van Depost ofte gevinge in bewahr/ ende Masschappie. ff. 16. t. 3. C. 4. 34. Societate Inst. 3. t. 26. ff. 17. t. 2. C. 4. t. 37.

Titulus XIII.

I.

Daer eenige have / gelt / ofte goederen iemant vertrout / ende te bewaren gegeven worden/ moet die gene / die sulcke goederen te bewaren angenomen hadde / voor die bewaringe derselver / goede sorge dragen: Want indien sulcke goederen door onachtsamheit / versuym ofte schult des depositarij, ofte annemers / beschadigt ende verargert / ofte verloren worden / moet die annemer den schaden boeten ende versetten.

2.

Des is den deponent verplicht ende geholden / alle nootsakelicke ende nuttelicke kosten / an het gedeponeerde goet by den Depositaris angewent / te erstaden.

3.

Wanneer iemant slechtelick een dinck legt in des anderen huys ofte schip / ende die/ by wien t' selve gelegt / niet anname sulx expresselick te bewaren / ende naderhant t' selve beschadigt / verderven ofte verloren worde/ sonder schult / arg ofte bedrog van den geinigen / by wien t' selve gelegt ware/ die sal daer voor niet behoeven intestaen noch responderen.

4.

Indien nu die deponent allegeren wilde/ dat die depositarius die voorsorge/ ende bewaringe angenomen hadde / dat is hy plichtig te bewijsen: Kan hy sulx niet/ ende evenwel tegens den depositaris eenige vermoedinge ontstonde / so sal hy sich met Eede daervan mogen vryen/ dat hy geene toesage gedaen hadde / alsmede dat hy geen schult of kennis heeft vanden schaden ofte verlies des gedeponeerden goedes.

5.

Indien yet in een vat/ kiste / ofte wesscher by iemandt gelegt / ende die deponent den depositario die gedeponeerde stucken niet sonderling voor telde ofte vertoonde? So is die selve oock niet geholdē voor elck stuck besonder redenen ende antwoort te geven/ konnende daer mede bestaen / dat hy dat vat / kiste ofte wesscher verteeckent ende besloten / gelijck hy dat heeft becomen / restituere. Maer so die kiste/ vat/ ofte wesscher geopent zijn mogte/ ende daer uyt wat verandert ofte vervrembdet / ende die deponent niet beweren en mogte wat daer in geweest / maer bewijst dat sulcken vat/ &c geopent / ende het zegel ofte teycken afgeschoert ofte verruckt were/ by dien die t' selve in sijn bewaersam gehat

hadt hadde; So mag den deponent by sijnen eede beholden/ wat daer in zy geweest. Kan hy den depositario des bedrochs geenen averganck doen / ende die depositarius een mensche was van goeden naem ende faem / sich met eede oock purgeerde dat hy sulcken vat/&c. niet geopent/van die openinge oock geen wetenschap of schult / maer altijt goede voorsorge daer over hadde gedragen/so sal hy daer van geabsolveert en ledig verclaert worden.

6.

Die sijn goet ofte have by jemant gedeponeert ofte geleent hebbende / ageert tot restitutie; die en mag niet worden voorgeworpen/dattet sijne niet en sy/noch hem niet toebehore/ ende is den leener of deponent niet schuldig sijnen eygendom daer an te bewijsen / maer is genoeg/ dat hy bewijst/sulcke have ofte goet geleent of in bewaringe gedaen te hebben.

7.

Die 't samen staen in Masschappie/ zijn een voor al gehouden ende gemechtigt / voor die in- ende uytschulden / ende andere saken derselver masschappie / in t' geheel angesproken te worden/ ofte selfs te ageren, ende in of buyten rechte te spreken.

8.

Die goederen van enige compagnie en mogen niet gearresteert / uytgewonnen noch geexecuteert worden / voor die particuliere schulden van eenen van die masschappie: Maer voor alsulcke particuliere schulden mag arrest of ansprack gedaen worden/op sulcken gedeelte / alsmen namaels solde mogen bevinden overig te zijn / ten oor-

baer

vaer ende behoeve van alsulcken particulieren schuldenaer/ alle lasten van die masschappie afgetrocken.

9.

Niemant is geholden / in masschappie ofte oock in gemeenschap van goederen/met eenen anderen langer te blijven / alst hem gelieft / ende mag daerom tot schichtinge ofte scheydinge beroepen/gelijck hier naest inden volgenden titul ofte capittel wort geseyt.

Van scheydinge van gemeene goederen/ ende hoe men deselve gebruycken sal.

Titulus XIV.

ff. 10. t. 3. C. 3. 37. C. 3. 36. ff. 10. 2.

1.

Die scheydinge van erfhuyses goederen sal van die erfgenamen te gelijcke gedaen worden/ met deselve goederen an verscheyden gedeelten van malcanderen te leggen / ende te estimeren / ende van t' eene parceel op t' ander so veel te setten/of andersins daer by te doen / dat sy na alle apparentie/eñ by overeenstemminge vande samptlicke erfgenamen tegens malcanderen gelijck zijn: Daer by oock onpartydige mannen/ vrienden ende dagholderen versocht mogen worden.

2.

Die deelen of lotten also gemaect zijnde / salmen daeromme het lot selfs trecken / of van een anderen / met gemeene bewillinge daer toe begeert / omme laten leggen / gaende vanden jongsten tot den oltsten: Waerinne so sich jemant der erfgenamen weygerachtig stelde/sal t' sterfhuys

huys het Gerichte ofte den Drost te kennen gegeven worde/ ende darin / nae verhoor van beyde / so willige als onwillige partyen / summierlick sonder eenige rechts procedure te ordineren.

3.

Voorts sal een jegelick van sijn toegevallen lot die principael brieven ontfangen. Ende daer eenige erfgenamen t' samen vielen / sal die oltste die originale/ ende d' ander die authenticque copien daer van mogen hebben. Desgelijx oock die olste manspersone / van die sijt daer 't goet heercomt/ die brieven het gemeene Erfhuys angaende/ voor jemants/ in bewahr sal mogen nemen.

4.

Item niemant sal met enig goet/ huysen/ hoven / erven ofte Landen langer gemeen blijven als hy wil/ het welcke nochtans tot geene Essen/ Encken of Weerden / veele ende menigerhande particuliere eygenaers toecomende/ om die aftegraven ofte afteslooten/ daer noyt graven/ wallen of sloten geweest zijn/ getrocken sal worden.

5.

Eñ wie vanden anderen wil graven/ den sullen sijn Nabers aen hem naest gelandet/ wederwerck doen/ also verre haer lant drie roeden breet is.

6.

Item wie graven wil/ die sal die gene met hem ingraven die t' sijne min dan drie roeden breet is/ indien die meeste wil: Ende sal in den val de minste den graven mede gelden nae margen tal/ Ende so die meeste den genen die sijn lant minder als drie roeden breet is / niet mede

Wassen. pr. d. c. ii § 128.
Wesen. b. fam. ercisc. n. 6. Vd. Leeu. cens. for. 9. c. 27. n. ult.

begraven wolde/sal deselve alsdan op sijn eygen gront alleen graven/ende denselven graven oock alleen becostigen.

7.

Item wie van een ander begeert af-tegraven/sal sulx sijn Nabers/binnen een bequamẽ tijt voor hen/mettet gerichte laten anseggen/om daer toe by een te co-men/ende malcanderen wederwerck te doen/ ende so darinne gebreck mogte vallen / sal die Schultes of Richter / daertoe versocht worden/ende doen alst behoort.

8.

Wanneer oock eenige huysen / erven ofte Landen/so met malcander gemeen eñ ongescheiden zijn/ datmẽ die/ sonder merckelicke schade van die onwillige par-tye niet can scheyden / tot kentenisse des gerichtes : Sal die gene / die scheyden wil / het sijne op eenen penninck setten/ daer voor hy 't ander naer advenant/indien dat min of meer ware / sal begeren te nemen of het sijne te geven. Ende heeft alsdan die het gesettet is / viertien dagen sijn koer / om te ne-men ofte geven.

wassen.1.7.11 45.&c. vid. Leuwen Cens. for. 4.c. 27. & tot.

9.

Eñ die een goet settet / ofte neemt / sal dat voor hem selfs doen: Die setter/indien het goet hem wort toegestaen off toegeslagen/sal die penningen in 't gereede be-talen/ende die het anneemt / sal deselve penningen verrenten mogen ende verzegelen upt een gewisse onderpant / tot ken-nis van 't gerichte / betalende jaerlix van sestien penningen eenen penninck totte afflosse toe.

10.

So wanneer oock meer consorten ofte

erfge-

-fgenamen enig goet ofte erfenisse hadden te scheyden /ende
nant van deselve buyten landes ofte niet te vinden ware/
-ck niemant daertoe gevolmachtigt/ sal die gene / die schei-
-nge begeert /den afwesenden laten citeren/ als Landtrecht
: Ende so deselve dan niet en quame / selfs / of door eenen
-deren daertoe gequalificeert/of comeisde/geen redenen ter
-ntrarien wuste by te brengen: So sal 't gerichte sekere per-
-nen daertoe authoriseren / die alsdan / neffens den Schul-
-s of Richter/ des absenten stede in die scheidinge sullen ver-
-eden/ welcke scheidinge ende deilinge / also geschiet / stedig
-de vaste sal geholden worden.

Van een onrechten anvanck / ende van Verbijstert goet.

Titulus XV.

1.

DJe Drosten / Richters noch Schulten en sullen niemant verclagen noch belasten/ van jets -rechtelick angeveerdigt / angevangen ofte angeholden te -bben / des niemant (doen hy dat creeg / antastede / of an-am) meer in sijn bewahr noch beholt en hadde / wanneer -dat voort van stondes an tegen twee van sijne Naberen -andere goede mannen heeft bekent / ende sulcken verbijs-erden ende drijfachtigen goet in drie dagen daer nae brengt -'t gerichte.

2.

Niemant sal oock sijn goet voor ver-istert goet mogen versuymen / ten ware dat die Drost of -ichter/ daervan eerst drie kerckenspraken op drie Sonda-

 gen

gen inde drie naeste Kerspels Kercken van t' gerichte / daer 't onbekende bijstere goet is gekregen / nae St. Martens dag inden Winter hadde laten doen.

3.

So niemant dat verbijsterde goet / doer schipbreuck / of oock anders verloren / in vier weken tijts nae die laeste publicatie comt bekennen / met behoorlicken schijn ende bewijs / van dattet sijn is / Dan is dat selve goet den Heer vervallen. Ende daer jemant in tijt voorsz. quame / mag die 't verbijsterde goet wederomme nemen / by erlegginge van die costen daerop gelopen / eñ vanden twintigsten penninck desselven goedes. Daervan die twee derdendeelen die het gevonden heeft / ende 't eene derdendeel die Drost genieten sal.

4.

Gebeurde het oock / dat jemant by ongeval verdroncke / of andersins doot gevonden worde / eenig goet of gelt by sich hebbende: Daermede sal hem die Heer / of 't gerichte / niet mogen verijcken / maer den rechten erfgenamen sal 't selve gevolgt worden / so daer eenige nae quamen: Nemende daer van alleen / boven die oncosten / eenen olden Schilt voor die gerechticheit / als van oldes.

5.

Item als een dieff off Roever gevangen wort / ende eenig gestolen goet by hem heeft / of op andere plaetsen liggen / So sal 't selve oock sinen rechten Heeren / indien hy daer om comt / wedergegeven worden: Want elck sijn ontstolen goet / daer hy dat kan antreffen / met kennis des Richters weder tot sich mag nemen / al schoon het tot meermalen / ende op een vrye merct vercoft was.

Wie

8.

Wie een pme eerst vindet/die mag hem behouden / in so verre die gene dien sulcken pme toebehoort/ niet navolgt/ ende so haest als jemant die pme uytten oogen is/so is hy die pme quijt.

7.

Waer so die pme verbloog op eenes anderen gront/sal die vervolger die pme daer scheppen/ mits dat die eygenaer des grondes daer van die helfte sal genieten/so hy wil.

Van Nootwegen/Tuynen/Vredingen/ Veltschade/ende Lantscheydinge.

Titulus XVI.

1.

NAdien daer geen Lant sonder weg can sijn / van ende wederom op den gemeenen Heeren weg / So isset / dat wanneer sulcken uytweg van ende oock tot een lant verwildert is / eñ niet angewesen kan worden: 't gerichte sal vrystaen ende macht hebben sodanigen weg daer toe te wijsen/ den naesten tot den Heeren weg / ten minsten schade van een ander.

2.

Oock en sal niemant over eenes anderen mans erve / lant / of goet eenigen eygendom ofte servituit bestendiglick in possessie ofte besittinge crygen / hy hebbe dan twee diversche malen binnen Jaer ende dag so-

danigen recht van eygendom/met kennis en patientie van-
den eygenaer des goedes/daer over bewijslick gepleegt.

3.

Tuynen ende graven tusschen twee naberen sullen tot gelijcke costen / opte rechte bepalinge van beydersijts erven / worden gemaect/ende onderholden: Ende daer jemant verweygerde sijn naber tegenvredinge te doen/ in een tyt mettet gerichte angestelt/ die is schuldig te vergoeden alle schade bewijslick daer door geleden.

4.

Item als jemant ten tweeden / om wederwerck te doen/ van 't gerichte is angesegt / ende even-wel blijft in gebreck van sulx te doen / sal die Richter op wijder anholden / die tegen vredinge gerichtelick bestaden ende maken laten/nemende daer voor den vierden penninck meer: Daer voor ende alle andere costen an des onwilligen goet gepandet sal mogen worden.

5.

Wie dan eenen anderen wetende met sijn beesten/ of oock anders/ in gras ofte coorn aftewepden/ aftescheren/snijden of afte maeyen / schade doet /sal dat dubbelt vergelden voor die eerste reyse/ende voor die tweede reyse/boven die dubbelde vergeldinge /arbitralick gestraft worden/nae eysch van de sake. Ende wie berechtigt is te wegen/ ofte te drijven over eenes andermans acker ofte lant/ sal dat doen ten naesten velde / ten minsten schade / off die schade dubbelt boeten.

6.

So jemant schade toegevoegt worde/
voor-

oor sijn eygen selfs quade afvredinge / die heeft deswegen geen ansprake te genieten: Eñ hoenderen / gansen / eynden/ op eenes anderen mans lant comende / zijn vredeloos / doch niemant sal die tot sijn eygen nuttinge mogen keeren / maer men sal die overwerpen ofte aen een staecke ofte tuyn opvangen.

7.

Item wanneer men vrembder luyden beesten / peerden / koeyen / verkens / schapen / jonck ende olt/ wil schuttē: Sal sulx in behoorlicke maniere gedaen wordē/ sonder die van sijn lant aftejagen / te stoten / of te slaen / dat sy daer af eenig gebreck crijgen: Ende geschiede daer tegens/ sullen die Olderen ofte Meyster des genen / die de schuttinge/ gelijck voorsz / also onbehoerlicker wijse gedaen hadde / sulcken beest moeten aen haer holden ende betalen / tot gerichtelicke erkentenisse / sonder eenig proces daerom uptteslaen / of behoeven antevangen.

8.

Item wie een geschuttet beest tegen danck des schutters ontweldigde / of oock die schuttinge behinderde / sal gelijckewel den schaden beteren / ende gewelt begaen hebben / tot arbitrale straffe.

9.

Een Heer of eygenaer salmen / nae gedane gerichtelicke verborginge vande schade / die geschuttede beesten weder volgen laten / eñ die schade / doen begroten/ by twee van die naeste Nabers / of by 't gerichte / so partyen ofte Naberen daer over niet konden accorderen: Maer wie syn geschuttet beest niet begeert te lossen / ende het dan sterft

inde

inde schuttinge/so is die schade ofte verlies des genen/die dat beest toecomt.

10.

Jemant die bomen/palen/steenen/of andere scheidingen/daermede het eene lant van het ander gescheiden is/wetentlick vertrect/verwerpt/verset ofte verduystert/ende daer by een ander schade hadde/die wort daer mede datelick eerloos/ende verbalt in een boete van tachtentig olde schilden/boven die schade met recht te verhalen.

11.

Item en sal niemant gemeene velden/Heeren wegen/straten noch stegen afgraven/noch benauwen/oock eenige eycken telgen paten/noch andere bomen jonck of olt mogen afhouwen/tot meybomen of anders/waertoe/deselve niet quetsen of beschadigen/by een pene van die schade dubbelt anden eygenaer te verbeteren/ende daer boven arbitralicken gestraft te worden.

12.

Oock sal niemant mogen plaggen/schadden noch turff steecken tegens jemants hoff ofte lant/ten ware hy vijff roedē daervan bleve: Doende daertegens/sal an die Droste/ende Schultes verbroeckt hebben voor elck twee olde schilden/boven den schaden met rechte.

Van

Van Thijntrecht / ende hoe men eenen Thijntheeren eysschen sal.

Titulus XVII.

1.

WAnneer jemant sijn cooꝛn of saet van gasten op 't lant staen hadde / ende dattet tijt is om intehalen of intetrecken / sal hy geholden wesen den Thijntheeren sulx te laten weten / om den Thijnden te cōmen uptnemen / oock / ist noot / dꝛiemael op eenen dag / aleer hy dat sijne sal mogen inboeren / Comt die Thijntheer dan niet / so mag hy 't selfs verthijnden met twee van sijne Naberen / settende op den thienden gast een groen rijsken / ende het sijne inhalen / Hoedende die thiende alsdan noch dꝛie dagen ende dꝛie nachten vooꝛ sijn selfs vehe / ende vooꝛ niemants anders vehe / noch have.

2.

Maer daer jemant die garve dede inboeren / sonder den Thijntheeren daer van vooꝛ hen te verwittigen / so sal die Thijntgever boven den schaden / die den Thijntheer daerby mogte lijden / vervallen in dꝛie olde schilden / half vooꝛ den Thijntheer / ende half vooꝛ den Schultes of Richter daer sulx geboert.

22. April. 1664. Tot Deventer op den Lantdach. Item nopende de besendingen over scheltwoorden &c. is verstaen, dat de besendinge alleen sal plaets hebben, soo wanneer de scheltwoorden voor gerichten niet achter bacx syn gesprooken

Van Injurien.

...ib. Decret. 5. t. 36. c. ... t. 35. §. 47. t. 20. ...nst. 4. t. 4.

Titulus XVIII.

1.

VOoꝛts en sal niemant den anderen over scheltwooꝛden / an jemants eere gaende / in rechte

mogen

mogenbetrecken/ die geinjurieerde hebbe eerst den injuriant met twee eerbare ende vreedsame mannen of getuygen besonden/ om te ondervragen/ of hy by die injuriose woorden wil volharden.

2.

Indien die injuriant voor de mannen alsdan verclaert/daer hy niet te persisteren/sal daermede mogen bestaen/ mits betalende anden Heer die breucke/ ende dat hy anden geinjurieerden sijn eere. sal wedergeven/ met verclaringe andie afgesonden mannen/ dat hy vanden Geinjurieerden niet en weet/ als eere ende goet/ ende dattet hem leet zy die injuriose haestige woorden gesproken te hebben/ welckes dan oock die injuriant in sijn goeden naem of eere niet sal hinderen.

3.

Maer so die Injuriant sulx niet seggen/ dan by die scheldinge blijven wilde/ mag men hem beclagen civilick off criminelick: En kan hy alsdan den Clager die scheltwoorden bewijsen/ so wort hy van die anspraké of anclachte geabsolveert/ ende is die injurieerde schuldig die breucke voor den Verlaegden te betalen/ofte an hem weder te geven: Maer kan hy dat niet doen/ so is hy infaem/ ende reparatie schuldig/ nae dat 't Vonnis van medebrengt.

4.

So oock partyen noch mogten verdragen/ aleer die sententie wort uytgesproken/ ende die injuriant die breucke betaelt hadde/ sal hy daermede ten aller uytersten oock noch ongequetst blijven/ Onangesien datter criminelick mogt wesen geageert/ dewijle dat alsdan in een civile actie wort verandert.

So

5.

Soo wie eenige famose libellen uyt- [g]eeft / dichtet / schrijft ofte anders in 't licht brengt ofte ver- [s]tropt / op Heeren / op Vorsten / op Ridderen / op Steden / oft [o]ock op eenige andere eerlicke vrome luyden / mannen / vrou- [w]en / jonck vrouwen / edel off onedel / rijck of arm / wie het [w]are / Die dat dede / ende daer van verwonnen worde / sal [d]aer over arbitralicken ofte an 't hoogste / nae gelegentheit / worden gestraft.

Van wie men sal mogen gevangen ne-men / van Houren / Dieven / Dieverije / Overspel / Bloetschande / ende deselve te straffen.

vide omnino rubr. 6. ꝑ tot. Stadr. van Utrecht cum not. Et rubric 1. §. 15.

Titulus XIX.

1.

DIe Drosten / Schulten noch Rich-ters deser Lantschap en sullen niemant lichtveerdig be-[s]chuldigen / noch gevangen nemen / sonder eerst te hebben er-[g]estlicke indicien / goede vaste presumptien / eñ informatien / [b]esonder geen bekande personen / by den gemeenen man [s]taende ter goeder naem ende faem / ten waer sy over eenig [s]waer delict / in jemant dootlick te wonden / ofte in anderen / [t]reffende an 't leven / betrapt of bevonden worden.

Stadr. van Utrecht tit. 1. §. 15. ibiq. not. ꝑ oto rubr. 6. in not. ꝑ tot.

1. 13. ff. de offic. praesid.

vide Goris c. 2. art. 7. ad cons. Velar. Et c. 3. art. 13.

ofte persoon daer, ordon. van Utrecht, rubr. 1. §. 15. 2. in not.

Oock en sal men niemant vangen / om [s]aken niet an 't lijff dragende / diewelcke indē lande / so huys-[s]ittende / geerft ende gegoedet is / datmen hem met sijn goet te

 rechte

rechte kan brengen / ten sy dat hy daer voor eerst mettet ge-
richte verwonnen waer/als recht is.

3.

Die niet / als voorschreven / gegoedet is / sal borge stellen te rechte te comen / off borge blijven / ende in des Heeren stock gesettet worden / in 't Kerspel ofte Ampt daer dat geschiet is / om hem binnen vier dagen daer naest volgende te rechte te stellen / ende sijn Lantrecht onvertogen voort te laten uytstaen.

4.

Luyden / van dieverye of ander ondaden beruchtigt / daer van het geruchte so openbaer waer/ dattet Lant-meer/strate-meer/ ē mollen-meer is/ off dat die Droste met twee of drie goede geloofweerdige mannen dat bybragte / magmen antasten / ende daermede voort varen/ als Lantrecht is / Ende sullen die ingesetenen gehouden zijn op 't anvorderen des Officiers / dieselve in die apprehensie van sodane misdaders te assisteren / ende hant te bieden / by peene van vijff olde schilden.

5.

Item als die Drosten sodanigen gevangenen neerstiglick hebben geexamineert / totte misdaet te bekennen ten hoosten vermaent / ende die informatien/ daer over beleyt/oock voorgelesen/sonder dat hy yets wil bekennen ; Sullen sy den selven gevangen / hebbende hem alvorens daermede gedrouwt / ter pijne stellen mogen / ende sulx alles/in bywesen van twee ofte drie onberuchtigde goede mannen / ende landtsaten / die haer dienaers niet en sijn / te doene / om daerna den gevangen te laten geschieden na sijn

mis-

misdaet/ edoch vrouwspersonen/ swanger sijnde/ salmen niet pijnigen/ aleer sy verlost zijn.

6.

Ten eynde nochtans die gevangen/ sonder wettelicke defencie/ door onnoselheyt/ of anders buyten schult ende genoegsame indicien/ niet ter pijne noch ter executien gestelt mag worden/ sullen die Drosten den gevangen op sijn versoeck ende kosten/ indien hy die betalen can/ of anders tot des Landes costen/ eenen Advocaet of Procureur gunnen/ om sijn woort ende verweringe te doen.

7.

In die Kerspelen / daer 't gebruyckelick is dat die Huysluyden des Heeren gevangen moeten bewahren/ sullen sy sulcx niet langer doen als tot anden derden dag/ ende daer na den gevangen voort brengen in des Drossen hachten / alles tot costen des gevangenen ofte kerspels/ nae dattet dan gelegen is.

8.

Item sullen die Drosten ende Richteren alle neerstigheyt anwenden / dat hoerenhuysen/ coppelers / coppelerschen/ hoeren/ dieven/ ende ander diergelijcke schuym van volck/ uyt den lande gewehret mag worden/ ende getregen/ nae hare misdaet gestraft.

9.

Edoch om die eerste simpele dieverye/ sonder huys breking/ sal een dief niet hangen / maer openlick gegeysselt ende gebannen worden: Insgelijcx niet/ om die tweede simpele dieverye/ dan ten tweeden gegeysselt met-

 tet-

tet een oor afgesneeden of gebrantmerct / uyttet lant wederom gebannen ende ten derdemael gecregen zijnde / sal hy gehangen worden / ten ware dat / om sijn jonckheyt of andere oorsaké/sulx oock noch ten derdenmael worde voorbygesien.

10.

Wanneer een getrouwt man in overspel wort bevonden/met een vrye vrouwspersone/sal daer an voor d' eerste reyse verbeuren een hondert goltgulden / ende met een getrouwde vrouwe twee hondert goltgulden / boven die poene van infamie / ende dat hy incapabel geachtet sal worden eenig eerlick offici te bedienen; Ende voor die tweede reyse daer inne bevonden / sal dubbelt so veel verbeuren / ende uytten lande gebannen worden. Gelijckfals sal oock een vrouwe met een ander getrout ende in overspel bevonden / gestraft worden: Ten ware dat een vrye persone van des genen echten staet/daer mede hy geconverseert / niet geweeten hadde.

11.

Voorbeholden dannoch die man ofte vrouwe alsulcken recht/ als hem tegen den overspeelder / so tot scheydinge van 't houwelick / als andersins na gemeenen beschreven Keyserlicke/ ende hier voor verhaelde rechten/ toecomt.

12.

Die een eerbare jonge dochter ofte maegt / met schone woorden van trouw-beloften of andersins/ yet vroet maeckt/ dieselve verleydet / ende door byslaep in haer eere krenckt/ breuct daer door tot behoef deser Lantschap vijftien olde schilden / boven 't gene daer van hier voor Tit: 1. Articulo 6. is gestatueert / ingevalle tusschen beyden geen ehelicke t' samengevinge mag volgen.

Bloet-

13.

Bloetschande ende Sodomye/ voorts schaecken van vrouwluyden/ deselve tegens haeren wille te vervoeren / ende te vercrachtigen / sal gestraffet worden met die poenen/ daer toe by Godtlicke ende keyserlicke rechten gestatueert.

Clar. §. incest, ibig. Bajard.

14.

So wie / het sy man of vrouwe / in slechte hoererye bevonden wort / sal t'elcker reyse / als sulcx gebeurt / voor breucke betalen vijf olde schilden / half voor den Droste / half voor den Richter.

Clar. §. fornicatio.

Van Meyn-eedt ende straffe van dien.

Titulus XX.

1.

EEn Meyneedigen/ die om gelt/ vrientschap/ of om eenigerley ander oorsaken/ jemant met eenẽ valschẽ eedt wetentlic beswaert/ in schande of schade brengt/ sal metter daet eerloos wesen / ende hem sijne twee voorste vingeren/ die hy daer by opgesteken / afgehouwen worden/ so die niet/ na vereysch van die sake ende qualiteyt vande persone/ en mogen worden geredimeert.

Goris 4. i. gl. 2.
Goris 4. i. gl. 3.
Goris 4. art. i.

2.

Item sal een Meyn-eedigen den beschadigden in civile saken den schaden arbitralick beteren/ ende indien hy so veele niet en hadde/ an sijn lijff. In crimine-

Goris 4. i. gl. 4.

te saken sal hy gestraft worden met deselve straffe/ die de ander onschuldig geleden heeft / ende daer boven die schade boeten/ des hy so veele heeft.

3.

Die oock sodanige valsche getuygenissen door inductie/ giften of beloften te wege brengt/ is mede eerloos / ende schuldig weder te geven wat hy daermede gewonnen hadde / nessens alle interessen / ende boven dien als een valsch beschuldiger noch die arbitrale straffe onderworpen.

Van dootslagen ende andere misdaden/ van dreygen te branden / van vangen / ende eenes anderen vyant te worden / iemant in sijn huys te vallen / Voorlagen/ &c.

Titulus XXI.

1.

WAnneer een dootslag geschiet is/ sal die Richter of Schultes daer van datelick nemen een gerichtelick schijn / als van oldes gebruyckelick/ ende daernae voorts goede geloofweerdige informatien / al eer dat doode lichaem ter aerden sal mogen bestadet worden/ Ende sulcke informatien behoorlick genomen / oock schriftelick op 't spoedigste anden Drost oversenden/ holdende niet te min van alles een dubbelt / ende goede annotatie / om te strecken tot goede naerichtinge.

2.

Item sal oock / als iemants onversiens

citatis quatenus personaliter comparere teneatur, Styrer. 1. 5. 2.

siens by ongeluck doot blijkt/met verdrincken/ vallen/ of anders/ dat doode licham niet verbragt noch begraven wordē/ aleer die Schultes of Richter die visite/ het schijn ende beleydinge als voren gedaen ende genomen heeft/ ende die informatien daer af overgesonden. Goris. c. 3. §. 10. ad cons. Vel.

nec simultam mulctam debet. Goris. c. 3. art. 9. ad cons. Velu.

3.

Item wie van dootslagen eenen anderen beclagen wil/ of oock van onbekender keurbaer wondinge/ sal aleer hy die clachte doet/ met opgerichteden vingeren sweren tot Godt Almachtig/ dat die gene/ daer over hy gedenckt te clagen/ na sijn beste wetenschap is hantdadig of schuldich/ rades/ dades/ weges ende veldes.

4.

Die gene so vanden dootslag of keurbaer wondinge (sijnde in 't hooft boven 't ooge leedes lengte/ ende in 't lijf leedes diepte/ het eerste ofte nagel-lith van die middelste vinger) beclaegt wort/ sonder dat daer toe genoegsam bewijs wort bygebracht/ ende nochtans mede opten weg/ in 't velt/ of anders waer/ daer dat geschiet weere/ geweest hadde/ die mag hem ontschuldigen met sijn eene hant/ dat is/ met eede. V. de Berns. 1. pr. cons. 52.

Carpz. p. 2. qu. 99. n. 23. pract. crimin.

Probatis duo ex clare Styrer. p. 1. 5. 2. n.

Goris 2. 9. gloss.

5.

Soo oock over een dootslag/ wondinge/ of oock over eenig ander misdaet/ geen Clager voor handen ware/ of partijen onder haer mogten hebben verdragen: Sal allsdan die Drost een Clager stellen/ om na genomen behoorlicke informatie ende citatie voor 't Gerichte/ sodanigen misdadiger te beclagen/ ende sijn recht te laten uytstaen.

6.

Indien jemant van verscheyden per-

so nen gehouwen/gesteecken / gestoten of geslagen waer / ende comt te sterven : Sal die/die hem die dootwonde heeft angedaen/alleen als een dootslager / ende die andere wegen die angedane keurbare quetsuren / arbitralick gestraft worden: Maer so het onseker waer / wie die dootwonde gedaẽ hadde/ so waer een jeder der wondinge schuldig / ende niet des dootslags/ten waer dat veele een met opset dootgeslagen hadden.

7.

So wie jemant dreygt t' ontseggen/ te branden of te vangen/dat bewijslik ware/die sal by absentie vanden Richter oock v anden gedreychden selfs/ ende van die hem solden willen helpen/ mogen angetastet/ ende voorts vanden Drost inde hachten gesettet worden / ter tijt hy sulcke ontsegginge ofte dreyge menten af doet ende verborgt/boven die breucke van vijftig olde schilden.

8.

Worde oock jemant voorvluchtig en des anderen vyant / die oirbiedig ware / inde schelinge/ daer om dat geschiede / met recht te laten erkennen / ende sijn vyant des niet doen wilde ; sal ten eeuwigen dage uytten Lande wesen gebannen. Voorbeholden daerenboven die hoogheyt haer actie/ van wegen die breucke op des selfs banniten goederen. Ende geschiede hem hierentegens eenige hulpe of bystant van wijf/ kinderen / of jemant anders / in hem te huysen of te herbergen/hoe dattet ware/die sullen gelijckfals buyten lande gelecht worden / of arbitralick gestraft na eysch vande sake.

9.

Voorts / quame jemant in des ande-

ren huys/of op sijn wehre/om hem of yemant van sijn huysgesinne te slaen/ te stoten / te snijden / of te steken / of dat hy oock een ander weg op Heeren straten of stegen hem waer nam / voorlagede / ende anvochte: Wat sodanigen anvechter geschiet/is tegens den Heere breuckeloos.

10.

Item die eenen anderen also te huys/ of op sijn wehre soect / of oock inder voorlage wondet ; heeft sijn lijf verbeurt. Sonder wondinge yets ongeboerlix andoende/verwonnen sijnde/ als recht is / sal daer an gebreuct hebben twintig olde schilden tot 's Lants behoef/ende na gelegentheyt daerenboven arbitralick gestraft wordē: Dē beangstigden ofte angevochtenen sijn actie van injurie of anders voorbeholden.

Van Vredelosen ende Soeninge te doen.

Titulus XXII.

1.

Godts lasteraers/verraders/ moordenaers/ dootslagers / met opsaete ofte voorlage / knevelers/ Brantstichters / of moortbranders / kerckenschenders/ vredebreeckers / stratenschenders / ende die eens tot eenigen plaetsen vande doot vrygekoft zijn/sullē vredeloos des Landes zijn / ende geene lantwinninge noch soene genieten tot eenigen tijden / maer nae haer misdaet anderen tot een exempel gestraft worden/ als die rechten daer van mede brengen.

2.

Item en sal niemant sijn goet ende lijf t' samen verbreucken; oock niet de man door sijn misdaet verwercken die goederen vande vrouw of sijn kinderen. Insgelijcx mede niet die vrouwe die goederen van haer man of haer kinderen.

3.

Wie een vredeloos man ofte vrouwe/ jonck of olt/ wetentlick huyset of hovet/ breect daer an voor d' eerste mael tien olde schilden/ voor die tweede mael twintig olde schilden/ ende ten derden mael dat doende / sal hy oock vredeloos zijn ende strafbaer/ als den hy/ gelijck voorsz. gehuyset ofte gehovet heeft: Die het onwetelick dede / mag hem ontschuldigen met sijnen eedt.

4.

Wie vechtender hant / uyt hevigen moede / sonder opset ofte voorlage jemant wondet / dat hy daer an sterft/ ende mettet lijf ontcomt: Die sal in 't Lant niet weder wogen comen/ noch vry geleyde genieten / ten ware dat hy mettet bloet gesoent hadde/ ende twee jaren daer na geexspireert sijnde/ byde Staten deser Provinci daerom anhielde/ ende verworve daer weder in te comen.

5.

Maer so jemant / uyt nootwehr / sonder anders 't leven te konnen beschermen/ eenen anderen/ hem bespringende/ van het leven ter doot brachte/ ofte oock door eenig schijnbaerlick ongeluck; sal gelijckfals het Lant ruymen/ ende in Jaer ende dag niet weder daer in komen/ noch oock niet daer nae / aleer hy sich ontschuldigt sal hebben / off sal

sal hem voort stellen in handen vande Justitie / ende purgeren na behoren.

6.

Wie vredeloos des landes is / sal wesen onveylig sijnes lijves/dannoch veylich sijnes goedes/ ende inden voorsz. tijt in 't Lant niet weder comen / hem die Heer oock niet soenen laten/so lange hy met sijn partye/ als het naeste bloet/ ende den erfgenamen des ontlijfden niet is verdragen/off tot dat hy den selven eene redelicke soene geboden hadde die hy willig waer te verborgen/ om binnen jaers voor die eene helfte anden langst levenden vande Ehelupden/ man off wijff/ende voor die andere an des geslagen erfgenamen te betalen; In welcken val denselven een Lantsoene geschieden mag/ende 't lant / buyten die partye / weder gegunt worden/Also dat hem darin geen letsel sal geschieden/ tot dat sijn wederpartye oerbiedig is tot een redelicke soene te verstaen/ende hy sich daer in dan te soecken maecte.

7.

Wie uyt verbolg vande Heer / alleen vredeloos des Landes gelegt is / den mag nae gelegenheyt der sakē met een behoorlicke soene 't lant weder gegunt worden om in te comen.

8.

Item niemant sal vredeloos worden/ die niet al bevorens peremtoirlick tot sijn defensie geciteert/ ende sulcken persone te wesen met sententie verclaert is/ welcke citatie an des delinquants laetste woonplaets alleen gedaen sal worden.

9.

Ende waer 't sake dat eenig persoon

 om

om gevecht / of om eenig ander misdaet / diemen hem opleyde / voorvluchtig werde / die voorvlucht maect hem schuldig vander ticht / sulx datmen hem niet vorder met getugen derf verwinnen.

Van civile / ende cleyne breucken / van Hoensprake / Vechten / &c.

Titulus XXIII.

1.

SO wie eenig Officier / hoog of leeg / Drost / Richter / Schultes / ofte haere Dienaren / in 't oeffenen haerer officien / met woorden of met wercken qualick bejegende / sonder dat sy daertoe ander oorsaken gegeven hadden / dat sal / na qualiteyt ende vereysch van saken / gestraft worden.

2.

Wie in een Erfhuys / ofte oock in ander huysen ende plaetsen / kofferen / kisten / kasten / ende dergelijcke / met 't gerichte toegezegelt / opbreect / of opendoet / buyten kennis / weeten of wille van die dat mede angaet / sal daeran breecken vijftig olde schilden / twee derdendeelen tot behoeff van de Lantschap / ende die reste / half voor den Richter / half voor de interesseerde partye / boven schaden met rechte.

3.

Op Hoogtijts dagen / Sondagen / Vast- ende Bededagen / sal een jeder sich ontholden van uyterlick werck / coophandel / venster-neringe / van bouwen / tuy-

tuyten/dorsschen/ van graven eñ ander wercken meer / van vergaderinge ende gelagen inde herbergen om eenigerhande saken wille by een peene van een olden schilt / so menig man so menig keur / die Weert dubbelt so veel als een gast te verbeuren / den vremden reysenden man buyten bescheyden/so verre hy in 't gelag niet gebonden wort.

Goris c. 5. art. 1.

4.

Waer daer op Sondagen / of op ander Bede ende Vasteldagen/van hoger Overicheit ingestelt/

jemant hoey/ofte coorn hadde buyten staen/ende dan wanckelbaer weder voor handen waer/ so sal sulcke verderffelicke wahr / met kennis ende oorlof des Richters ofte Schultes/ ingehaelt mogen worden. Marant. p. 4. dist. 16. n. num. 87. ad 91. Goris c. 5. art. 7. gl. 1. et 2.

p. 3. C. 3. feriis Rivet. ad c. 20. Exod. vers. 8. in verb. Excipie- bantur.

5.

Die een ander in toornigen gemoede

hiet liegen/ breect daeran — j. olden schilt.

Die jemant scheldet voor een dieff/booswicht/ schelm/ moordenaer / off met andere dergelijcke scheltwoorden bejegent — — iij. olde schilden.

Die een ander allso injurieert ende daer by den naem Godes misbruyct / sijn heylige wonden off Sacramenten/ ende den Injurieerden oock den bosen vyant te wenschen — — iiij. olde schilden.

Onvermindert/ vermits dese boeten / den geinjurieerden sijne actie/om die in tijts na Lantrechte te institueren. Goris 5. 2. gl. 1.

Ende by aldien een/ die eerst angesprengt is/ tot sijner ontlastinge ende defensie voorts staendes voets / sonder tijt tusschen beyden / wederom gelijcke ofte minder injuriose woorden/ retorqueerde/ sal tot kennis van 't gerichte vande breucke vry zijn.

Die

Die een ander mette vuyst slaet ofte mette hant/ sonder daer af te bloeden/ blont off blauw te worde breect j. olde schilt.
Dat hy bloet / blont of blaeuw daer af wort j½ olde schilt.
Die jemant uyt quaetheyt ter aerden werpt j. olde schilt.
Die een ander begiet met wijn / bier/ water/ of anders waer mede/in toornigen moede breeckt daer an j½. olde schilt.
Die met toyten/ potten/ kandelaers kannen/glasen/bekers/ off anders waer mede / nae jemant werpt / sonder te raken — — — j. olden schilt.
So hy daer mede jemat rakede/breect daer an v. olde schilde.
Malcanderen met vuysten te slaen / is elck j. olden schilt.
Jemant sijn baert een deels uyt te trecken/wort daer aen gebroken — — — v. olde schilden.
Jemant te bijten ende daer mede te beseere/is v. olde schilde.
Wie een mes / poeck / rappier / roer / off enig ander geweer/ stocken / staken off dergelijcken neemt off trect / off op jemant vellet/sonder te beschadigen — ij. olde schilden.
Die ee ander daer mede blont of blaeu stoot off slaet/ sonder neder te vallen/ off sonder wondinge — iij. olde schilden.
Van daer aff neder te vallen / off een gemeene slechte wondinge te ontfangen die niet keurbaer is - v. olde schilden.
Van een keurbare wondinge / na gelegentheyt van saken tot arbitrale correctie.
Welverstaende/ dat die breucken van injurien off hoensprake/ gieten / smijten/slaen ende wondingen voorsz / daer in jemant vervalt op Hoogtijts dage/ Sondagen/ende Bededagen / van hoger Overicheyt ingeset / dubbelt betaelt sullen worden / als oock van dat geschiet na der Sonnen onderganck by nachtslapender tijt / als mede van dat bedreven wort op Heeren wegen.
Item als het niet bewijslick is wie eerst oorsake tottet slaen/ smijten / of tot die wondinge gegeven heeft / sal die boete halff ende halff betaelt worden / also dat oock een gequetste per-

ste persoon den handtdadiger melden sal / of die breucke dubbelt betalen.

Item also een Richter of Schultes geholden is met twee goede mannen die wondinge van een Barbier te laten punten ende besien / of sy keurbaer is of niet : So sal die gewondede daer geen verwehringe tegen doen by de peene van — — — xx. olde schilden.

Item wie een ander gequetst/gewondet/ of geslagen hadde/ sal schuldig wesen sodanigen persoon wegen 't versuym/ meysterloon/ cost ende schaden/ na sijn qualiteit / tot kentenis van 't gerichte te betalen / by aldien partyen haer darinne onderling niet solden konnen verdragen. vide cap. omnij. Goris §. 3. gl. 2.

Item die Herbergiers / so mans als vrouwen / sullen schuldig sijn het gevecht binnen haer huysen vallende / binnen xxiiij. uren den Schultes of Richter antemelden/ by dubbelde boete / alsmede die Barbiers op gelijcke peene binnen den tijt voorschreven 't selve te denuncieren / om dat vande Schultes angeteeckent / ende den Drosten over gegeven te worden.

Voorts sullen oock die Schulten geholden sijn / eñ worden daertoe wel expresse mits desen vermaent / als op haer eedt/binnen een maent alle breucken antegeven / ende gene voor den Drosten te verdonckeren / ende selfs te beholden / wijders/ als daer toe sy van oldes sijn gerechtigt / by peene van daer over andersins arbitralickẽ gecorrigeert/ ende daer voor angesien te sullen worden.

Wanneer dannoch een breuckvellige comt aftesterven / al eer hy voor die breucke wort angesproken met rechte / so sal daermede die actie totte breucke oock wesen geperimeert of gedodet : Maer comende te sterven / na dat hy daer voor/als verhaelt/angesproken is/ ende te rechte weder geantwoort / sijn die erfgenamen van hem geholden die procedure te vervolgen / ende 't gewijsde voltedoen/ Goris ord conf. velav. c. 2. art. 6.

of anders afdragt te maken.

Die Drosten sullen / in cas van oppositie / geene groote noch cleyne breucke invorderen of executeren / dan by ordre en̄ maniere van procedure / voor des delinquants ordinaris gerichte / of daer hy die misdaet sal hebben mogen begaen / ende verwachten daerover advijs van Rechts gepromoveerden: Also dat oock die opposant / indien hy bevonden wort onrechte tegenwehr voorgenomen te hebben / gecondemneert sal worden in allen costen / ende boven dien noch in een vierendeel meer / als die boete soude hebben connen bedragen: Maer en sal geen breuckachtige / wegen eene ende deselve misdaet / tweer wegen punibel zijn.

Van bekande wondinge off misdaet / en sal die Drost of die Clagerniemant voor recht behoeven antespreken / maer sal den hantdadigen ende den genen / die met sijn selfs lijff daer toe hulper geweest ware / in 't gerichte alleen dag leggen / ende seggen / datse binnen die naeste viertien dagen sull.en moeten scheyden / of daer nae vredeloos des landes zijn

Ende daermede alle ongeregeltheyden en̄ delicten / so groot als cleyn / diemen van tijt tot tijt meer ende meer siet toenemen / te beter voorgebouwt / ende tegengestaen worden: So ordineren die Staten deser Provinci alnoch eyntlick / dat alle / so hoge als leege Officieren / Drosten / Richters / ende / Schulten / mitsgaders die Ingesetenen deser Lantschap / haer na den inholt van desen wel scherpelick sullen hebben te dragen / sonder antesien eenige contrarie gewoonten / municipale of speciale geschreven rechten / daermede haer eenige heerlickheidē / Kerspelen of Schultampten in Sallandt / Twenthe / of oock in 't Quartier van Vollenhove / alleens waer dat zijn mag / in 't betalen vande breucken duslange mogen hebben beholpen: Also dat dieselve al te samen hiermede worden verclaert ende gehol=

geholden/voor nul/crachteloos/ eñ van geener weerden. Daer oock deser Lantschaps Ingesetenen buyten in andere Provincien mogten comen te delinqueren/ ende aldaer meerder breucke moesten betalen/ als sy hier binnen landes schuldig zijn/sullen alsdan die Ingesetenen van sodanigen Quartier/ hier in Over-Yssel breuckvellig ende strafbaer zijnde/ gelijcke meerder breucke moeten betalen/ als die Ingesetenen van hier/ daer optebrengen geholden zijn.

Van Lehensaken ende hoe men in Lehensaken sal procederen.

Titulus XXIV.

1.

Om die costen over Lehenprocessen/ tot dienst van partyen/te mitigeren/ ende op die proceduren daerin/behoorlicke ordre te stellen/ sullen voortaen die processen angevangen/ beschreven/ ende geeyndigt worden in manieren als volgt.

2.

Anvancklick sal die Anlegger/na dat hy beleent sal wesen/ eenen Man-dag anden Stadtholder/ wiens plaetse voor alnoch die ordinaris Gedeputeerde Staten representeren/ by requeste versoecken/ waer in hy int kortste sijn actie grondelic uytdrucken ende claerlic verhalen sal.

3.

Welcke requeste copielick/nessens des

Statholders brief/ daer in partyen een vrientlicken dag geprefigeert sal sijn/ doer den gesworen bode/ die altijt die weerte moet dragen/ beclaegden toegeschict sal worden : Ende sullen partyen op den voorschreven dag / ter plaetsen / daert den Statholder ofte Onderlehenheer binnen Landes sal ordineren/sich by malcanderen voegen/ om so veel mogelick in vrientschap sich te vergelijcken ende accommoderen.

Tegens welcken dag die Statholder of Lehenheer vijf mannen van Lehen door sijn bode sal verschrijven/of verdragen/om te ondersoecken/ of hy / ten overstaen van deselve Lehenmannen/ die partyen inder goede soude konnen verdragen.

5.

Indien alsdan die vrientlicheit ontstonde/ eñ die Anlegger evenseer tot een Mandag / rechtens te plegen / anhielde / so sal die Statholder of Leenheer den Verweerder/ met een weete/ d' intentie des Anleggers inholdende/ an sijn woonstede / of oock voorhoofts verdagen / om over ses weecken ter gewoontlicker of gebeurlicker plaetsen te compareren/ om des Anleggers eysch ende conclusie te anhooren/ dewelcke ten dage dienende/ voorden Lehenheer/ hebbende die banck geheget met vier vasallen / gedaen eñ overgegeven sal worden.

6.

Ende sal sulcke citatie ofte dagesbrief/ neffens des Statholders / nu des Griffiers/ upt name der Gedeputeerden / ende in subalterne lehenen des onderlehenheeren/ noch by twee mannen verzegelt ende onderteec-

kent

kent zijn/oock copielick / wie insgelijx het exploict van deselve / na de relatie des bodens / byden Anlegger bygebragt/ ende ad acta geregistreert worden. Idem in Gelria, Sand. 3. c. 4. n. 42 in fin.

7.

Ten dage van ansprake/sal d' eyscher voor al/ voor oncosten des lehenprocesses / ende wes daer an dependeert / genoegsame borge stellen / ofte oock / so het na der saken wichticheit ende importantie nodig sijn mogte/die costen ende anders van tijt tot tijt namptiseren: Ten ware die Lehenheer / op 't versoeck van partyen / die costen wilde verschieten / ende drie penningen tegen twee / nae uytdragt vande sake/ daer voor weder ontfangen. Vid. Sand. 3. c. 4. n. 26. ubi varias quaestiones huc pertinentes persequitur.

8.

Borge gestelt/of namptissement / als voorschreven/ geschiet zijnde / sal d' Anlegger in persone/ of door sijnen volmachtigen/ by tweer Lehenmannen verzegelinge ende onderteeckeninge geconstitueert / sijn schriftelicken eysch met by hebbenden schijn ende beschept voor den Lehenheer ende anwesende vier Lehenmannen mogen inleggen. Sand. 3. c. 4. n. 31. Feudist. ad tit. 22. §. ult. lib. 1. feudor.

9.

Die verweerder sal vanden voorschreven eysch copie / ende termijn van gelijcke ses weecken genieten/ende gelijcvals/indien d' Anlegger dat versochte/voor de inlage van sijn hebbende exceptien of antwoort / alles an sijner sijde te verborgen geholden wesen/ende sulx ter presentie van vier Lehenmannen. descendit ex tit. 22. §. ult.

10.

Gelijck van volgens alle termijnen van Replijcq/Duplijcq/Straffe / ende Contrastraffe / van ses weecken tot ses weecken / sullen lopen / ten waer dat der saken nootdruft ende wichticheit langer uptstel of verdinge vereyschede: Twelck sal staen tot discretie vanden Lehenheer ende twee mannen van lehene. Sand. d. c. 4. n. 21. et seq. et n. 37 &c.

11.

Tot vermijdinge van costen salmen tot die terminen van Replijcq/ Duplijcq / ende so volgens niet meer als twee Lehenmannen verschrijven/ die oock alle incidenten voorvallende/totter sententien exclups/ alleen/ ofte na gelegentheit der saken/ met advys van rechtsgeleerdē/ der Lehenen van Over-Yssel ten besten kundig/ sullen decideren / Sonder op die van oldes gewoontlicke solenniteiten / ter saken niet doende / regard te nemen / als oock niet op de complementen vande ordelen ende dergelijcke formaliteiten meer.

Sand. d. c. 4. n. 33. in fin.

12.

Het Proces in maten voorverhaelt gefourneert welende/ sullen sevē/ of na gelegentheit der sakē/ negen of twaelf onpartijdige Vasallen pares curiæ, of by gebreck derselver / eenige andere bequame eñ ervarene Over-Ysselsche Lehenmannen/ ter saken geciteert / eñ verschreven worden/ om na prestatie des gewoontlicken eedts/ tot nominatie eenes ordeel dragers te treden / diewelcke sich op het spoedigste binnen seeckeren tijt met onpartijdige binnenlantsche Rechtsgeleerden sal beleren / om na weder inbrenginge desselven ordeels / door den Lehenheer ende Lehenman-

13. 14. Cur hec salaria certa, cur a litigantibus solvantur, an augeri et diminui possint ... D. Zypae. not. tit. d. sport. et tit. d. dignitat. ... ad c. cum ab o[mni], x. d. vit. et hon. erit

mannen het proces in presentie van partyen geopent / ende van deselve partyen geagnosceert te worden. Ende sal daer na met goede ordre getreden worden tot lecture aller stucken / schriftuuren / ende bewijsdommen / als oock der geschepten advijsen ende beleringen: Daeran dannoch die Lehenbancke niet sal wesen verbonden / Maer sullen die Mannen van Lehene / sulx inder saken adviseren / decreteren ende sententieren / als sy in goeder conscientie verstaen ende bevinden sullen / nae den Lehenrechte van Over-Yssel te behoren.

13.

Jeder persoon / over 't proces besoignerende / ende van buyten comende / sal 'sdaegs genieten acht Carolus guldens / eñ die in loco zijn / vier gelicke guldens. Hierenboven te rekenen twee dagen voor uyt / ende weder t' huys te comen / sonder eenige meer of andere costen van wegen dienaers / vrachten / peerden / of dergelijcke te rekenen: Mits dat oock alsdan die Vasallen het proces / daer over sy beroepen ende versocht zijn / sonder traineringe ende vorder uytstel peremptoirlick sullen afdoen ende beslichten.

De honorariis vide Sand. 3. c. 5. n. 16.

14.

Ende sal die Statholder / nu ter tijt alnoch d' ordinaris Gedeputeerden / des daegs hebben dubbelt gelt / tot sestien Carolus guldens / eñ een Onder-lehenheer acht Carolus guldens / den Lehenschrijver in loco vier Carolus guldens / anders oock acht guldens / den Lehenbode eenen daler addertig stuy: sonder dat die Lehenschrijver / Lehenbode / of Volmechtigers oock Lehenmannen behoeven te zijn.

15.

Die getuygen / so jemant in lehensaken

ken wilde gebruycken / salmen / tot verhoeding van costen / voor derselver ordinaris Richter met dagseggen / ofte elders by arrest / mogen doen verhooren ende examineren / in forme ende maniere / als hier voor inden titul van condtschappen te beleyden is gestatueert ende verhaelt.

16.

Vande hoge Lehenbancke salmen niet mogen appelleren / ofte revisie genieten van sententien / so daer gewesen zijn / maer van sententiē ofte vonnissen vande onder-lehnheeren uytgesproken / salmen binnen tien dagen beroep doen ofte appellatie interponeren mogen.

17.

Maer / daer van sulcke sententien / van die onder lehenheeren met haer Vasallen uytgesproken niet geappelleert worde / of die geinterponeerde appellatie desert viel / so sullen dieselve ordeelen voort datelick ter executie gestelt worden.

18.

Indien het oock geviel datter questie errese / over een goet twelck d'een partye lehen / maer d'ander sustineerde eygelick te wesen: So sal sodanige questie eerst voor den dagelixen Richter geventileert eñ beslichtet worden; Ende so dan bevonden worde dattet goet lehenroerich ware / sal die sake ande Lehenbancke gerenvoijeert worden.

19.

Die saken / nopende die possessie van lehengoederen inde Provinci / sullen nergens anders als voor den Drosten / daer onder / ofte in welckes anbevolen Drost-

ampt

...mpt alsulcke Lehenen gelegen zijn / rechthangig ende uyt-...ndig gemaeckt worden.

20.

Item so lange eenige allodiale goede-...en voorhanden zijn/eñ te becomen / mag men niet op vluys ...f op vruchten vande Lehengoederen/so lange die niet vande ...ront gesepareert zijn / veel weyniger opte Lehengoederen ...lfs procederen / voor eenig achterwesen; Ten ware dat je-...mant behoorlick voor den Lehenheer uyt een lehengoet ge-...estet ware.

Geen Lehenheer sal voortan consent ...f octroy verleenen / om voor den dagelixen Richter op ...ehengoederen te procederen/sonder eerst die partye advers ...aer toe geciteert/ende sommeerlic gehoort te hebben.

Van Successie der Lehengoederen.

Titulus XXV.

I.

SO iemant vermeende tot een Lehen-goet gerechtigt te wesen / sal sich met den Lehengoede ...moeten belehenen laten ende den gewoontlicken eedt presta-...en/ ende sal die Lehenheer tot dese belehninge niemant hin-...erlick wesen / Ende by so verre die Onder-lehenheer sulx ...erweygerde/sal sich byden Overlehen-heer vervoegen/ en-...e behulpelick addresseren mogen.

2.

Alle belehningen sullen ghesschieden ...n overstaen van twee Lehenmannẽ/voorbe-holt des Leen-...eers ende eenes jederen gerechticheit / Ende moeten die ac-...n by de respective Lehenheeren bezegelt ende onderteec-...ent worden.

Hodie minorennes, aliiq qui ob vitium animi, corporis, vel sexum domino servire nequeunt feudi tamen capaces sunt, modo fidelitatis juramentum, aliaq obsequia p vicarios aut substitutos praestent, Grot. intr. 2. 41. n. 47. Gudel. d. feud. p. 2. c. 2. n. 9. Freder. Sand. d. feud. tr. 1. tit. 3. c. 1. §. 1. n. 9.

3.

Alle werletlicke vrouspersonen / als oock minderjarige mans personen / willende sich laten belehnen/mogen niet anders als onder die hulderschap van een voljarige manspersone beleent worden/ter tijt die minderjarige tot sijn volle jaren sal zijn gecomen/die alsdan huldt ende eedt met lediger hant doen sal

4.

Vd. Gudel. p. 2. c. 7. n. 10. Libera et a servitiis immunia sunt et sec. feuda. Grot. intrad. 2. 41. Radclant. dec. 125. n. 22.

Daer het gebeurde dat een hulder/ belehent zijnde/ ten behoef van een geestlick / armen / of gasthuys / voorts van andere Collegien/ Steden ende plaetsen/ quame te overlijden / so is men geholden binnen jaer en dag eenen anderen hulder te stellen / ende het lehen van nieuws te recognosceren/ende te verheergewaden.

5.

Maer so die hulder der wereltlicke vrouwspersone te overlijden quame / sullen dieselve in tijt voorschreven wel eenen hulder mogen stellen/dannoch ongeholden zijn haer lehen op 't nieuwe te verheergewaden.

6.

Voor een ordinaris heergewade salmen betalen achtien Carolus guldens/achtien stuy: te verdeelen naer older gewoonte / voor den Lehenheer / Segel/ Lehenmannen/Lehengriffier/Clercquen/eñ Deurwaerder.

7.

Ende sullen die gene/ die enige onderhoerige of achter lehenen van ons te lehen zijn hebbende/hare Vasallen met geen hoger heergewaden noch gerechtichheit beswaren / als wy of onse Statholder van sodane selfs ontfangen.

Wanneer

...loniam, temerariam negligentiam, aut infeudationem, aut similes casus graves et feudum amittit, Grot. intr. 2. 43. 4. Gudel. d. feud. 5. c. 1. in fin. Maynard. 6. deus. 53.

8.

Wanneer een lehenman sterft / so sal die lehenvolger dat lehen binnen jaer ende dag ontfangen/ onder daertoe staende hulde / heergewade eñ andere gerechticheit: Dede hy binnen den voorschreven tijt sulx niet / salmen hem peremptoirlick by verlies van sijn lehen / om sulx alnoch te doẽ / citeren / Bleve hy dan des evenwel in gebreke / den tijt van ses weecken / na d' insinuatie vande verdaginge ofte citatie: So sal hy verbeurt hebben een dubbelt heergewade / Daer na hy ten anderdenmael sal worden geciteert / ende so hy dan weder in ses weken nae die insinuatie in gebreecke ofte suymachtig bleve / so sal hy sijn lehen verbeurt / ende verloren hebben.

9.

Na Over-Ysselschen lehenrechte / erft ende succedeert dat lehen op 't oltste kint / die soon voor de dochter / mits dat d' oltste / daer op dat lehen versterft / geholden is het ander kint / ofte kinderen / den derden voet des lehengoedes te veroorsaten / of verstoringe te doen met gerede penningen / ofte andere allodiale ende eygelicke goederen / voor so veel het derdepart van 't Lehengoet alsdan weerdig is / tot estimatie ende prisatie des verstant hebbende onpartydige luyden / by partyen ten wedersijden te verkiesen / of tot keur vanden gerichte / daer onder 't selve is gelegen / ofte oock met believen ende kennis des Lehenheeren / tot keur ende optie vande jonger kinderen / sonder dat van dese derde portie d' oltste yets mag participeren ofte genieten.

Mattz. d. succ. auctar. t. 59.

na Zutph. sal ... maecken ... storinge dog qua ad ... tantum.

Hodie solus primogenitus in feudo succ. ... agnatis seu ... edit. 15... ... Deus. 125. n. 26. Sand. in consuet. feud. ... 2. c. 10. n. 10. Gud. Pag. 415. n. ...

10.

Die veroorsattinge sal bevordert moeten worden actione personali opten Lehenvolger voor den dagelijxen Richter.

Inde

11.

Inde transversael ofte sijdtlinie valt oock dat lehen opten naesten inden bloede / vander sijde hercomende / daer dat lehen afgecomen is / uytgesloten die opstijgende olderlicke linie/ende die mans persone sal gaen voor die vrouwpersone.

12.

Maer / waer daer oock een vrouwspersone / die naerder inden bloede ware dan eenig manspersone/die sal oock die naeste tottet lehen wesen/sonder dat inde sijdtlinie eenige veroorsatinge plaetse hebben sal.

13.

So wie een angecoft lehen met doode ontruymt / sal 't selve inde afdalende ende descendente linie/ voor de eerste reyse / deylbaer sijn : Staende niettemin tot keur des Lehenvolgers/het Lehengoet inde deilinge te laten comen / of so vele penningen daer voor uyttekeeren / als het dan / ten tijde der scheydinge / weerdig zijn mogte / sonder eenig vordel of prerogatif daer van te genieten.

14.

Maer een Lehengoet inde collaterale ofte sijdtlinie angecoft/ofte by Testamente/donatie/inter vivos, of andersins geacquireert / sal succederen in solidum, sonder eenige verstoringe van penningen/ opden naesten inden bloede : Welteverstane / dat by gebreck van descendenten/sodanen angecoften ofte geacquireerden Lehengoet niede sal mogen vererven opte olderen/ Vader ende Moeder/ also dat/sy beyde levende / die Vader sal hebben dat Lehengoet / ende daervan die Moeder genieten die halve weerdye ofte andere goederen daer voor genoeg sijnde.

Van angecofte Lehnen by staenden houwelick / daer geen geboorte naebleeff/ salmen nae 't overlijden des mans ofte vrouwen / derselver vrouwen of te haeren Erfgenamen / an gelt / erfnisse of andere goederen daervoor so veel uytkieren/ als het lehen / ten tijde van des mans ofte vrouwen overlijden / bevonden wort weerdig te sijn/ maer het Lehen sal byden man ofte sijnen erfgenamen verblijven.

16.

Een sohn mag sijnes Vaders lehen-goet niet beholden/ende die eygelicke goederen verlaten / gelijck oock niet een dochter by gebreck van soons.

17.

So mag oock een Bastaert ofte natuerlicke / van sijn moeder geen lehen-goet erven: dan wort geenemael na lehen-rechte daervan geexcludeert.

18.

Een vasal ofte Lehenman mag van sijne Lehengoederen wel disponeren/op den genen die 't hem blieft / met consent van sijnen Lehenheeren / ende anders niet.

19.

Maer so het gebeurde dat jemant octroy erholden hadde / om van sijn Lehengoederen te disponeren / ofte testament te maken / ende in sijn dispositie / van substitutien ofte fideicommissen verhaelde : So sal alsulcke makinge / tot faveur en erholdinge van deselve / so wel vanden eersten als vorderen graed gedaen / voor bestendig gehouden/ende geconfirmeert worden.

20.

Niemant is geholden weder inte brengen die Lehengoederen/ die hem van sijn Vader ofte Moeder ten houwelicke/ ofte by hylickvoorwaerden medegegeven zijn/ ten ware dat sulx expresselick byde hylickbrieven geconditioneert ende bevoorwaert ware.

21.

Ende of wel in Lehengoederen het recht van representatie geen plaetse heeft/ so sullen niettemin die kints kinderen/ wegen haer verstorven Olderen/ inden derden voet of bestorringe/ met die Oomen ofte Moeyen intreden ende concurreren.

§. 22. Hodie feudum culpa vasalli amissum, non ejusdem agnatis, sed fisco cedit, Gudel. p. 5. c. 4. n. 14. Christ. 1. dec. 395 n. 7. Sand. d. feud. 2. tit. 1. cap. ult. n. 9.

22.

Wie sijn Lehengoet/ wetende dattet Lehengoet was/ sonder des Lehenheeren consent ofte believen sich onderstonde te alieneren/ te vercopen/ te splitteren ofte te belasten/ende binnen ses weecken sulx den Lehenheer niet wilde bekennen/ die solde dat Lehen verbeuren eñ verliesen: Doch also/ dat die Leenheer hem dan daermede niet sal berijcken/maer tegens gebeurlicke recognitie den naesten inden bloede nae lehenrechte daer mede wederom beneficierē ende investieren: Welverstaende dannoch/ dat het selve alleen plaetse heeft/ ende effect sorteert/so wanneer door sodane alienatie ofte splitteringe die re-ele possesse getransfereert/ ende ingeruymt is. Voorbeholtlick dat sulx by hylickvoorwaerden ende Maegschedinge sal mogen geschieden/ mits dat die possidenten binnen jaer eñ dag sich daermede sullen laten investieren of belehenen. Indien sulx niet en geschiede/ sullen sy in dubbelt heergewaed vervallen/blijvende evenwel die cessie/gifte/ofte divisie in voller weerden/eñ onvercortet.

In feudis hereditariis alienatio et hypothecatio hodie ab ipso feudi domino impediri nequit, modo nova investitura fiat coram Vicario et paribus Curiae. Gudel. p. 4. c. 6. n. 16. d. feud. Sand. tr. 2. tit. 2. c. 1. n. 7. 8. Grot. lib. 2. p. 42. n. 7. 10. Boer. ad cons. Bitur. tit. 4. §. 1. Christin. 1. dec. 268. n. 6. Quam investituram si petere omiserit, non tamen ob id feudo cadit vasallus, sed negligentia duplici laudemio redimi solet, Neostr. c. ult. n. 6. Grot. 2. p. 91. n. 66. et Cons. part. 43. n. 6. Sand. tr. 2. tit. 1. c. 3. n. 7. et c. 5. n. 8.

23.

Een Vasal of Lehenman mag tegen enen anderen het Lehengoet met een derdendeel van hon- dert jaren wel prescriberen / maer tegens den Lehenheer sal van nu voortan geen prescriptie vallen als van hondert jaren. Discrepant mores Gelriae, qui plurium annorum spatium admittunt, Gor. adv. c. 24. n. 42. Late hic Rosent. synops. feudal. c. 6. concl. 82. quem omnino vide. Adde Sand. d. feud. tr. 2. tit. 1. c. 1. n. 2. 3. 4.

24.

Angesien oock inde verzegelinge van renten uyt Leengoederen / gemeenlick den tijt van ses jaren gestelt ende geoctroyeert wort / Ende dannoch dickwijls gebeurt/dat die Rentgever / nae ommeganck ofte expiratie derselver jaren/ geen nieuw consent ofte naerder approbatie requireert/dan des doer malitie ofte versuymenisse in gebre- ke blijft : So sal sulx den upthebber niet mogen prejudicie- ren / ende den transportant die sodane rente uyt sijn Lehen- goet verschreven ende vercoft heeft / door sijn versuymenisse den Leenheeren verboeren/van jeder hondert goltgul. hooft summe/drie goltgul. ende sulx alle ses jaren / so lange hy geen nieuw consent vanden Lehenheer impetreert.

Van Hoff-gerichte/ Hoff-horige ende Thinsgoederen.

Vide Gudel. d. jur. nov. l. 5. vers. notandum Goris adv. 3. c. 13. Hyppol. Bioncass. et Fred. Husan. d. serv. et famul. Guid. Pap. dec. 217. et 472.

Titulus XXVI.

1.

HEt hoff-gerichte becledet die Hoff-richter of Hoff-meyer/ opten hoff / ofte binnen landes plaetsen daer't hem best gelegen is/met twee Coornoten des haves in de echte zijnde / over alle sijn hoff of huysgeno- ten/hoff-horige goederen ende saken. Die ordeelen worden beradet an eenen hoff-horien desselven haves. Dat appel

gaet

gaet vande hoven inde Twenthe an den hoff tot Oitmersſum/ende van daer anden hoff van Colmeſchate tot Deventer/ſonder eenige wijdere provocatie of appellatie.

2.

In hoff horige ſaken mag men volſtaen met procuratien/gerichtlick op jemant gepaſſeert/ ſonder dat gerequireert wort/ dat ſulx preciſe moet geſchieden voor den Hoff-richter eñ hofgenoten/ ofte dat oock die Volmachtiger mede een hoff-genote of inde echte zy.

3.

V. de d'advijs n. 3. Alle hoff-horige goederen / die buyten d'echte door eenen hulder worden gepoſſideert ende beſeten/ ſullen ſo wel in linea deſcendenti, als collaterali, gelijckelick gedeelt worden / ende als allodiael eygelick goet ſuccederen/ ende ſonder eenige prerogatif of voordeel byden oltſten te genieten.

4.

V. de d'advijs n. 25. Gene hoff-horige goederen ſullen anders dan voor den Hoff-richter eñ twee Hoff-genoten veralieneert/ by teſtamente vergeven/opgedragen / off beſwaert mogen worden/ſonder onderſcheit te maken/ off deſelve goederen inde echte/of door eenen hulder beſeten worden.

5.

Hofhorige luyden mogen oock haer hofhorige goederen an geen anderen vercopen/ als anden naeſten inden bloede tot inden derden graet.

6.

Hofhorige luyden / ſy ſijn dan Hofvrijen/Camerlingen/of Hofeygen/mogen malcanderen niet laden ofte beſpreken voor eenig ander Gerichte / als voor haeren gebeurlicken Hofmeijer / by verbeurte van een olden ſchilt,

hilt/tot proufijt des Hofmeijers/eñ daerenboven het recht
f te doen ende te verlaten.

7.

Een Hofhorig St. Martens man
f vrouwe / mag na older gewoonte vrye goederen besitten/
naer sodanige goederen mogen van vrye luyden in eygen=
om niet beheert worden.

8.

Van dese St. Martens goederen/
ichtet ter eerster instantie die Schultes/daer onder het selve
oet gelegen is/eñ wort vande sententien geappelleert anden
entmeyster des Landes van Vollenhove / als Hofrichter/
ie welcke daer in wijst ende claert / met toe doen van twaelf
eyen St. Martens Hofhorige luyden eñ geerfden / acht
an Giethoorn / vier van Onna/ ende uytte Westwijck by
Steenwijck / sonder dat daerna wijdere claringe ofte appel=
atie gestadet wort.

9.

In personele actien / over die summa
van hondert goltgulden/ als oock in re-ele actien van renten
off penningen/ behoorlick op St Martens goederen gelecht/
ende daer uyt verschreven / sal die appellatie geschieden ter
Claringen van Ridderschap ende Steden/Ende die Schul=
tes / off 't Gerichte / daer onder sy geseten zijn/ berichter alle
haere schelingen : Wtbesondert pant-wehringen/ ende dat
an 't hoogste draegt/ sal gelegt worden tot Vollenhove voor
den Droste.

10

Belangende die alienatien van ver=
gevinge by Testamente / of ander uyterste wille / van ver=
copinge ende beswaernisse van Thins ende Hofhorige goe=

deren/ dieselve sullen geschieden voor den genen / daer onder sy resorteren/off/met desselfs speciael consent ẽn octroy/ voor eenig ander gerichte; Sullende oock/ daer eenige dispositien sonder voorgaende consent gemaect mogten zijn/ naderhant geratificeert mogen worden.

Van Marckengerichte.

Titulus XXVII.

I.

MArcken gerichte sittet die Marckẽrichter of Holtrichter in de Marcken / met den samptlicken erfgenamen / ende bysitters / in Marckensaken ende over die Bouren nae haer willekeuren.

2.

Maer so iemant vermeende verongerechtet / of beswaert te wesen tegens sijn olde possessie / die mag sijn clachte ofte actie by requeste anden Drost derselver plaetse institueren/ ende vervolgen/ ofte an Ons als Staten des Landes remonstreren ende int werck stellen.

Register van de Titulen des eersten deels der Landtrechten van Over-Yssel.

Vande Drosten/ Richters of Schulten/ Coornoten/ Gerichtschrijvers/ Panders ende gerichtsdienaers. Tit.1.pag.1.
Van Advocaten/ Procureurs/ ende Volmachten. Tit.2.pag.5.
Van uptheimsche Gerichte eñ borge te stellen. Tit:3.pag.11.
Vã inganc des Rechtens/hoe mẽ 't recht beginnẽ sal. Tit:4.pag.13.
Van Arrest ofte Besate. Tit:5.pag.15.
Van Pandinge. Tit:6.pag.20.
Van Athmalinge ofte Pandinge anden gront. Tit:7.pag.24.
Van Inleidinge. Tit:8.pag.20.
Hoe/ende op wat tijt men die Bancke sal spannen/ ende recht sitten. Tit:9.pag.29.
Hoemen vorder voor den Gerichte procederen sal/ ende exceptien proponeren. Tit:10.pag.31.
Van Reconventie ende Compensatie. Tit.11.pag.36.
Van Contumacie ofte versteck. Tit:12.pag.36.
Van Condtschappen te beleiden. Tit:13.pag.40.
Van bewijs door brieven/ boecken/ registers/ extracten ende copien. Tit.14.pag.45.
Van Possessoir saken. Tit:15.pag.46.
Van Rescripten ende Attentaten. Tit:16.pag.49.
Van in die Processen te concluderen/ ende van die beleeringe der selver. Tit:17.pag.49.
Van Compromissen. Tit.18.pag.52.
Van Appel ende Beroep in des Landes Claringe. Tit:19.Pag.55.
Van die hooge Bancke / wie daer voor geladet of verdagvaert worden/ende vande Claeringe. Tit.20.pag.60.
Van executie van sententien ende van Brieven Requisitoriael. Tit:21.pag.63.
Van Gerichts costen/ declaratie/ diminutie ende taxatie. Item van ander Salaris/ Vacatien/&c. Tit.22.pag.70.

Register vande Titulen des tweeden deels.

Van den Houwelicken Staet. Tit:1.pag.1.
Van Hylixvorwaerden ende gemeenschap der goederen tusschen Echte luyen. Tit:2.pag.7.

Van

Van Lijftucht. Tit:3.pag.13.
Van onmondigen ende Mombaren. Tit:4.pag.17.
Van Testamenten. Tit:5.pag.23.
Van Successien ofte Vererbinge ab intestato. / Tit:6.pag.28.
Van Beneficie van inventaris. Tit:7.pag.32.
Van Coop ende Vercoop/Opdragten/Waeringe ende Naercoop. Tit:8.pag.36.
Van Huyringe ofte Pachtinge. Tit:9.pag.43.
Van Præscriptie ofte Verjaringe. Tit.10.pag.50.
Van Redemptie ende aflosse van botter/koorn/turff / renten/ &c: Tit:11.pag.52.
Van Borgtocht. Tit:12.pag.58.
Van depost/ofte gevinge in bewahr eñ Masschappie. Tit:13.pa.61.
Van scheidinge van gemene goederen / ende hoe men deselve gebruycken sal. Tit:14.pag.64.
Van een onrechten anvanck/eñ van verbijstert goet. Tit:15.pag.67.
Van Nootwege/Tuynen/Vredinge/Veltschade ende Lantscheidinge. Tit:16.pag.96.
Van Thintrecht / ende hoemen eenen Thientheere eyschen sal. Tit:17.pag.73.
Van Injurien. Tit.18.pag.73.
Van wie men sal mogen gevangen nemen/van Houren / Dieven Dieverye/Overspel/ Bloetschande ende deselve te straffen. Tit: 19.pag.75.
Van Meyn-eedt ende straffe van dien. Tit:20.pag.79.
Van Dootslagen ende andere misdaden / van dreygen te branden/ van vangen ende eenen anderen viant te worden/ jemant in zijn huys te vallen/voorlagen/&c: Tit:21.pag.80.
Van Vredelosen/ende soeninge te doen. Tit.22.pag.83.
Van Civile ende cleine breucken/van Hoonsprake/Vechten/ &c: Tit:23.pag.86.
Van Lehensaken / ende hoemen in Lehensaken sal procederen. Tit:24.pag.91.
Van Successie der Lehengoederen. Tit:25.pag.97.
Van Hoff-gerichte/Hoff-horige eñ Thins goederē. Tit:26.pag.103.
Van Marcken Gerichte. Tit:27.pag.106.

FINIS

Actor seqtz forum rei. Styrer. p. 1. c. 1. obs. 5. quae vide.
Rasura, an reddat scripturam suspectam Styrer. 1. 3. obs. 1. n. 20 &c.
Fuga quatenus quem suspectum reddat Styrer. 1. 5. 4.
Iudex an secundum conscientiam, an vero secundum allegata et probata iudicare debeat, Styrer. 1. 8. 2.
Filius et quatenus una persona censeantur, et quatenus filius rerum paternarum dorg Styrer. 1. 9. 1.
Thesaurus inventus cui aegrat: Styrer. 1. 10. 6.
Renuncians omni iuris ac legum auxilio, quibus beneficijs reminciatr illigatz Styrer. 1. 12. 3.
Princeps an obligetur ex contractu cum subdito inito, 2. 9. 1.
Sacra scriptura an, et quatenus ad decisionem causarum allegari valeat 2. 10. 1.

Cui favet juris præsumtio, probatio eo magis contra eum arctius et perfecta requiritur. Masc. vol. 1. concl. 36. num. 27 et seq.

Omnis ager præsumitur esse liber, ideoq. asserenti fundum feudalem aut decimalem esse incumbit probatio Myns. 5 obs. 25 num. 1. Gail. 2 observ. 69. num. 4. Menoch. lib. 3. præsumt. 9. num. 2. Carpz. J. P. F. part. 1. const. 27 num. 1 et seq.

Si testibus multum variantibus nulla fides sit attribuenda Carpz. Proc. jur. tit. 3. art. 13 num. 4 et seq. Quanto minus credendum erit testibus sibi invicem contrariis Perez. ad tit. C. de testib. num. 3. Grotius tract. de testib. num. 344 in terminis autem Wurmbser. tit. 10. observ. 25 num. 3 et seqq.

Non obstat Myns. 2 observ. 86. num. 4 et seqq. Quia ibi agit de testimoniis in causis diversis, aliisq. in instantiis productis.

Ordio litis quis potius paciscitur, et ad redimendam vexam, quam ob conscientiam criminis, et qui redimit vexam non fatetur sed tantum nititur evadere judicium Gail. observ. 103 num. 3. Brunnem. ad l. 18 C. Ex quib. caus. infam. Et Mev. part. 1. decis. 223 in not. ibidemque alleg. Imo pecuniam extortam alter restituere cogitur. l. 1 D. De calumn.
Confessio extrajudicialis, duobus testib. licet idoneis probata, saltem pro praesumtiva seu semiplena probatione habetur, quae ad condemnandum non sufficit. Marant in Specul. aur. part. 6. De confess. num. 2.
Paciscens ante coeptum seu inchoatum judicium nunquam habetur pro confesso Wesenbec. ad tit. D. De his qui notantur infam. num. 5. Vinn. De Transact. cap. 7. num. 24. ibid. alleg.
Quae confessio ad condemnandum sit sufficiens vid. Mascard. De prob. vol. 1 concl. 344 num. 7. et concl. 341 n. 24. Trentacinq. 2. var. resol. tit. De confess. num. 3.

ad hoc, ut confessio noceat, requiritur, ut sit facta ex certa scientia, cum deliberatione et non perfunctorie Menoch. lib. 3. præsumt. 91. num. 43. Surd. cons. 151. num. 41.
Simplex enim confessio non efficit, rem esse feudalem aut decimalem Menoch. d. præs. 91. n. 2 et lib. 2. consil. 191 num. 52 et seqq.

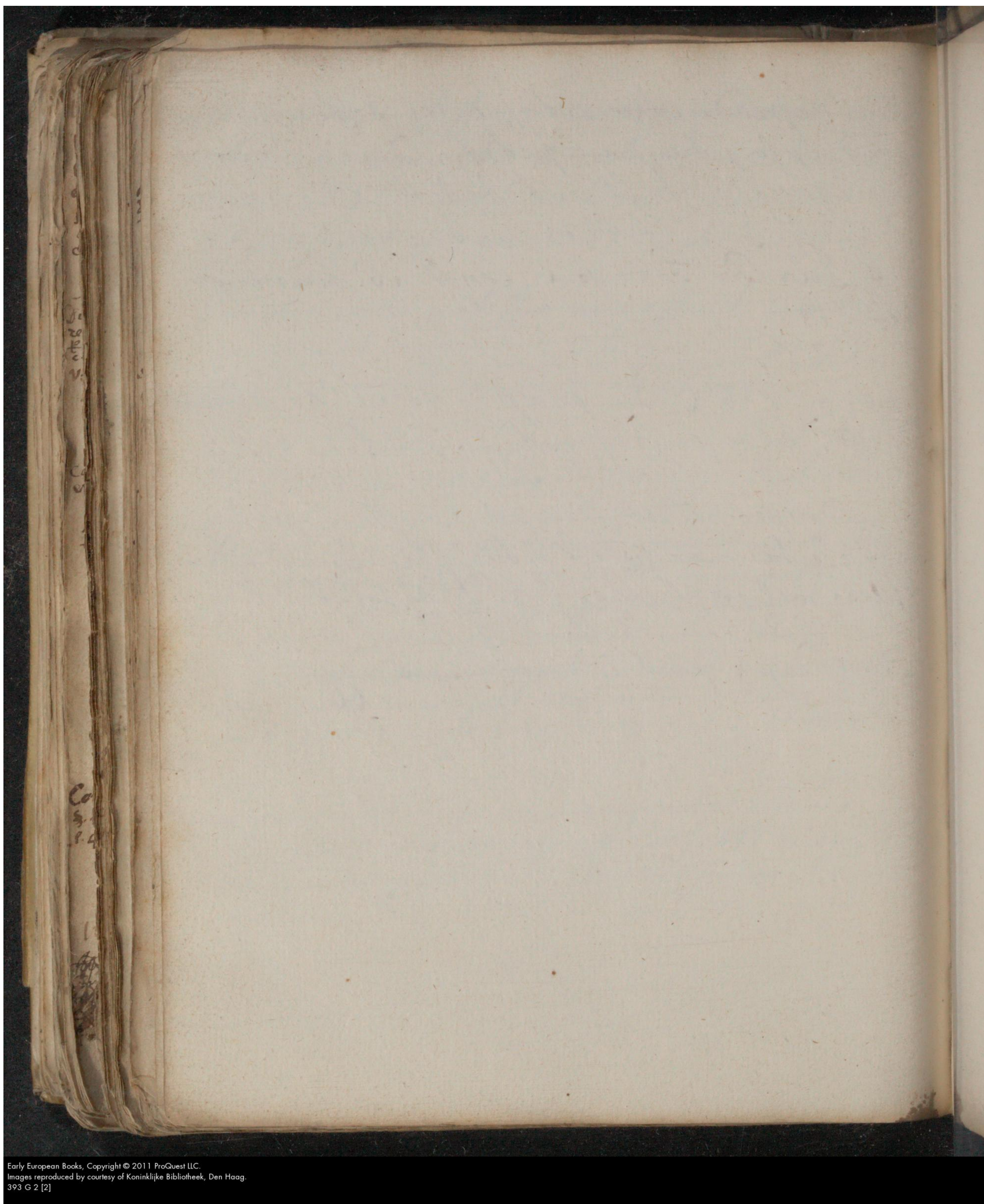
Pacta et conventiones stricti sunt juris, et strictam recipiunt interpretationem, adeo ut ad alias res aut personas non extendantur, quam quæ pactis aut conventionibus sunt comprehensæ. Cum res inter alios acta, aliis nec prodesse nec nocere possit, etiamsi juramento esset confirmata. l. 1. §. 1. D. de transact. l. 3 C. eod. l. 24 C. de pact. Consult. en Adv. van Holl. part. 1. consult. 229. num. 1 et seqq. Carpz. J.P.F. part. 2. constit. 29. num. 1 et 2. et alleg.

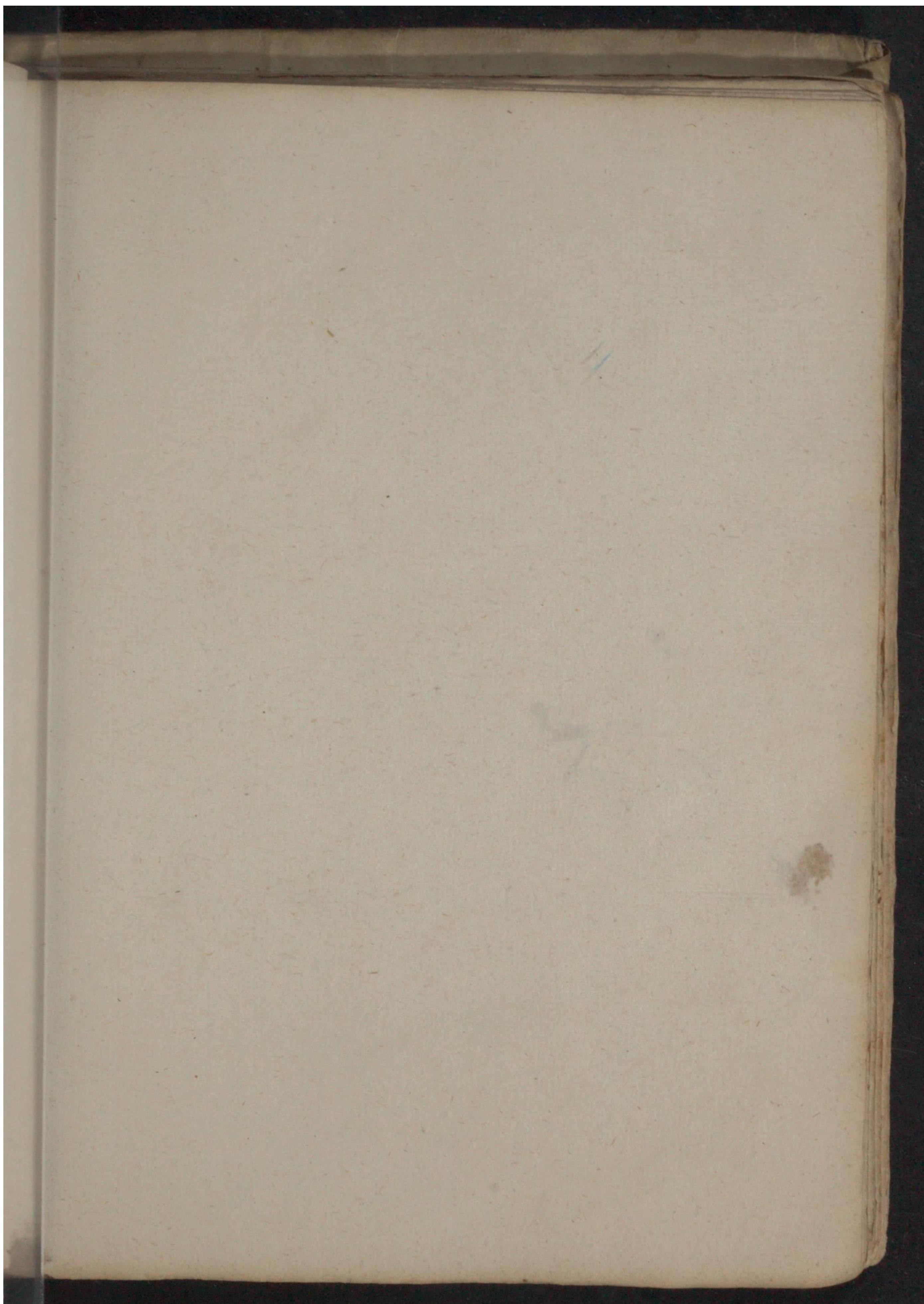
Dubia confessio semper in favorem confitentis intelligi et interpretari debet. Decian. Consil. 270 num. 10. et Cons. 493 num. 16. Maranta part. 6. de confessis num. 32. Mascard. de Probat. vol. 1 concl. 344. num. 12.

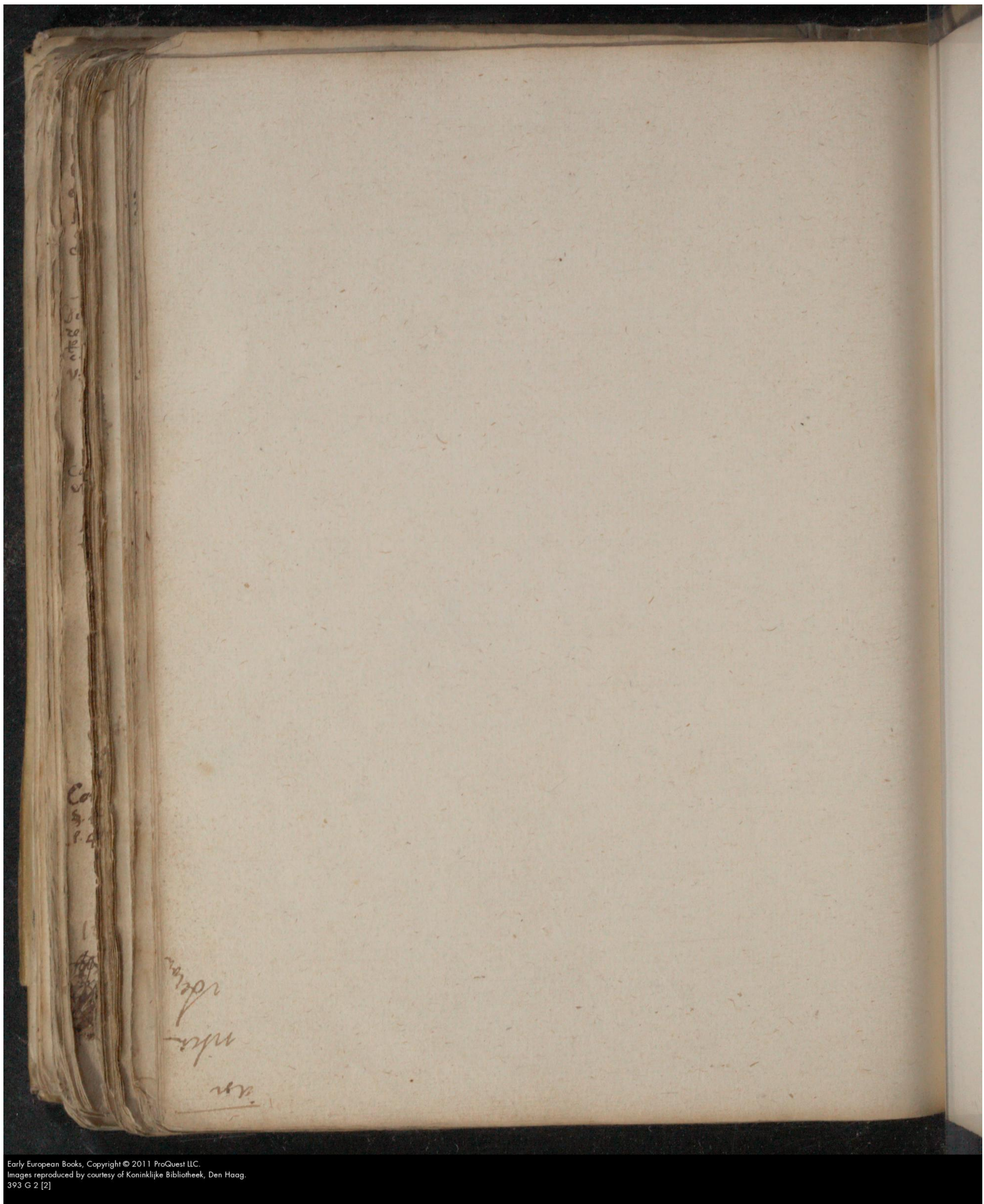
Cum reproductio sit species defensionis, quæ ipso jure competit, idcirco nemini denegari potest aut debet. Carpzov. Process. Jur. tit. 13. art. 2. num. 2. et Jur. Pr. For. p. i. const. 16 num. 5 def. 13.

Contra Dominum non currit præscriptio l. 6 C. de præscr. 30 vel 40 annor. Goris adversar. tract. 3. part. i. cap. 9. num. 25 Matth. Paroem. 9 num. 25.

Quando specialiter fides et industria personæ est electa, non potest actus per alium adimpleri vel explicari. l. 3. D. de solut. l. un. §. 9. C. de caduc. tollend. Gilhans. arbor Judicii Civil. cap. i. part. i. num. 11 et seqq.

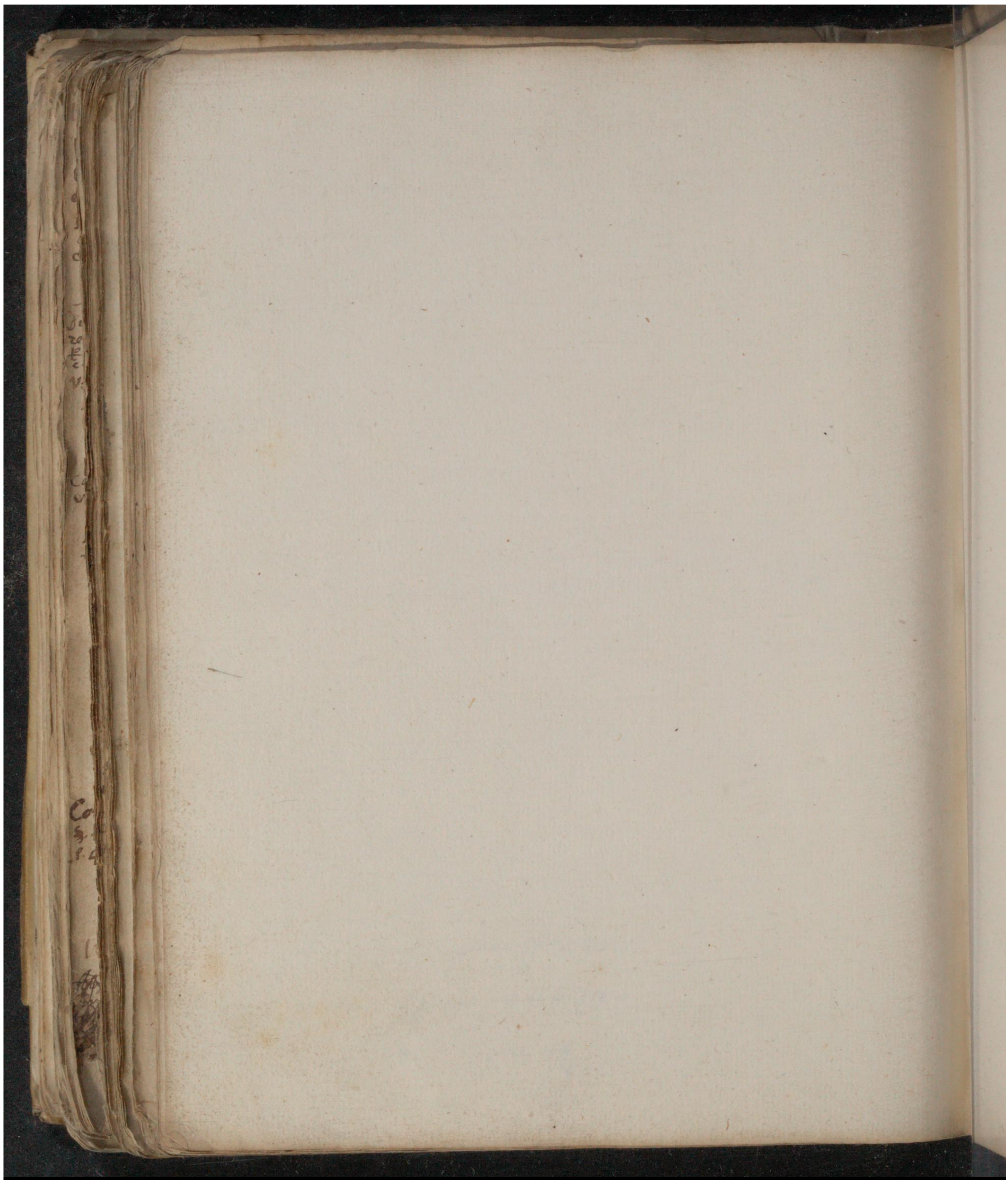

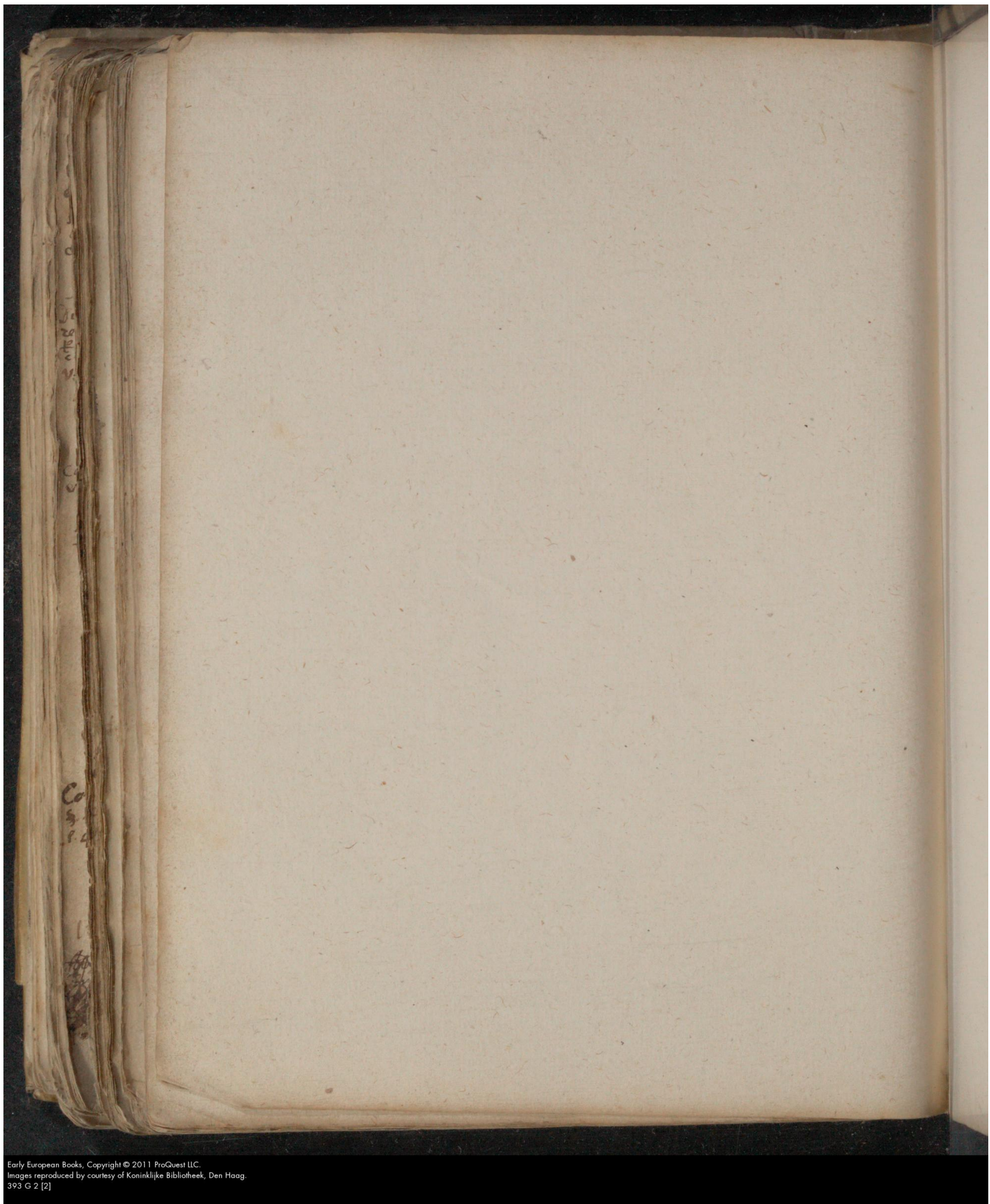

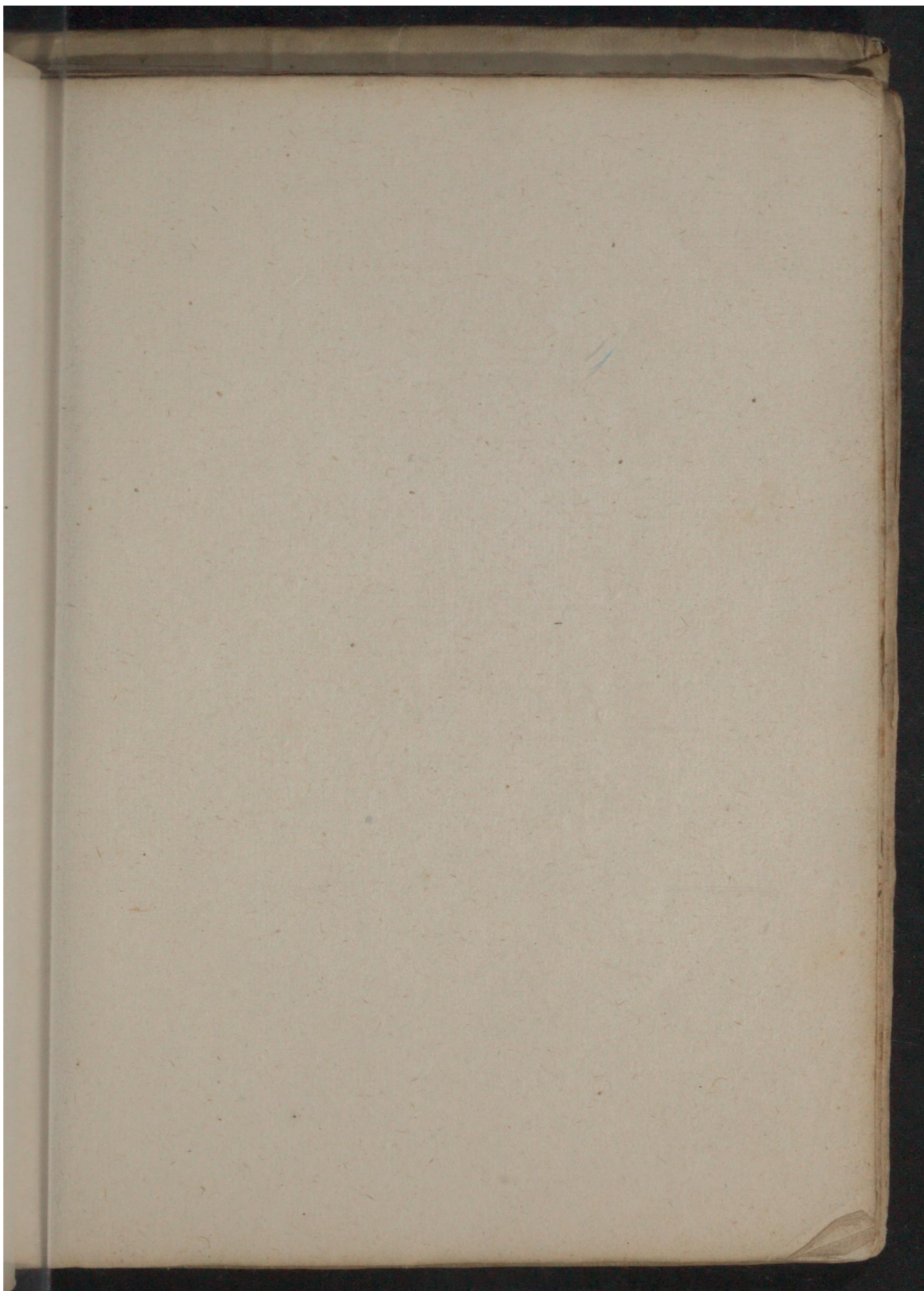

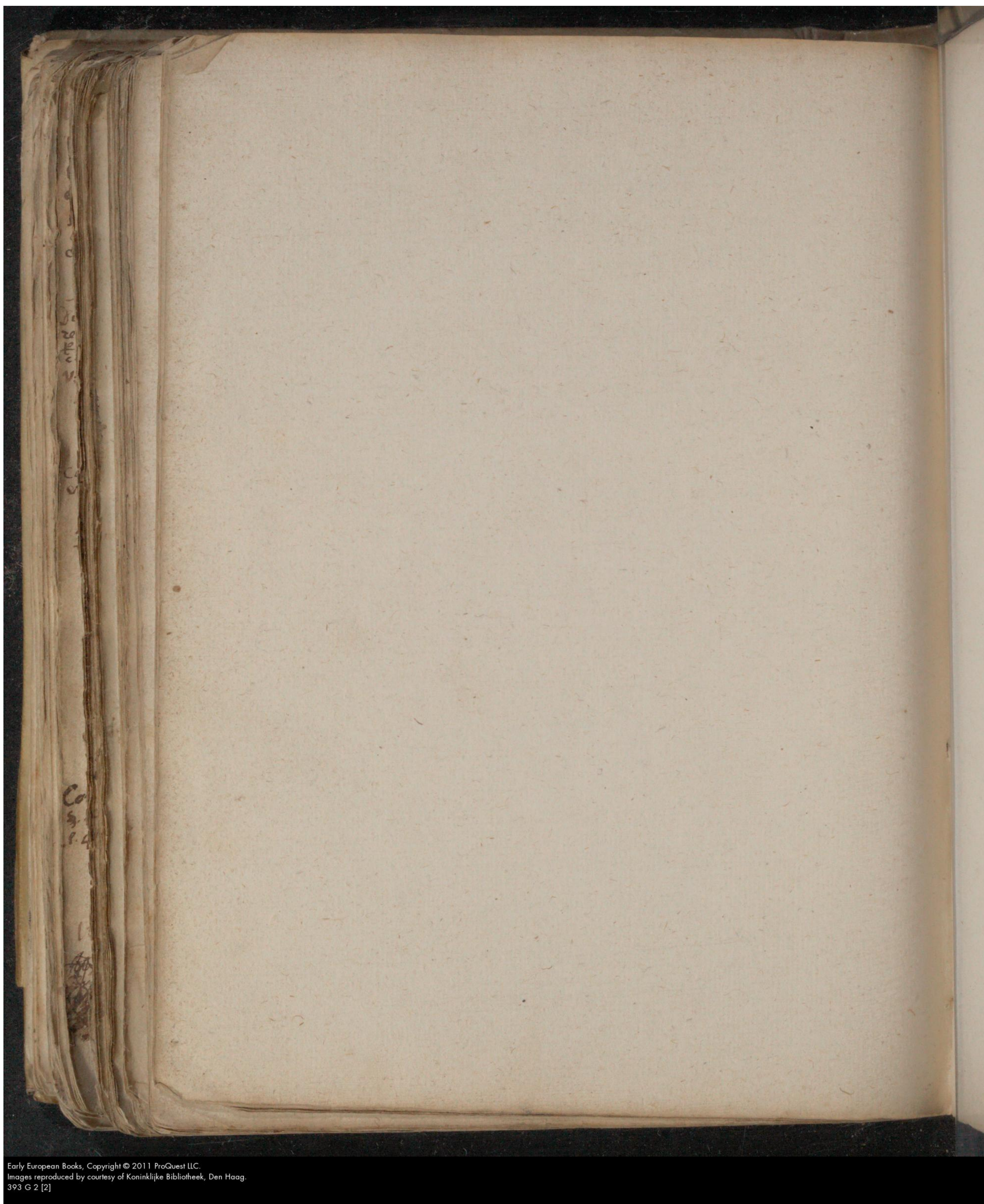
[illegible]

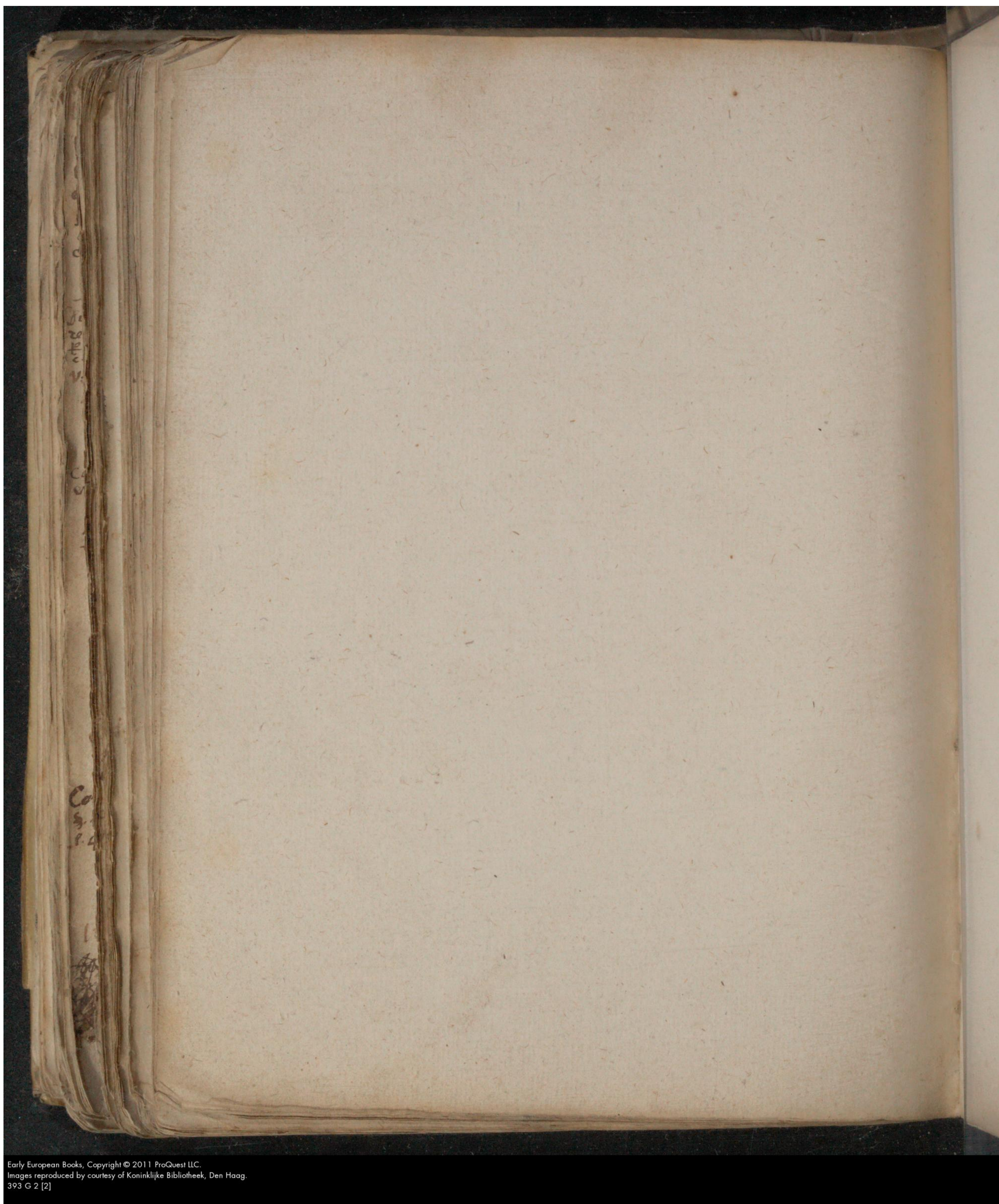
opgen: capitaal v.
de med: Renssen .re
2000 ontf. van der
vanheret 2350 gl .

van syn amt
de beesten afte

Ter maten opgege
ven

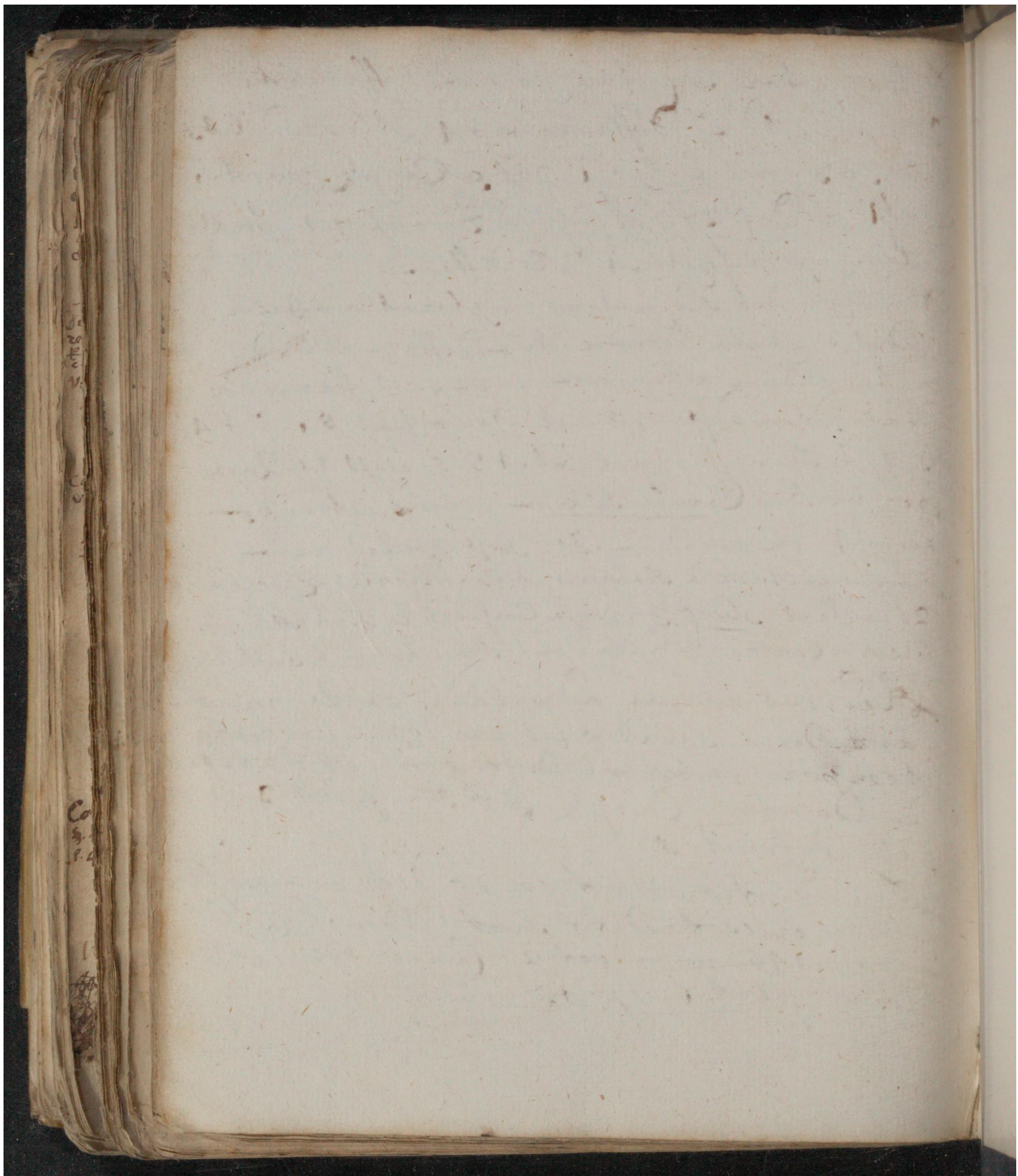
daarmits alleen

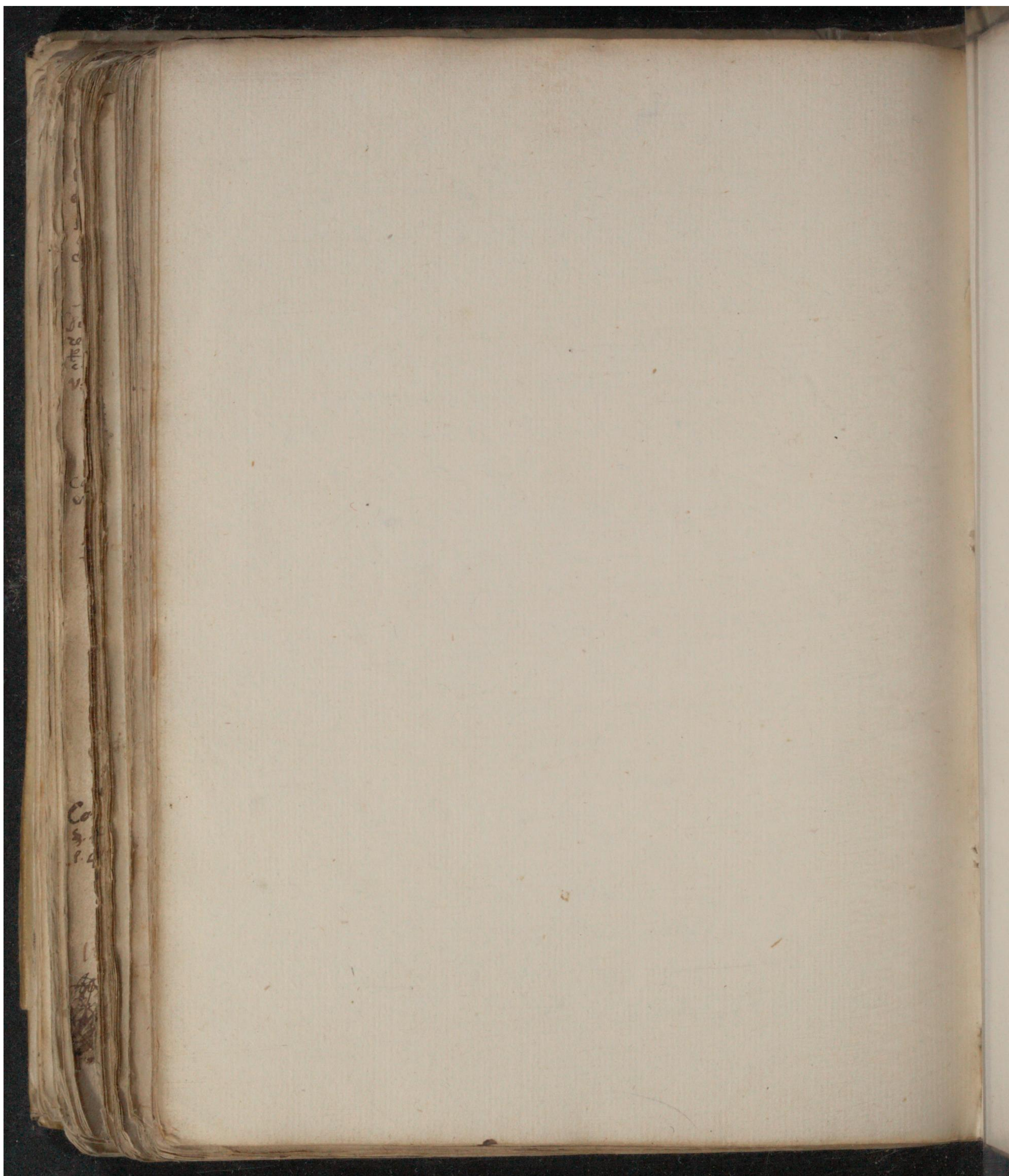
4 Ducatons

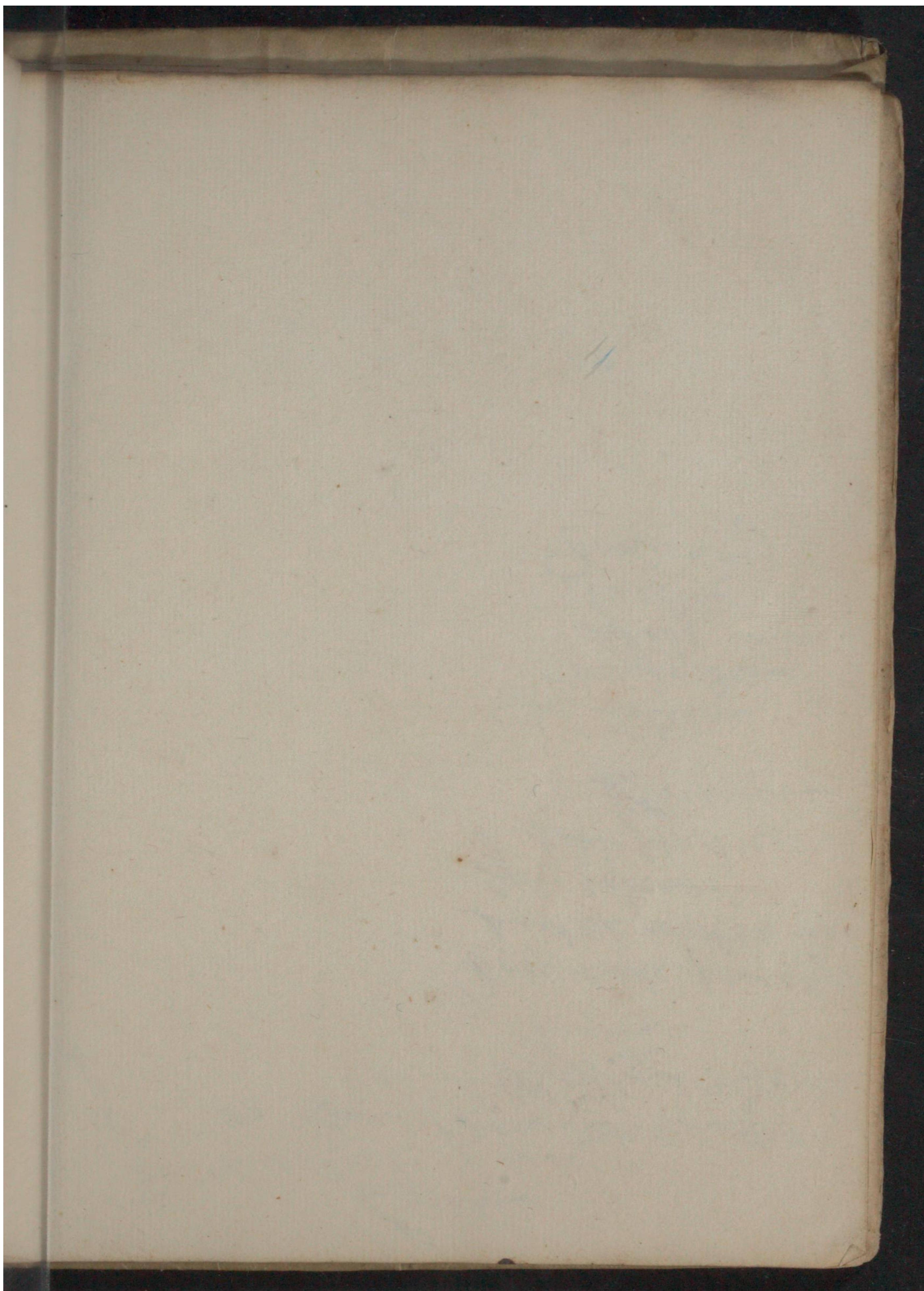
Saken van Praeferentie Vide myn advysen n. 7.
Als een goedt fideicommis is onderworpen n. 11. Et n. 16. Et n. 19.

Het woordt Erfgenaemen by maniere van discoste geexpresseert, wort g'applicieert tot d'Erfgenaemen by testamente g'institueerdt, so oock heredes extranei genoemt worden. wanneer daer in geen absurditeyt ofte repugnantia gevonden wordt, Myn advysen n. 42.

Diffamator sequitur forum diffamati
larer. Ad L. Diffam. cap. 4. Alexand. lib. 5
lib. 303. Gail. lib. 1. obs. 9. Carpz. part. 1.
const. 7. def. 27. Mynsing. cent. 3. obs. 71. Matth.
Alleg. Jur. disput. 54. d. C. Diffam.
Non est actio sed potius imploratio officii
judicis, ut ita admoneatur diffamator ad
maturandam actionem, cum se diffamando
ad agendum adstrinxerit. Non obstat §. 1. tit. 1
Statut. Transisalaniæ, ut et §. 5. eod. tit. Quia
per verba Civile saken civiles actiones
verstaan worden. Ita post appellationem
pronunciatum à Scabinis et Consiliariis Zwollæ
25 Mart. 1605. In causa Consulis Egberti Alberti
Greven contra Viduam Cons. Abrahami a Suchtelen.
Reditus annui ad vitam emti, mortuo
ante diem solutionis emtore, pro ratâ
temporis inter venditorem, et hæredem
dividuntur. Carpz. J. F. For. part. 3. const
16. Definit. 5.
Præscriptio currit ex eo die, quo postre
ma merces tradita sunt Wamess. Consil.
Canon. 146. num. 1 et 2. Cancer. Variar. Re-
solut. part. 1. cap. 15. num. 51.

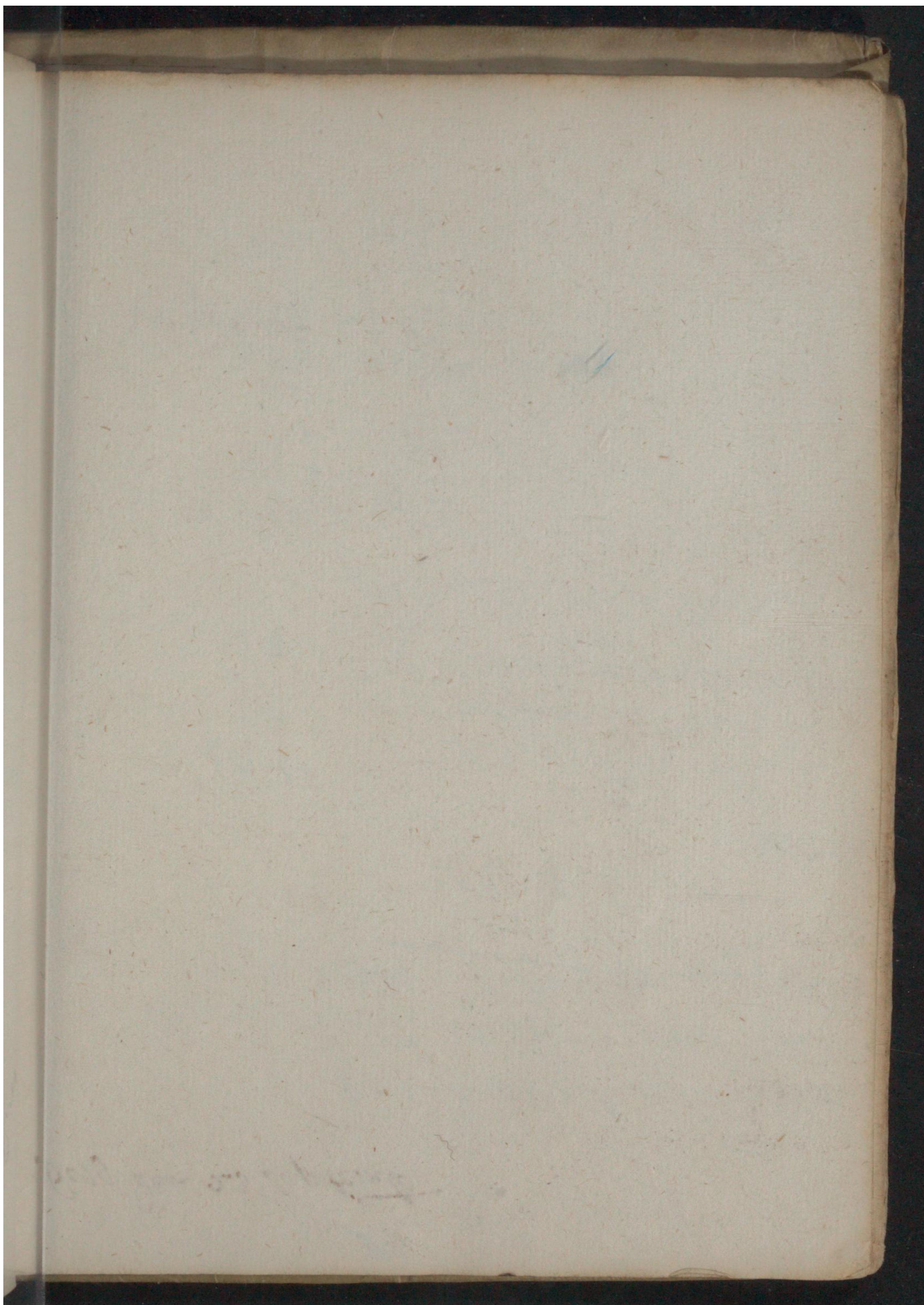

Comm
vader
07 1 Jun. Jan Morren tot
Ryssen 3 Jaren
angen

Door soete praatjes
buiten weten van
syn ouders
attestatie
Brieven

te volgen
vergoeden
schade en in-
teresse
Donderdag.

[illegible]

1619 den 23 Septemb

Ruirhof

geaccordeert in deken

Ruirhof vand 10 Maii 1616 ver-
Eisen wonnen

610 tot 614

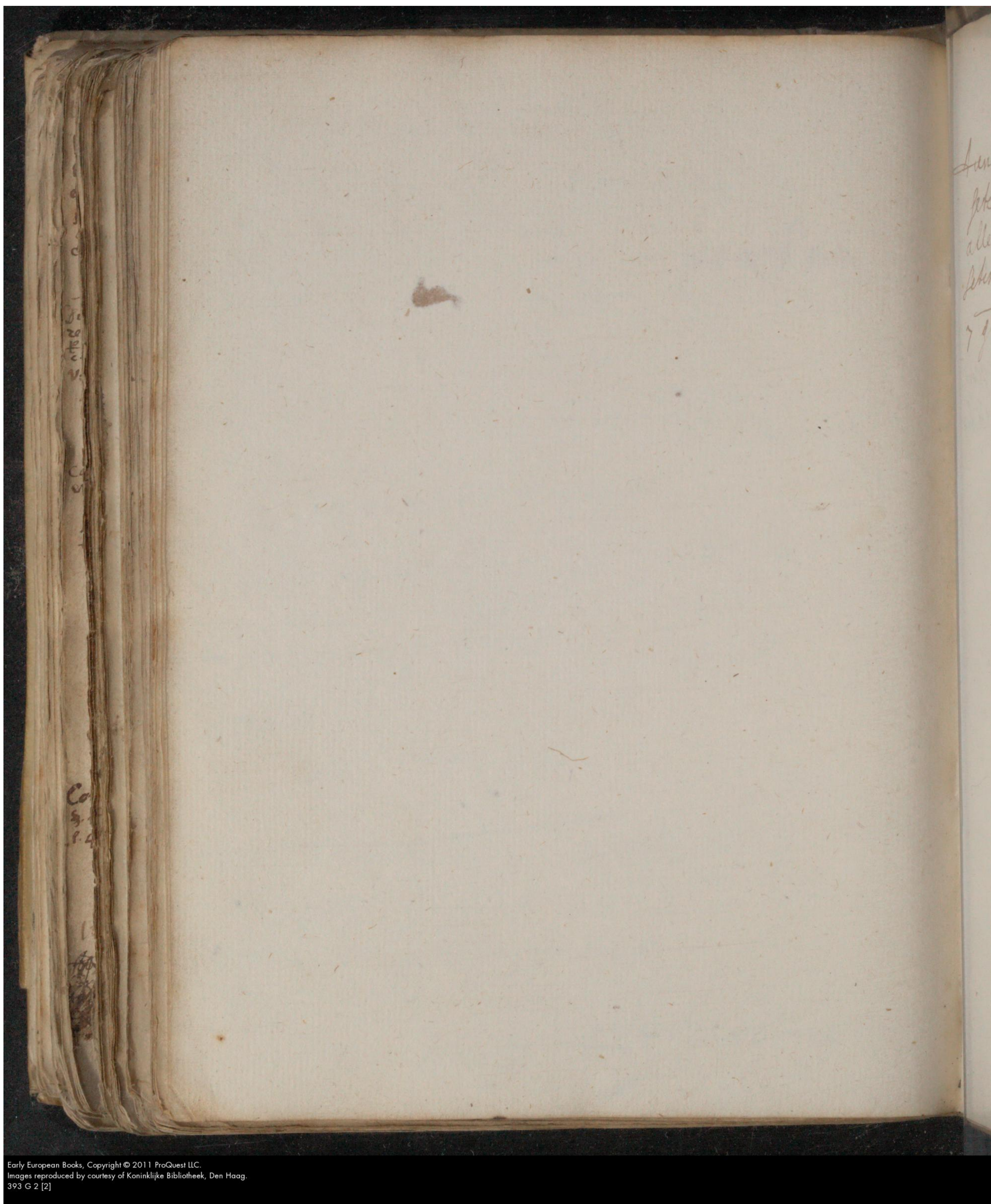
14225 0

145 angesproken
945 wederom van de
2114 presedenthe Camer

Seden over 14 dage

2600 - 17
202
31 - 16
39
207 - 16
1050 - 6
19
42 - 12

14 [illegible]

Crok

4 van jaaren een gemeen huis be-
seten.
alle schuld kan van 't geen de
seten wierd door de moeder afgedaan word,
7 gl. en 't 4 halve jaar

Willem Arents
Ca
Derk Methorst
Eerst 19 – 13 –

Pr Duikink. de rekea tegens
Bartolt Harms . tegens Maand.

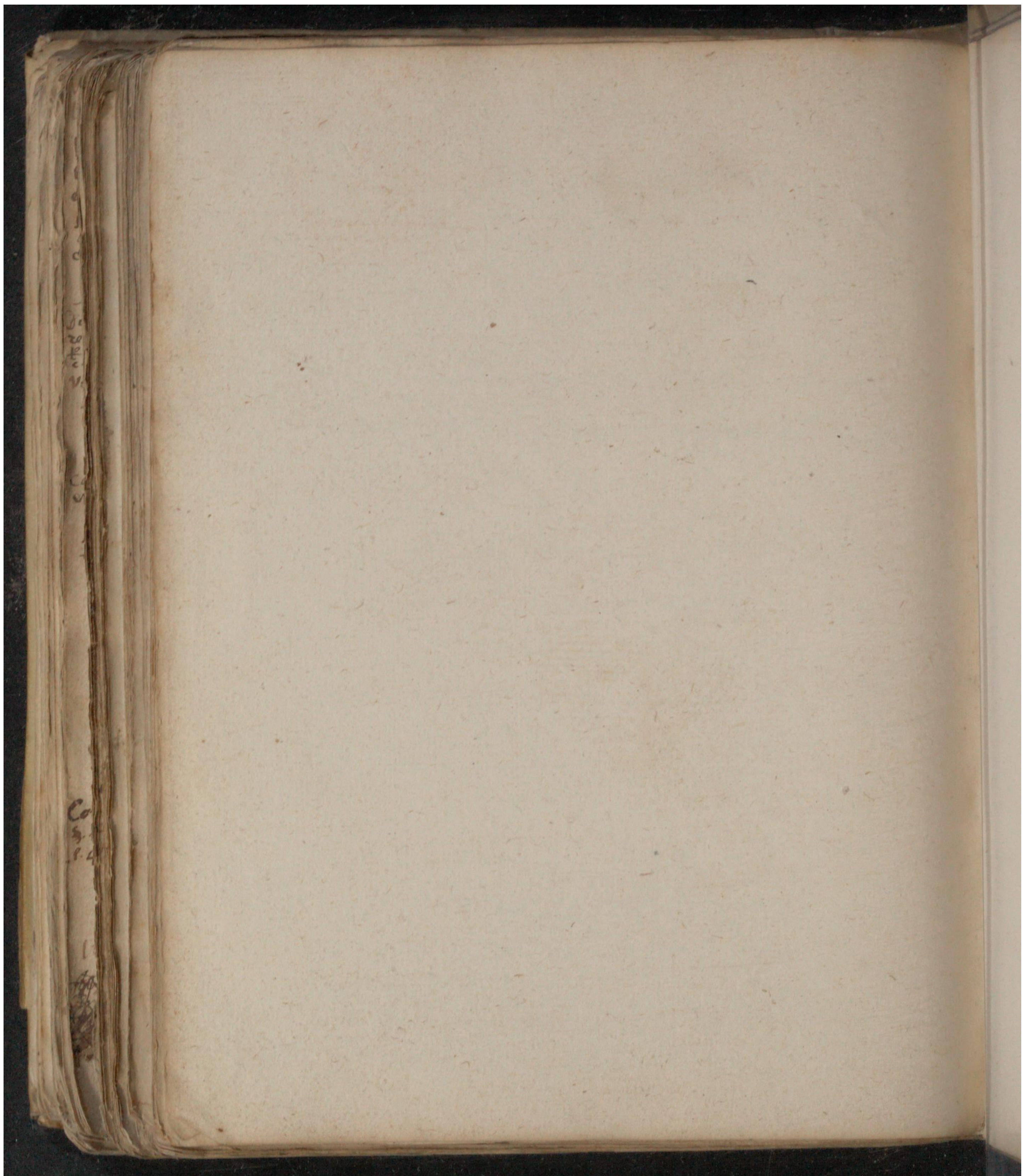
4 July 1679

Breda, d'ouwe syds agter-
burgwal, tegens over de
Munneke straat.

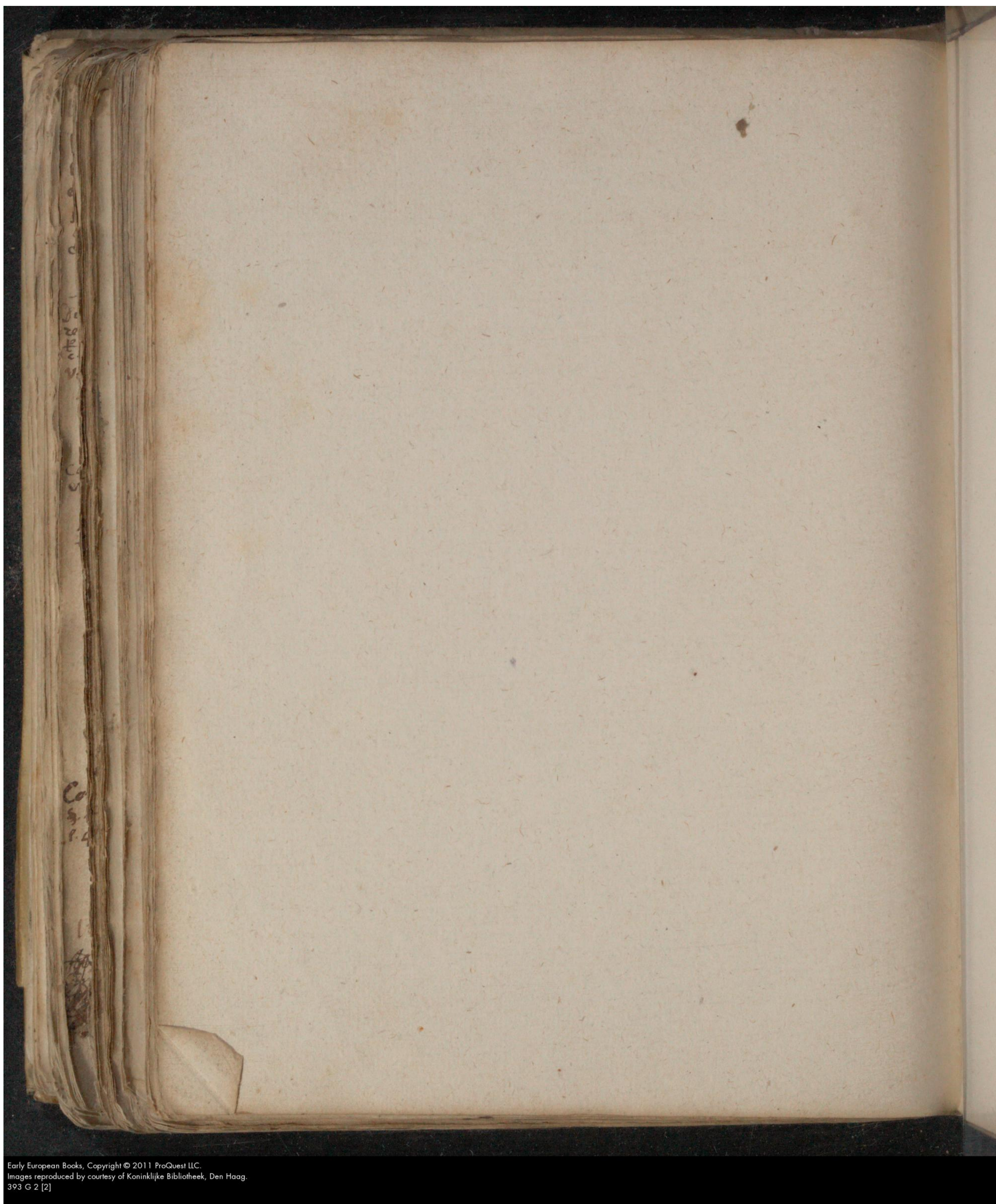
antw. Dingsdag

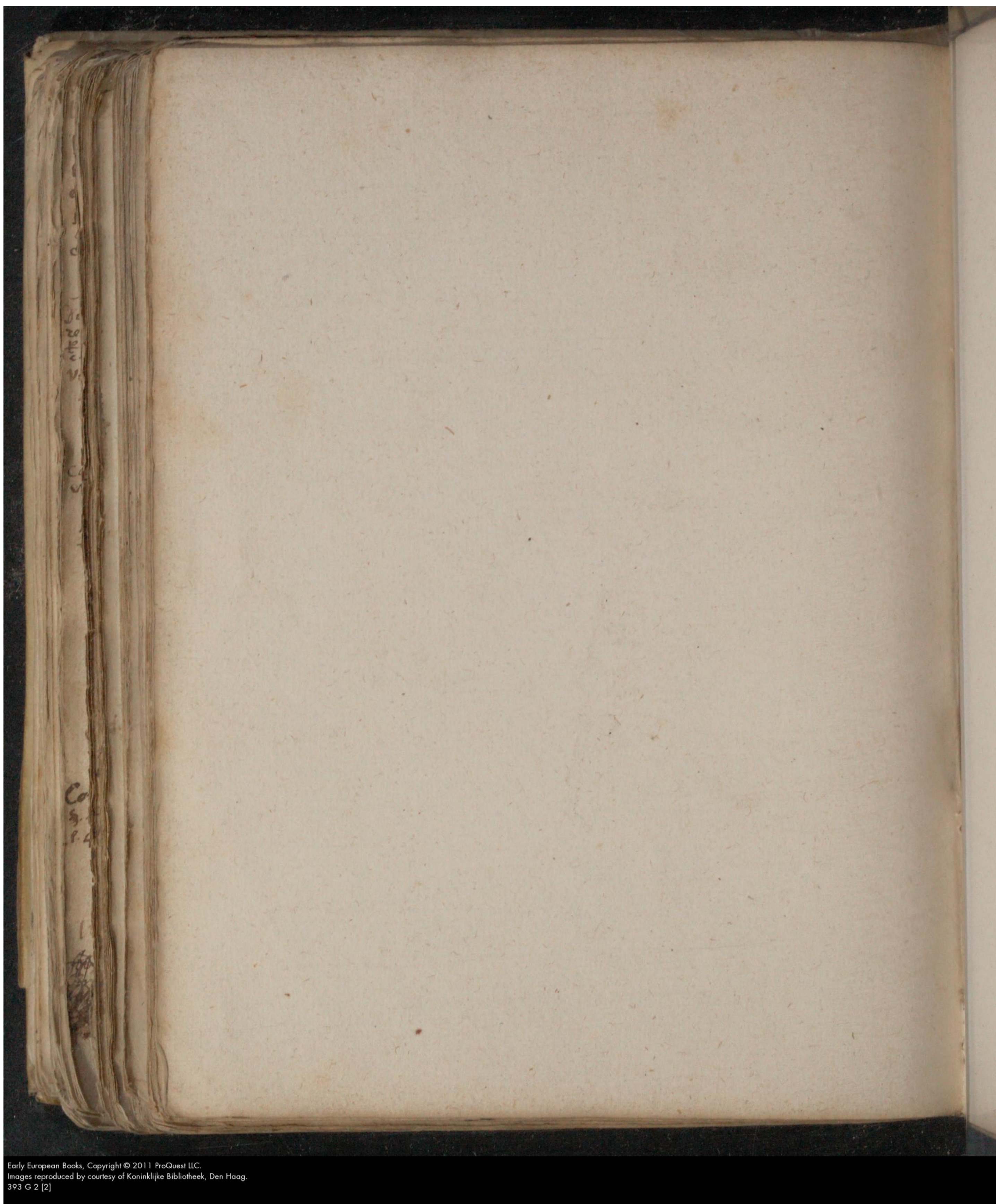
den boedel
wylen Hendric ten Bos, wiens buedel
banquerot is, is dese schuld com-
peterende.

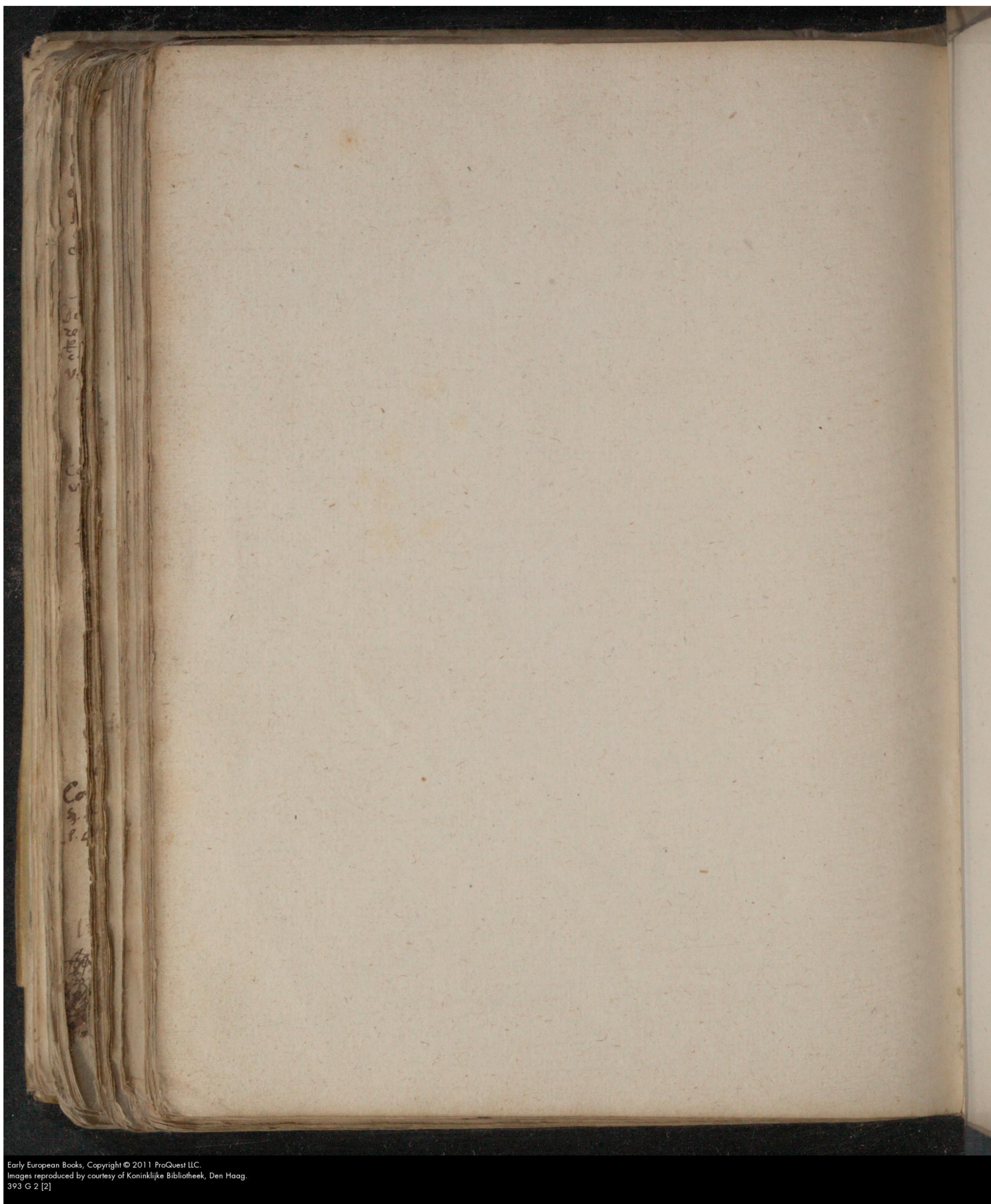
8r. Cloffert des tydes nog geen Vader.

Heere Oostendorp
Sÿ angenomen alleen
Daar heen begaan
en de harte

Dwarsstraetzaelen Dor. van Heuvel.
Derk
Hoppe ad f 26 - 14 -
Prov[ren] over t Mynnenahuis etc.
De Erfgenen van Matthys
Jansen.
Of sufficient
in regten word gepraesumt.
wij dat insufficent overleden
tien ; syn goederen verkoft, schuld celt.
Praesumtie.
niet liquide en Broeder
Suffers Waltnee
nog geen sententie
tegens practyke Hermaards getransp.
conflictus.
litis pendentien
Den selven en Reyn.
grantered
wij doceren. Med. Kops. f 98 - 10 -
onera in eerst gesoorst quota hereditaria

Alsi bij executie
anstonds betalen
veele aalbert Ger-
ritsens
3 Erfgenn.